

STRATEGII MANAGERIALE

MANAGEMENT STRATEGIES

**Revistă editată de
Universitatea „Constantin Brâncoveanu”
Pitești**

Anul VI, nr. 2 (20) / 2013

Editura
Independența Economică

COLECTIV EDITORIAL:

Prof. univ. dr. Alexandru Puiu – Fondatorul revistei și Președinte al consiliului științific,
Fondatorul Universității „Constantin Brâncoveanu”

Consiliul științific:

Raymundas Kalesnykas – International School of Law and Business, Vilnius, Lituania
Vergil Voineagu – Președinte, INS
Dumitru Miron, ASE București
Viorel Lefter, ASE București
Victor Manole, ASE București
Ovidiu Puiu, Universitatea „Constantin Brancoveanu”
Ion Scurtu, Universitatea „Constantin Brâncoveanu”
Marius Gust, Universitatea „Constantin Brâncoveanu”
Dumitru Ciucur, Universitatea „Constantin Brâncoveanu”
Iuliana Ciocchină, Universitatea „Constantin Brâncoveanu”
Radu Pârvu, Universitatea „Constantin Brâncoveanu”
Elena Enache, Universitatea „Constantin Brâncoveanu”
Mihaela Asandei, Universitatea „Constantin Brâncoveanu”
Silvia Dugan, Universitatea „Constantin Brancoveanu”
Nicolae Grădinaru, Universitatea „Constantin Brancoveanu”
Dorian Rais, Universitatea „Constantin Brâncoveanu”
Gabriela Rusu-Păsărin, Universitatea „Constantin Brâncoveanu”
Camelia Vechiu, Universitatea „Constantin Brâncoveanu”
Ene Sebastian, Universitatea „Constantin Brâncoveanu”

CONSILIUL EDITORIAL:

Redactor Șef:

Dan Micudă

Redactori:

Cristina Șerbanică
Cristian Morozan
Razvan Decuseară

Georgiana Mândreci (Referent limba engleză)
Cristinel Munteanu (Referent limba română)

**Autorii își asumă deplina responsabilitate
în ceea ce privește materialele publicate.**

© Editura „Independența Economică”, 2013

Pitești, Calea Bascovului nr. 2A

Tel./Fax: 0248/21.64.27

Editură acreditată de către C.N.C.S.I.S.

Niciun material nu poate fi reprodus fără permisiunea scrisă a Editurii.

ISSN 1844 – 668X

CUPRINS

INTELLECTUAL CAPITAL – INTANGIBLE ASSETS MATERIALIZED IN THE MAIN ENGINE OF THE NATIONS’ ECONOMIC RECOVERY	4
Laura-Maria Dindire, Silvia Dugan	
CAPITALUL INTELECTUAL – ACTIV INTANGIBIL CONCRETIZAT ÎN PRINCIPALUL MOTOR DE RELANSARE ECONOMICĂ A NAȚIUNILOR.....	14
Laura-Maria Dindire, Silvia Dugan	
THE EFFECTS OF THE CRISIS ON THE SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES (SMES) AND THEIR NEED FOR DEVELOPMENT IN ROMANIA	24
Lucia-Ramona Popa	
EFECTELE CRIZEI ASUPRA ÎNTREPRINDERILOR MICI ȘI MIJLOCI ȘI NECESITATEA DEZVOLTĂRII ACESTORA ÎN ROMÂNIA	31
Lucia-Ramona Popa	
MEANS OF INFORMATION IN ACADEMIC ENVIRONMENT	38
Tasente Tănase, Nicoleta Ciacu	
MIJLOACELE DE INFORMARE ÎN MEDIUL UNIVERSITAR	47
Tasente Tănase, Nicoleta Ciacu	
EFFECTS OF ENTERPRISE ACCOUNTING POLICIES REGARDING DEPRECIATIONS UPON RESULTS AND CORPORATE TAXES	55
Dorina Luță, Sorin Grigorescu	
EFECTELE POLITICILOR CONTABILE DE ÎNTREPRINDERE REFERITOARE LA AMORTIZĂRI ASUPRA REZULTATULUI ȘI IMPOZITULUI PE PROFIT.....	61
Dorina Luță, Sorin Grigorescu	
ECONOMIC REALITIES AND PROSPECTS OF BRICS AND G7	67
Ioana-Iulica Mihai, Georgiana Mîndreci	
REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE ECONOMICE ALE BRICS ȘI G7.....	73
Ioana-Iulica Mihai, Georgiana Mîndreci	
ANALYSIS OF GENERAL INSURANCE IN THE CURRENT PERIOD.....	79
Maria-Elena Gheordunescu	
ANALIZĂ PRIVIND ASIGURĂILE GENERALE ÎN PERIOADA ACTUALĂ	86
Maria-Elena Gheordunescu	

INTELLECTUAL CAPITAL – INTANGIBLE ASSETS MATERIALISED IN THE MAIN ENGINE OF THE NATIONS' ECONOMIC RECOVERY

Laura-Maria, Dindire¹, Silvia, Dugan²

Abstract: *The research developed in this paper is mainly aimed at the achievement of certain analyses on some key variables of intellectual capital in companies from EU countries and thus, implicitly, from Romania, as well as through the Pearson correlation matrix, intensity analysis of the relationships between the respective variables of the three dimensions related to the intellectual capital, namely the human capital, the structural and relational capital and the GDP/capita. The main research techniques used for the research were: investigation of secondary data and content analysis of the major reports of international organisations on intellectual capital, as well as statistical methods of analysis and interpretation of data, respectively descriptive statistics and correlations. The main results of the research consist in identifying the main directions that envisage the area of intellectual capital in which companies must act to diminish the negative effects of the economic crisis.*

Keywords: *intellectual capital, human capital, relational capital, structural capital, correlation matrix.*

JEL classification: O11, O32, J24

Introduction

The measurement of the intellectual capital and of the knowledge management is not reflected in most cases in the companies' monetary and financial – accounting records, the reporting being rather voluntary than mandatory. As such, there is a huge difference between the reporting methods used by companies and in the typology of the indicators reported.

In the case of intangible assets, intellectual capital measurement, although being in the attention of numerous scientific studies, is quite controversial. Thus, any assessment methodology may be, in some regards, questioned. However, practitioners and international organisations are constantly seeking new ways of improvement. After a review of the various assessment methods and models, we consider that the most important are: the Intangible Assets Monitor (Sveby, 1997), Balanced Scorecard (Kaplan and Norton, 1996), addressing the intellectual capital of Edvinsson and Malone, respectively the business navigator of Scandia (Edvinsson and Malone, 1997), IC - Index (Roos et al., 1997).

As such, this paper aims to carry out analyses on certain key variables of intellectual capital within the companies from the European Union member countries, so that we know the main directions in which the Romanian companies must intervene to take action to reduce the gaps on the scale of values integrated in the intellectual capital.

1. The current state of research in the field of intellectual capital

The results of London & Siva's study (2011, pp. 846-855) shows that the most important characteristics of successful international companies regarding intellectual capital are: specialisation of skills and capabilities of both companies and employees and the niche expertise, as well intercultural capacity. Another important result of the study refers to the ability of companies to be reflexive, developed on three dimensions: awareness, responsiveness and adaptation to change. By analysing the effects of the three dimensions of intellectual capital, respectively human, relational and structural capital, on employees' work satisfaction Longo & Mura (2011, pp. 278-287) demonstrate by means of a structural equation that there is a positive influence of the human capital, as a whole, but there are differences between the influences of the three dimensions. Thus, human and

¹ PhD Lecturer at Constantin Brâncoveanu University of Pitești, email: lauradindire@yahoo.com

² PhD Associate Professor at Constantin Brâncoveanu University of Pitești, email: dugan_silvia@yahoo.com

relational capital does not directly affect the employees' satisfaction and retention, but they are mediated by the structural capital. In addition, the results of this study identify two measures that positively influence the intellectual capital and contribute to the employees' satisfaction and retention, namely communication and employee alignment to the company's strategy and the building of a collaborative organisational environment in which knowledge and information flows freely, thus stimulating the development of relational capital.

Regarding the measurement of intellectual capital, Guthrie, Ricceri & Dumay (2012, pp. 68-82) consider that reporting and counting may refer to: the size and development of the following knowledge resources: employees' skills, relationships with the customers, financial relationships and information and communication technology. The literature shows numerous works that emphasise the idea that the difference between the market value and the value of the company's assets may be explained in terms of intellectual capital (Brennan, Connel, 2000, pp. 206-240; Han & Han, 2004, pp. 519-527; Kitts, Edvinsson & Beding, T., 2001, pp. 35-50, Drucker, 1995, Sveby, 1997). Han & Han (2004, pp. 519-527), after having done an analysis of the intellectual capital indicators specified in previous research, mention that the most important indicators and assessment dimensions concern: customers, processes, innovation and human capital, but that the earlier models do not include the specific weight of the indicators used in the decision making process. It is estimated that many researches came to the result that between the firm's investment in R&D, advertising and market value of the firm there is a significant association. The authors choose the following indicators: for **customer capital** – *the rate of customer growth, customer satisfaction index, customer retention rate, average revenue per customer*; for **human capital** – *the index of motivation, leadership index, quality of training programmes and staff training, IT literacy*; for **structural capital** – *investment in IT, business partners satisfaction index, businesses with new products, quality of corporate performance*.

Knowledge and knowledge management are key areas for most organisations today, particularly for those that are knowledge intensive. In this context, the implementation of knowledge management involves more than implementing certain IT tools, it requires changes in the organisational structure, culture and processes, and the first step in changing a company into a knowledge intensive company is to become aware of the knowledge it has, materialised in the intellectual capital. Montequin et al. (2006, pp. 525-538) after doing an analysis of the most important factors that ensure success in the implementation of knowledge management, explained by Bixler (2002), namely: *vision and leadership – the existence of a strategic plan for knowledge management, organisational and communication training, measurement of performance in business, infrastructure for knowledge management, resources, governance: policies and procedures* and Skyrme and Amidon (1997), namely: *clear and explicit business strategy, extensive savvy of knowledge, a convincing vision on knowledge, the existence of a leadership of knowledge, of certain systematic processes of knowledge, of a well-developed infrastructure in terms of knowledge*, propose a new non-monetary assessment model with a tree-like structure, on three levels: blocks, clusters and indicators. Thus, starting from the formula of intellectual capital, as sum of the human, structural and relational capital, they propose for the qualitative measurement the following indicators: for the **human capital** – *the proficiency of people, improvement of these skills, staff stability, improvement of individuals' and groups' capacity*; for the **structural capital**: *ICT penetration, technology production, business philosophy and process, organisational structure, intellectual property*, and for the **relational capital**: *the customer base, customer loyalty, market proximity, sales effectiveness, vendors, networking with other market players*. After an analysis of the most important conceptualisations of intellectual capital and of the variables of the three components of intellectual capital,

Martin-de-Castro et al. (2011, pp. 649-662) identifies the following dimensions and variables. Thus, **human capital** has the following three dimensions: *knowledge* – formal education, specific training, development and experience of the staff, *skills* – individual learning, collaborative teamwork, individual knowledge sharing through communication, know-how and leadership and *behaviours* – patterns, paradigms, sense of belonging, self-motivation, job satisfaction, flexibility and creativity. **Structural capital** is developed on the following dimensions and variables: *technological capital* – efforts on research and development, technology infrastructure, intellectual and industrial property. **Organisational capital** includes organisational culture, shared values and attitudes, telecommunications and information capabilities, as well as organisational design.

2. Objectives and methodology of the scientific research

The purpose of this paper is to provide a comparative analysis of the main pillars of intellectual capital in the companies from the member countries of the European Union, focusing on the place held by Romania in this context. We also consider pointing out the main directions in which Romanian companies must intervene to reduce the gaps compared to the countries that gain performance as a result of promoting an appropriate policy of intellectual capital.

As such, **the specific objectives of this study** aim at:

O1: Analysis of the performance of companies in the EU countries on certain key variables representative of the human capital dimension, such as: Extent of staff training, Cooperation in Labour - Employer Relation, Brain Drain for the period 2007 – 2010, for which there is data at the level of international organisations.

O2: Analysis of the performance of companies in the EU countries on the variables related to the relational capital dimension, namely: Intensity of local competition, Degree of customer orientation, Extent of marketing, University - industry collaboration in R & D, for the same period, namely 2007-2010.

O3: Analysis of the performance of companies in the EU member countries on certain significant variables of the structural capital dimension, such as: Production process sophistication, Company spending on R & D, Ethical Behaviour of firms.

O4: Analysis of the correlation between the variables related to the three dimensions of intellectual capital and GDP/capita in 2010, for which there are the most recent data in the World Economic Forum Reports on global competitiveness.

In order to select the variables we conducted a content analysis of the relevant reports of the international organisations such as: World Bank, World Economic Forum, Eurostat and UNCTAD statistics and publications, Eurobarometers and EU reports on intellectual capital. Given that this area subject to our analysis is essentially intangible, we consider it is appropriate to have an assessment that uses the qualitative variables, the only ones that we have identified in this regard, as the ones provided by the Reports of the World Economic Forum on global competitiveness.

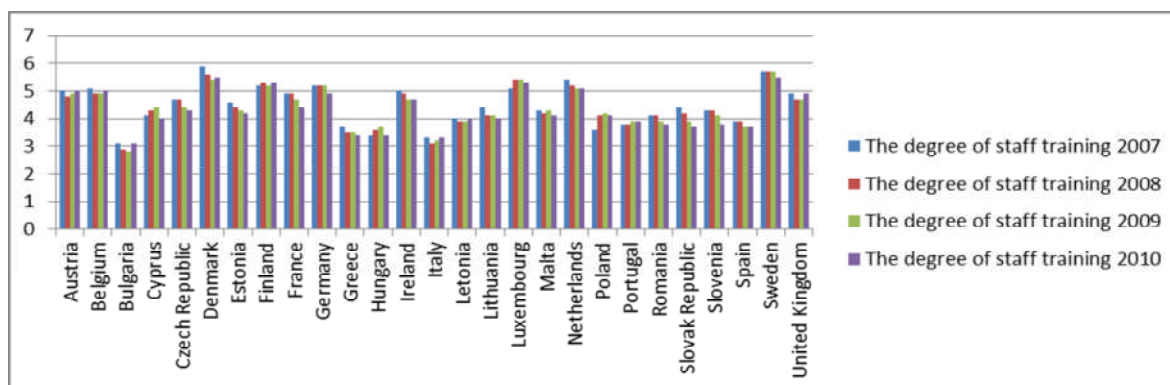
The data collection was conducted for the period 2007 – 2010, for which there is the most recent data for all the European Union countries. All variables are expressed on a value scale ranging from 1, the minimum value, undesirable, to 7, the maximum value.

3. Data analysis, collection and interpretation of results

Statistical methods of analysis were applied for the data analysis, from the most simple ones (descriptive statistics) up to achieving complex analyses of the links-between-variables type, respectively correlations. For the statistical processing of the data collected, we used the EXCEL computer software, the Data Analysis module.

Based on the graphs presented below, many studies can be carried out. We do not aim at an exhaustive analysis of these variables, but at a synthesis of the variables of the three dimensions related to intellectual capital:

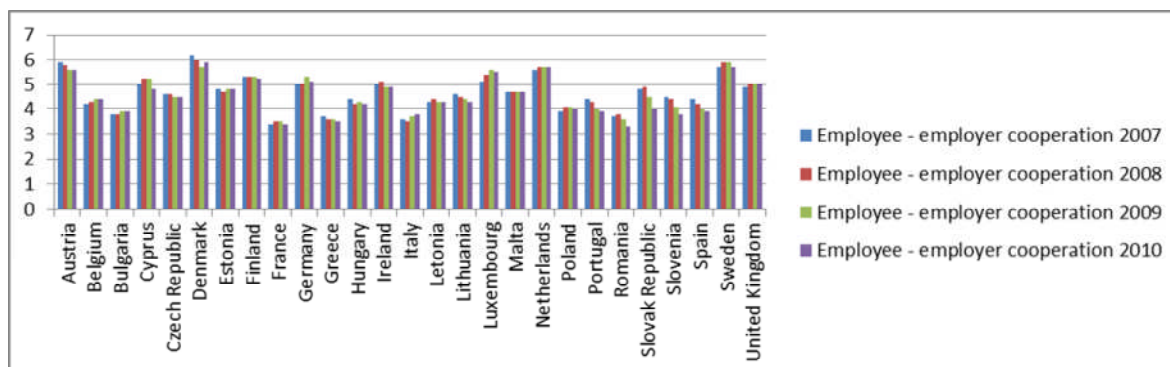
- Concerning the variable related to the human capital, respectively **the readiness of the personnel in the companies from the EU member countries (HCV1)** the supremacy of the Nordic countries stands out, namely: Denmark, Sweden, Finland, Luxembourg, Netherlands. Romania, although recorded decreases in the period 2007 – 2010, recorded higher values than Bulgaria, Italy, Greece, Hungary and even Portugal, in the years 2007, 2008 (Chart no. 1).

Source: Data processed by the authors based on World Economic Forum Global Competitiveness Reports for the period 2007 – 2012

Chart no. 1 The degree of staff training in the companies from the EU member countries in the period 2007 – 2010

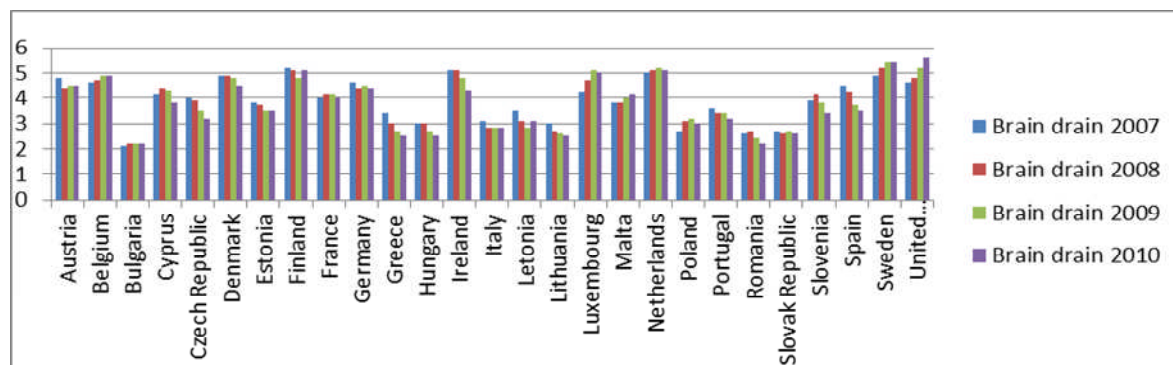
- Concerning the variable also related to the human capital dimension, namely the **employee - employer cooperation (HCV2)**, its highest value was recorded in Denmark, although even in this country there has been a downward trend during the period under review. Other countries with high values for this variable are: Austria and Sweden, the Netherlands, Luxembourg. Another aspect that stands out is that of the downward trends regarding the employee - employer cooperation, in the vast majority of EU countries in the period under review, one of the causes is most likely the effect of the financial crisis. Romania recorded a slight increase in 2008, and afterwards decreases of the values of this variable. In 2010 Romania was positioned at the end of the ranking, holding the lowest value of **the employee - employer cooperation** variable, compared to the other EU countries (Chart no. 2).

Source: Data processed by the authors based on World Economic Forum Global Competitiveness Reports for the period 2007 – 2012

Chart no. 2 Employee – employer cooperation in the EU countries in the period 2007-2010

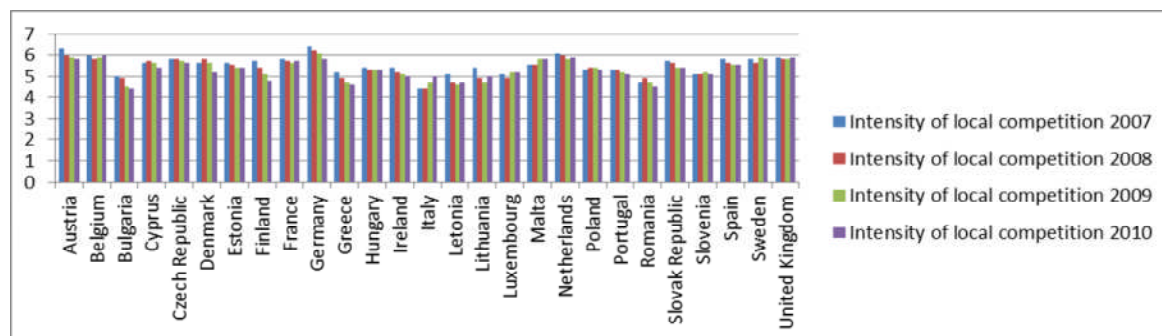
- The third variable of the human capital dimension, **Brain drain (HCV3)**, a phenomenon so current nowadays (Voicu I.I., Talmaciu I., 2011, pp. 2084), polarises at the two extremes the economically developed countries, in which the infusion is very high and, at the other extreme, the less developed countries such as Romania, Bulgaria etc. which export plenty of brain drain (Chart no. 3).

Source: Data processed by the authors based on World Economic Forum Global Competitiveness Reports for the period 2007 – 2012

Chart no. 3 Brain drain at the level of companies from EU countries in the period 2007-2010

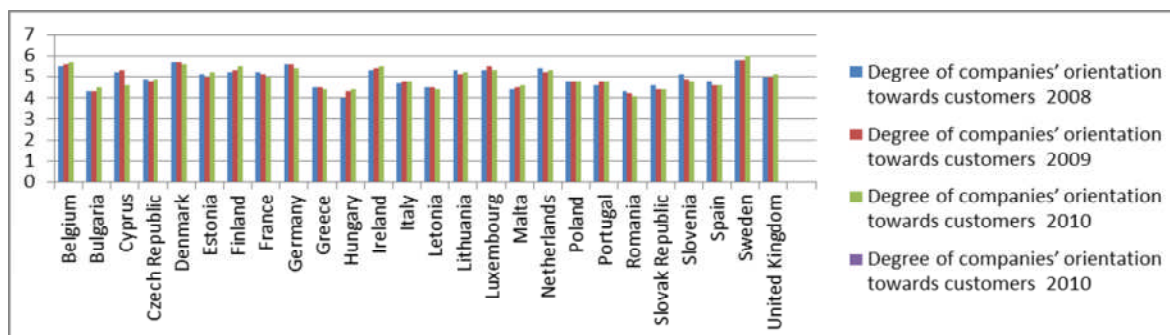
- The first variable related to the relational capital dimension which will be analysed, the **Intensity of local competition (RCV1)** does not create big differences between the EU member countries, as in the case of the variable previously analysed, namely that of the brain drain. Germany along with Austria and the Netherlands have very high scores for this variable. Romania, except in 2008 when it had a slight increase, has recorded decreases of the scores related to the intensity of the local competition, being situated, alongside with Bulgaria and Greece, at the end of the ranking (Chart no. 4).

Source: Data processed by the authors based on World Economic Forum Global Competitiveness Reports for the period 2007 – 2012

Chart no. 4 Intensity of local competition related to the companies in the EU countries in the period 2007-2010

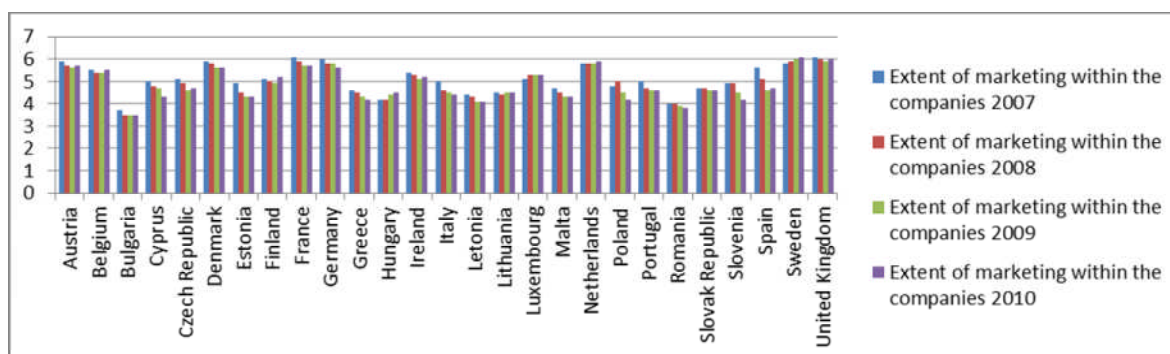
- Concerning **the degree of companies' orientation towards customers (RCV2)**, a variable also integrated to the dimension of relational capital, it is to be noted, as we have grown accustomed to leading scorers, the economically developed countries, the highest values being held by Sweden and Austria, but also by Belgium, Denmark, Germany, Ireland, Luxembourg, and the Netherlands. Romania recorded values comparable to those of the companies in Bulgaria and Hungary (Chart no. 5).

Source: Data processed by the authors based on World Economic Forum Global Competitiveness Reports for the period 2007 – 2012

Chart no. 5 Degree of companies' orientation towards customers in the EU countries in the period 2007-2010

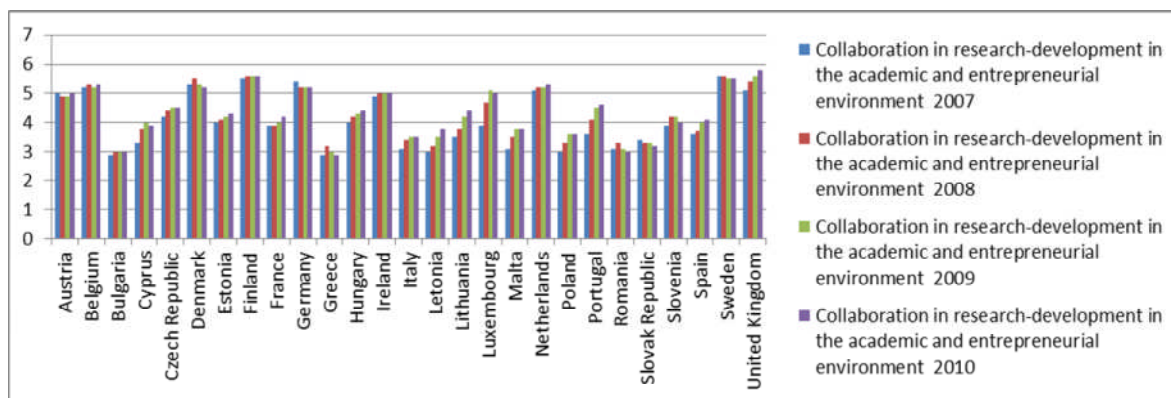
- Regarding **the extent of marketing in companies (RCV3)**, variable of the relational capital dimension, in most countries the decreases in the values of this variable in the period 2007-2010 are to be noted, which shows a decrease of the marketing budgets during the crisis. There are also countries in which the companies' managers have understood the positive effects of marketing which represent a springboard and which must be more aggressive just because of the crisis, such as Sweden, Hungary and Luxembourg. In Romania the measure of implementing marketing decreased during 2007 – 2010, yet recording higher values than those in Bulgaria and comparable to those in Latvia, Greece, Hungary (Chart no. 6).

Source: Data processed by the authors based on World Economic Forum Global Competitiveness Reports for the period 2007 – 2012

Chart no. 6 Extent of marketing within the companies from the EU countries in the period 2007-2010

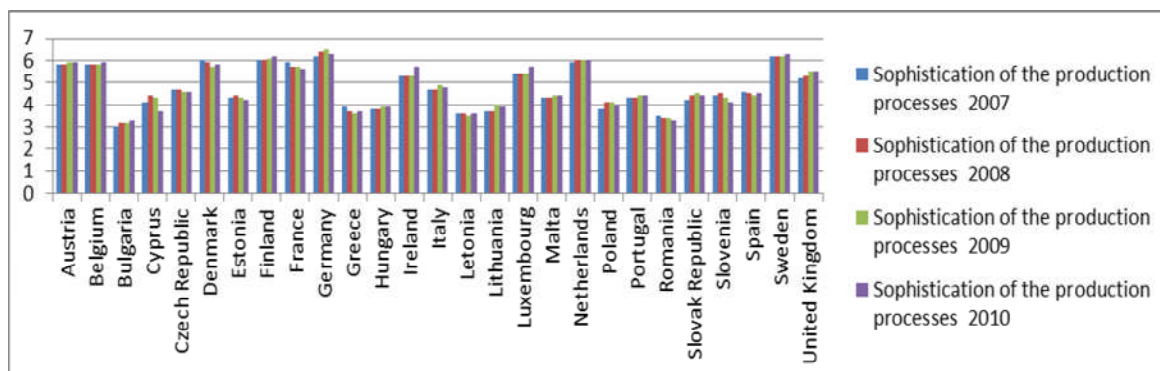
- **The collaboration in research – development between the academic and entrepreneurial environment (RCV4)** has fairly low values in many of the EU countries, recording scores much lower than the previously analysed variables. None of the countries analysed reaches the score 6, and most of them revolve around the values 3 and 4 out of the maximum of 7, which means poor collaboration in research – development between the two environments. Romania holds a position comparable to that of Bulgaria, managing to succeed only Greece. The highest values were recorded in the United Kingdom, which also had a significant increase in this variable during the period under review, in Finland and Sweden (Chart no. 7).

Source: Data processed by the authors based on World Economic Forum Global Competitiveness Reports for the period 2007 – 2012

Chart no. 7 Collaboration in research-development in the academic and entrepreneurial environment in the EU countries in the period 2007-2010

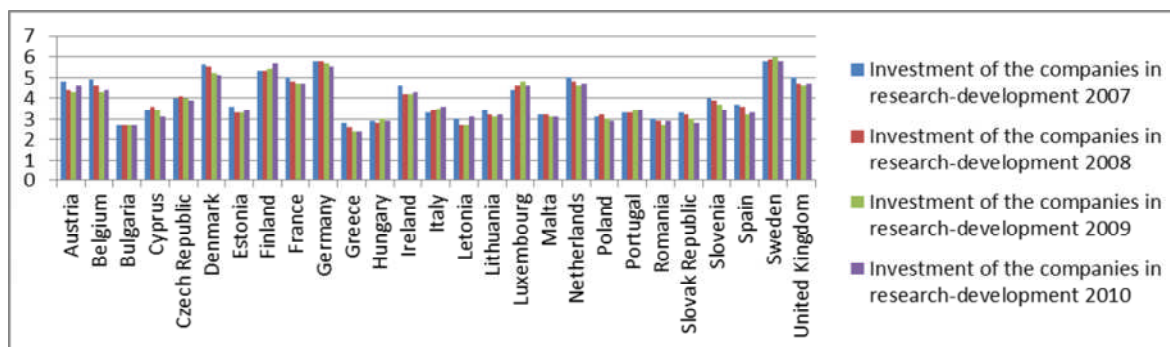
- The first variable corresponding to the structural capital dimension, which we analyse, respectively the **Sophistication of the production processes (SCV1)** produces big differences between the EU countries. There are countries which hardly exceed a score of 3, such as Bulgaria and Romania. Between the values 3 and 4, so with low scores of this variable, there are also Cyprus, Greece, Hungary, Latvia, Lithuania and Poland. A very favourable situation is found in Germany, Sweden, the Netherlands, Finland and Denmark, but also in Austria and Belgium (Chart no. 8).

Source: Data processed by the authors based on World Economic Forum Global Competitiveness Reports for the period 2007 – 2012

Chart no. 8 Sophistication of the production processes in the companies in the EU in the period 2007-2010

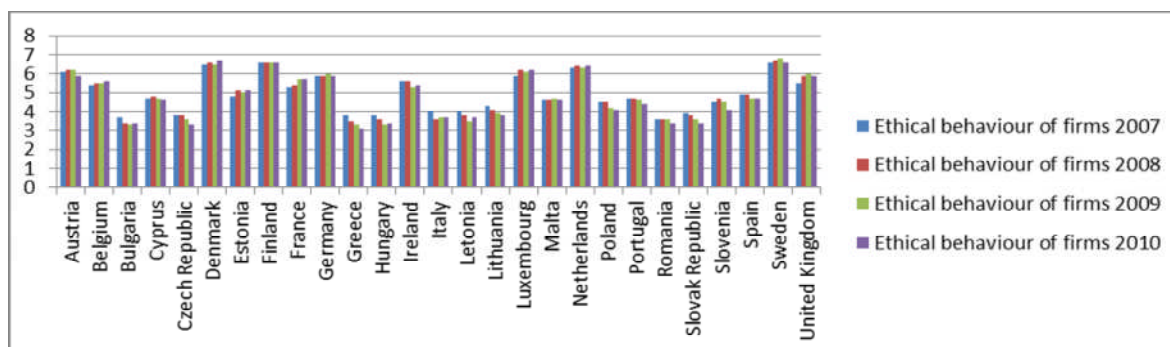
- This indicator as well, namely the **Investment of companies in research-development (SCV2)**, also integrated in the relational capital dimension, highlights big differences between the EU countries. There are also many countries with low scores of these variables, respectively between 3 and 4, such as Bulgaria, the Czech Republic, Greece, Hungary, Italy, Latvia, Lithuania, Romania and Slovakia. The highest values are held by Denmark, Finland, Sweden, the Netherlands, Luxembourg and Austria. The most unfavourable situation is in Greece which, in addition to recording the lowest values in terms of investment of companies in research – development, also records the highest decline in the period under review (Chart no. 9).

Source: Data processed by the authors based on World Economic Forum Global Competitiveness Reports for the period 2007 – 2012

Chart no. 9 Investment of the companies in the EU countries in research – development in the period 2007-2010

- **Ethical behaviour of firms (SCV3)**, the third variable related to the structural capital dimension subject to this review, polarises at the two extremes, namely the economically developed countries, which have high values of this variable, such as: Denmark, Finland, the Netherlands, Sweden, Germany, the United Kingdom, Austria and, at the other extreme, with low values, thus with poor ethical behaviours of the firms, countries less developed economically, namely: Bulgaria, Greece, Romania, Slovakia. Another feature that stands out in this indicator is the depreciation of ethical behaviours in the vast majority of the countries in the period under review (Chart no. 10).

Source: Data processed by the authors based on World Economic Forum Global Competitiveness Reports for the period 2007 – 2012

Chart no. 10 Ethical behaviour of firms in the EU countries in the period 2007-2010

In order to answer the fourth objective of this paper, namely that of analysing the correlations between the variables corresponding to the three dimensions of the intellectual capital and the GDP/capita, we used the correlation matrix, respectively the Pearson correlation coefficient. We have obtained the following results shown in the table below (Table no. 1)

Table no. 1 Matrix of correlation between the essential variables of the intellectual capital corresponding to the three dimensions: human capital, relational capital and structural capital and GDP/capita

	PIB/loc	HCV1	HCV2	HCV3	RCV1	RCV2	RCV3	RCV4	SCV1	SCV2	SCV3
PIB/loc	1.00										
HCV1	0.73	1.00									
HCV2	0.63	0.83	1.00								
HCV3	0.74	0.90	0.78	1.00							
RCV1	0.31	0.51	0.45	0.63	1.00						
RCV2	0.63	0.85	0.76	0.78	0.50	1.00					
RCV3	0.69	0.85	0.68	0.86	0.70	0.80	1.00				
RCV4	0.61	0.86	0.77	0.87	0.58	0.83	0.86	1.00			
SCV1	0.76	0.87	0.70	0.87	0.60	0.86	0.93	0.84	1.00		
SCV2	0.69	0.90	0.72	0.86	0.48	0.84	0.88	0.87	0.94	1.00	
SCV3	0.75	0.91	0.79	0.93	0.52	0.83	0.85	0.84	0.89	0.90	1.00

Data processed by the authors

The results of the analysis lead us to the following CONCLUSIONS:

- The strongest correlations are established between GDP/capita and the following variables: sophistication of the production processes ($r = 0.76$), ethical behaviour ($r = 0.75$), brain drain ($r = 0.74$) and degree of staff training ($r = 0.73$).
- Other correlation factors with very high values indicating very strong intensities of the links between the variables, with values ≥ 0.90 are the following:
 - Between the degree of staff training and: ethical behaviour ($r = 0.91$), brain drain ($r = 0.90$) and the company's investment in research – development ($r = 0.90$);
 - Between brain drain and ethical behaviour ($r = 0.93$);
 - Between extent of marketing and sophistication of the production processes ($r = 0.93$);
 - Between the sophistication of the production processes and the company's investment in research – development ($r = 0.94$);
 - Between the company's investment in research – development and the firm's ethical behaviour ($r = .90$).

We can **conclude** that this study, along with an analysis of the key variables of intellectual capital, in the companies from the EU countries, allows the identification of Romania's strategic directions to be followed to diminish the negative effects of the economic crisis. Furthermore, the research demonstrates the existence of very strong positive relationships between GDP/capita and some of the variables of intellectual capital. In the EU states, the need to develop intellectual capital is shown by the Europe 2020 Strategy, which set as target 40% of the people aged 30 to 34 to have completed higher education studies or their equivalent (Ioneci, Antonescu et Chirilă, 2011, pp. 609-612).

Bibliography:

1. Bixler, C.H., 2002. Knowledge management: practical aspects of implementation. *KMWorld* 11(7).
2. Brennan, N. and Connel, B., 2000. Intellectual Capital: Current Issues and Policy Implications. *Journal of Intellectual Capital*, 1(3), pp. 206-240.
3. Drucker, P. 1995. *Managing in a Time of Change*. New York: Truman Talley.
4. Edvinsson, L. and Malone, M.S., 1997. *Intellectual Capital*. New York: Harper Collins.
5. Guthrie, J., Ricceri, F. & Dumay, J., 2012. Reflections and projections: A Decade of Intellectual Capital Accounting Research. *The British Accounting Review*, 44(2012), pp. 68-82.
6. Han, D. and Han, I., 2004. Prioritization and selection of intellectual capital measurement indicators using analytic hierarchy process for the mobile telecommunications industry. *Expert Systems with Applications*, 26(2004), pp. 519-527.

7. Ioneci, M., Antonescu, E. and Chirilă, C., 2011. *The Romanian Economy and Europe 2020 Strategy*, Ovidius University Annals, Economic Sciences Series, vol. XI (2), pp. 609-612.
8. Kaplan, R. and Norton, D.P., 1996. *The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action*. Boston, MA: Harvard Business School Press.
9. Kitts, B., Edvinsson, L., and Beding, T., 2001. Intellectual capital: From intangible assets to fitness landscapes. *Expert Systems with Applications*, 20(1), pp. 35 -50.
10. London, K. and Siva, J.P.S., 2011. The role of reflexive capability in relation to intellectual capital on multi international partnerships. *International Journal of Project Management*, 29, pp.846-855.
11. Longo, M. and Mura, M., 2011. The effect of intellectual capital on employees' job satisfaction and retention. *Information & Management*, 48, pp. 278-287.
12. Montequin, V.R., Fernandez, F.O., Cabal, C.A. and Gutierrez, N.R., 2006. An integrated framework for intellectual capital measurement and knowledge management implementation in small and medium – sized enterprises. *Journal of Information Science* 32(6), pp. 525 – 538.
13. Roos, J., Roos, G., Edvinssons, L. and Dragonetti, L., 1997. *Intellectual Capital: Navigating in the New Business Landscape*. London: Macmillan.
14. Skyrme, D. and Amidon, D., 1997. *Creating the Knowledge – Based Business*. London: Business Intelligence.
15. Sveby, E., 1997. *The New Organisational Wealth: Managing and Measurement Knowledge Based Assets*. San Francisco, CA: Berret Koehler.
16. Voicu I.I., Talmaciu I., 2011. *Dimension and Directions of the "Brain Drain" Phenomenon*, Ovidius University Annals, Economic Sciences Series, Volume XI, Issue 1/2011; (p.2084) (REPEC, DOAJ) ISSN 1582-9383.
17. World Economic Forum, 2012. *The Global Competitiveness Report 2011-2012*.

CAPITALUL INTELECTUAL – ACTIV INTANGIBIL CONCRETIZAT ÎN PRINCIPALUL MOTOR DE RELANSARE ECONOMICĂ A NAȚIUNILOR

Laura-Maria, Dindire¹, Silvia, Dugan²

Rezumat: Cercetarea elaborată la nivelul prezentei lucrări are ca principal scop realizarea unor analize asupra unor variabile reprezentative ale capitalului intelectual, la nivelul companiilor din țările UE, deci, implicit, și la nivelul României, precum și prin intermediul matricei de corelație Pearson, analiza intensității legăturilor dintre respectivele variabile ale celor trei dimensiuni aferente capitalului intelectual, respectiv capitalul uman, capitalul relațional și capitalul structural și PIB/locuitor. Principalele tehnici de cercetare utilizate pentru realizarea cercetării au fost: investigarea datelor secundare și analiza de conținut a principalelor rapoarte ale organizațiilor internaționale cu privire la capitalul intelectual, precum și metode statistice de analiză și interpretare a datelor, respectiv statistici descriptive și corelații. Principalele rezultate ale cercetării constau în identificarea principalelor direcții, care anvizajează aria capitalului intelectual, în care companiile trebuie să intervină pentru a diminua efectele negative ale crizei economice.

Cuvinte cheie: capital intelectual, capital uman, capital relațional, capital structural, matrice de corelație.

Clasificare JEL: O11, O32, J24

Introducere

Măsurarea capitalului intelectual și a managementului cunoașterii nu este reflectată, în cele mai multe cazuri, în evidențele monetare, financiar-contabile ale companiilor, raportarea fiind mai degrabă voluntară decât obligatorie. Ca atare, există o diferență foarte mare între modalitățile de raportare utilizate de companii și în tipologia indicatorilor raportați.

Fiind vorba de active intangibile, măsurarea capitalului intelectual, deși supusă atenției numeroaselor studii științifice, este destul de controversată. Astfel, orice metodologie de evaluare poate fi, din anumite puncte de vedere, contestată. Totuși, practicienii și organizațiile internaționale caută permanent noi modalități de perfecționare. După o analiză a diferitelor metode și modele de evaluare, apreciem că cele mai importante sunt: Monitorul Activelor Intangibile (the Intangible Assets Monitor) (Sveby, 1997), Balanced Scorecard (Kaplan și Norton, 1996), abordarea capitalului intelectual a lui Edvinsson și Malone, respectiv navigatorul de afaceri Scandia (the business navigator of Scandia) (Edvinsson și Malone, 1997), IC – Index (Roos et al., 1997).

Ca atare, lucrarea își propune să realizeze analize asupra unor variabile reprezentative ale capitalului intelectual, la nivelul companiilor din țările membre ale Uniunii Europene, astfel încât să rezulte direcțiile principale în care companiile românești trebuie să intervină pentru a diminua decalajele pe scala valorilor integrate capitalului intelectual.

1. Stadiul actual al cercetărilor în domeniul capitalului intelectual

Rezultatele studiului lui London & Siva (2011, pp. 846 - 855) relevă că cele mai importante caracteristici ale firmelor internaționale de succes în ceea ce privește capitalul intelectual sunt: specializarea abilităților și capacităților atât ale firmelor cât și ale angajaților și expertiza de nișă, precum și capacitatea interculturală. Un alt rezultat important al studiului face referire la capabilitatea companiilor de a fi reflexive, dezvoltată pe trei dimensiuni: conștientizarea, capacitatea de reacție și adaptarea la schimbare. Analizând efectele celor trei dimensiuni ale capitalului intelectual, respectiv capitalul

¹ Lector universitar doctor în cadrul Universității „Constantin Brâncoveanu” din Pitești, email: lauradindire@yahoo.com

² Conferențiar universitar doctor în cadrul Universității „Constantin Brâncoveanu” din Pitești, email: dugan_silvia@yahoo.com

uman, relațional și structural, asupra satisfacției muncii angajaților, Longo&Mura (2011, pp. 278-287), demonstrează printr-o ecuație structurală că există o influență pozitivă a capitalului uman, în ansamblu, dar sunt diferențe între influențele celor trei dimensiuni. Astfel, capitalul uman și cel relațional nu afectează direct satisfacția și retenția angajaților, ci sunt intermediare de capitalul structural. În plus, rezultatele acestui studiu identifică două măsuri care influențează pozitiv capitalul intelectual și contribuie la satisfacția și retenția angajaților, respectiv comunicarea și alinierea angajaților la strategia companiei și construirea unui mediu organizațional colaborativ în care cunoștințele și informația circulă liber, stimulând astfel dezvoltarea capitalului relațional.

Referitor la măsurarea capitalului intelectual, Guthrie, Ricceri & Dumay (2012, pp. 68-82) apreciază că raportarea și numărarea pot face referire la: mărimea și dezvoltarea următoarelor resurse ale cunoașterii: competențele angajaților, relația cu clienții, relațiile financiare și tehnologia informației și comunicării. Literatura de specialitate evidențiază numeroase lucrări care accentuează ideea că diferența dintre valoarea de piață și valoarea activelor companiilor poate fi explicată prin prisma capitalului intelectual (Brennan, Connel, 2000, pp. 206-240; Han&Han, 2004, pp. 519-527; Kitts, Edvinsson & Beding, T., 2001, pp. 35-50; Drucker, 1995; Sveby, 1997). Han & Han (2004, pp. 519 - 527) după ce realizează o analiză asupra indicatorilor capitalului intelectual specificați în cercetări anterioare, specifică că cei mai importanți indicatori și dimensiuni de evaluare vizează: clienții, procesele, inovația și capitalul uman, dar că modelele anterioare nu includ greutatea specifică a indicatorilor utilizați în procesul de luare a deciziei. Se apreciază că multe cercetări au ajuns la rezultatul că între investițiile firmei în R&D, publicitate și valoarea de piață a firmei există o asociere semnificativă. Autorii aleg următorii indicatori: pentru **capitalul clienți** (customer capital) – *rata de creștere clienți, indexul satisfacției clienților, rata retenției clienților, media veniturilor pe client*; pentru **capitalul uman** (human capital) – *indexul motivației, indexul leadershipului, calitatea programelor de instruire și pregătire a personalului, alfabetizarea în privința IT-ului*; pentru **capitalul structural** - *investiția în IT, indexul satisfacției partenerilor de afaceri, afacerile cu produse noi, calitatea performanței corporative*.

Cunoașterea și managementul cunoașterii sunt domenii cheie pentru cele mai multe organizații, în prezent, în special pentru cele care sunt *knowledge intensive*. În acest context, implementarea managementului cunoașterii presupune mai mult decât implementarea unor instrumente IT, presupune schimbări în structura organizatorică, cultură și procese, iar primul pas în transformarea unei companii într-o companie knowledge intensivă este să devină conștientă de cunoștințele pe care le deține, materializate în capitalul intelectual. Montequin et al. (2006, pp. 525 – 538), după ce fac o analiză a celor mai importanți factori care asigură succesul în ceea ce privește implementarea managementului cunoașterii, explicați de Bixler (2002) respectiv: *viziune și leadership – existența unui plan strategic al managementului cunoașterii, training organizațional și comunicațional, măsurarea performanței în afaceri, infrastructură pentru managementul cunoașterii, resurse, guvernanță: politici și proceduri* și Skyrme și Amidon (1997), și anume: *strategie de afaceri clară și explicită, cunoștințe vaste despre cunoaștere, o viziune convingătoare asupra cunoașterii, existența unui leadership al cunoașterii, a unor procese sistematice asupra cunoașterii, a unei infrastructuri bine dezvoltate în planul cunoașterii*, propun un nou model de evaluare non monetară, cu o structură arborescentă, pe trei niveluri: blocuri, clustere și indicatori. Astfel, plecând de la formula capitalului intelectual, ca sumă între capitalul uman, structural și relațional, ei propun pentru măsurarea calitativă, următorii indicatori: pentru **capitalul uman** – *competența oamenilor, îmbunătățirea acestor competențe, stabilitatea personalului, îmbunătățirea capacității persoanelor și a grupurilor*; pentru **capitalul structural**:

pătrunderea ITC, producția tehnologiei, filozofia și procesul de afaceri, structura de organizare, proprietatea intelectuală; iar pentru capitalul relațional: baza de clienți, loialitatea clienților, apropierea de piață, eficiența vânzărilor, furnizorii, interrelaționarea cu alți actori de pe piață. După o analiză a celor mai importante conceptualizări ale capitalului intelectual și ale variabilelor celor trei componente ale capitalului intelectual, Martin-de-Castro et al. (2011, pp. 649-662) identifică următoarele dimensiuni și variabile. Astfel, **capitalul uman** are următoarele trei dimensiuni: *cunoașterea (knowledge)* – educația formală, trainingul specific, dezvoltarea și experiența personalului, *abilitățile* – învățarea individuală, colaborarea în munca de echipă, schimbul de cunoștințe individuale prin comunicare, know-how-ul și leadership-ul și *comportamentele* – modele, paradigme, sentimentul de apartenență, auto-motivarea, satisfacția muncii, flexibilitatea și creativitatea. **Capitalul structural** este dezvoltat pe următoarele dimensiuni și variabile: *capitalul tehnologic* – eforturile în privința cercetării și dezvoltării, infrastructura tehnologică, proprietatea intelectuală și industrială. **Capitalul organizațional** cuprinde cultura organizațională, valorile și atitudinile împărtășite, capacitățile în privința telecomunicațiilor și informației precum și designul organizațional.

2. Obiectivele și metodologia cercetării științifice

Scopul acestei lucrări este de a realiza o analiză comparativă a principalilor piloni ai capitalului intelectual la nivelul companiilor din țările membre ale Uniunii Europene, insistând asupra locului pe care îl ocupă România în acest context. Avem în vedere, de asemenea, indicarea principalelor direcții în care companiile românești trebuie să se intervină pentru diminuarea decalajelor față de țările care obțin performanțe ca urmare a promovării unei politici adecvate a capitalului intelectual.

Ca atare, **obiectivele concrete ale acestui studiu** vizează:

O1: Analiza evoluției performanțelor companiilor din țările membre UE asupra unor variabile reprezentative ale dimensiunii capital uman, cum ar fi: Gradul de pregătire a personalului (Extent of staff training), Cooperarea angajat - angajator (Cooperation in labor – employer relation), Brain drain, pentru perioada 2007 – 2010, pentru care există date la nivelul organizațiilor internaționale.

O2: Analiza evoluției performanțelor companiilor din țările membre UE asupra variabilelor aferente dimensiunii capital relațional, și anume: Intensitatea competiției locale (Intensity of local competition), Gradul orientării înspre clienți (Degree of customer orientation), Măsura implementării marketingului (Extent of marketing), Colaborarea în cercetare – dezvoltare (R&D) dintre mediul academic și mediul antreprenorial (University – industry collaboration in R&D), pentru aceeași perioadă, respectiv 2007- 2010.

O3: Analiza evoluției performanțelor companiilor din țările membre UE asupra unor variabile semnificative ale dimensiunii capital structural, cum ar fi: Sofisticarea proceselor de producție (Production process sophistication), Investiția companiei în cercetare – dezvoltare (Company spending on R&D), Comportamentul etic al firmelor (Ethical behavior of firms).

O4: Analiza corelațiilor dintre variabilele aferente celor trei dimensiuni ale capitalului intelectual și PIB/locuitor, la nivelul anului 2010, pentru care există cele mai recente date în Rapoartele asupra competitivității globale World Economic Forum.

Pentru selectarea variabilelor am realizat o analiză de conținut asupra rapoartelor relevante ale organizațiilor internaționale cum ar fi: World Bank, World Economic Forum, statistici și publicații Eurostat și UNCTAD, eurobarometre și rapoarte ale UE privind capitalul intelectual. Având în vedere că acest domeniu supus analizei noastre este prin excelență, intangibil, apreciem că este adecvată o evaluare care utilizează variabile calitative, singurele pe care le-am identificat, în acest sens, fiind cele oferite de Rapoartele asupra Competitivității Globale ale World Economic Forum.

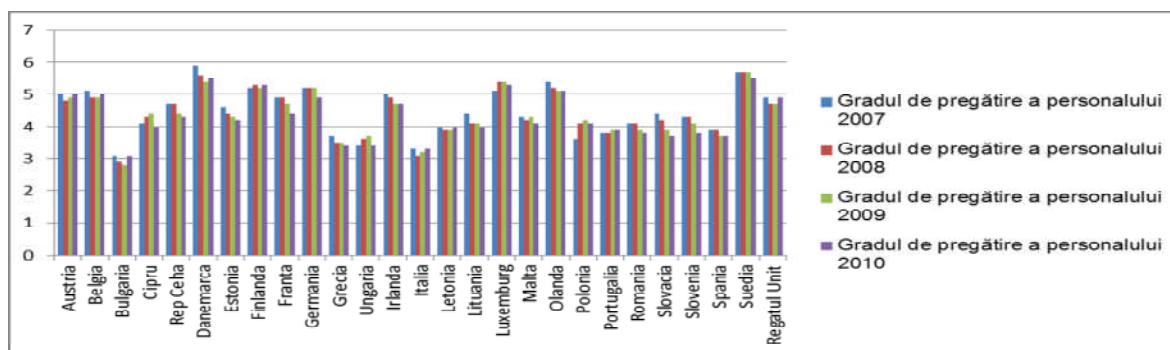
Colectarea datelor s-a realizat pentru perioada 2007 – 2010, pentru care există cele mai recente date, pentru toate țările membre ale Uniunii Europene. Toate variabilele sunt exprimate pe o scală valorică de la 1, valoarea minimă, indezirabilă, la 7, valoarea maximă.

3. Analiza datelor, obținerea și interpretarea rezultatelor

Pentru analiza datelor s-au aplicat metode statistice de analiză, începând cu cele mai simple (statistici descriptive) și ajungând la realizarea unor analize complexe de tipul legăturilor dintre variabile, respectiv, corelații. Pentru prelucrarea statistică a datelor culese am utilizat softul informatic EXCEL, modulul Data Analysis.

Pe baza graficelor pe care le prezentăm în cele ce urmează, pot fi realizate numeroase analize. Nu ne propunem o analiză exhaustivă a acestora ci o sinteză a variabilelor celor trei dimensiuni aferente capitalului intelectual:

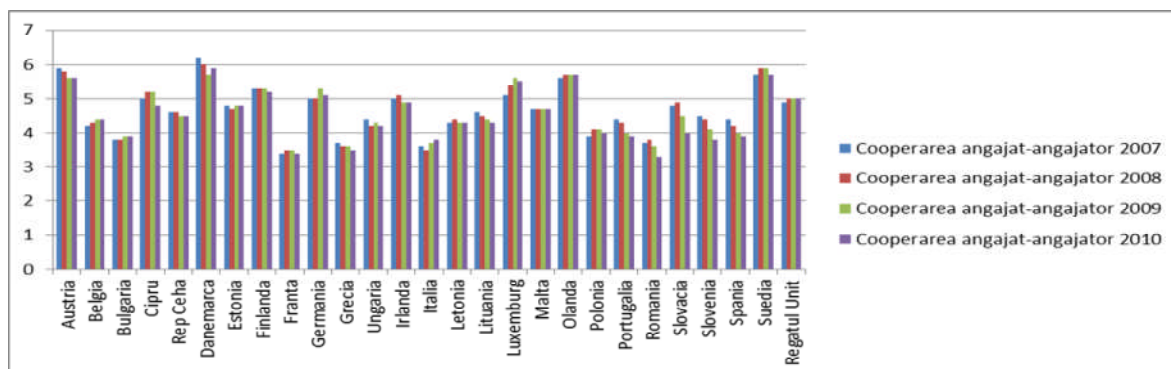
- Referitor la variabila, aferentă capitalului uman, respectiv **gradul de pregătire a personalului la nivelul companiilor din țările membre UE (HCV1)** se remarcă supremația țărilor nordice, respectiv: Danemarca, Suedia, Finlanda, Luxemburg, Olanda. România, deși a înregistrat descreșteri în perioada 2007 – 2010, înregistrează valori mai mari decât Bulgaria, Italia, Grecia, Ungaria și chiar Portugalia, la nivelul anilor 2007, 2008 (Grafic nr. 1).

Sursa: date prelucrate de autor pe baza Rapoartelor Competitivității Globale World Economic Forum din perioada 2007 – 2012

Grafic nr. 1 Gradul de pregătire a personalului la nivelul companiilor din țările membre UE, în perioada 2007 – 2010

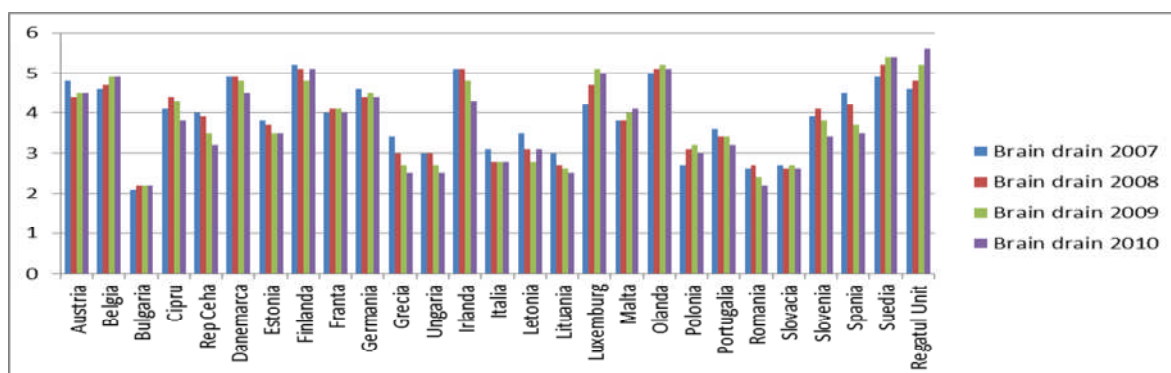
- Cu privire la variabila aferentă, de asemenea, dimensiunii capital uman și anume **cooperarea angajat – angajator (HCV2)**, cea mai mare valoare a sa se înregistrează în Danemarca, deși, chiar și în această țară, s-a înregistrat o evoluție descendentă în perioada supusă analizei. Alte țări cu valori foarte mari aferente acestei variabile sunt: Austria și Suedia, Olanda, Luxemburg. Un alt aspect care se remarcă este acela al trendurilor descendente în ceea ce privește cooperarea angajat - angajator, la marea majoritate a țărilor membre UE, în perioada supusă analizei, una din cauze fiind cel mai probabil efectul crizei economico-financiare. România a înregistrat în anul 2008 o ușoară creștere, după care descreșteri ale valorilor acestei variabile. În anul 2010 România s-a situat în coada clasamentului, deținând cea mai mică valoare a variabilei **cooperarea angajat – angajator**, comparativ cu celelalte țări membre UE (Grafic nr. 2).

Sursa: date prelucrate de autor pe baza Rapoartelor Competitivității Globale World Economic Forum din perioada 2007 – 2012

Grafic nr. 2 Cooperarea angajat – angajator, la nivelul țărilor UE, în perioada 2007-2010

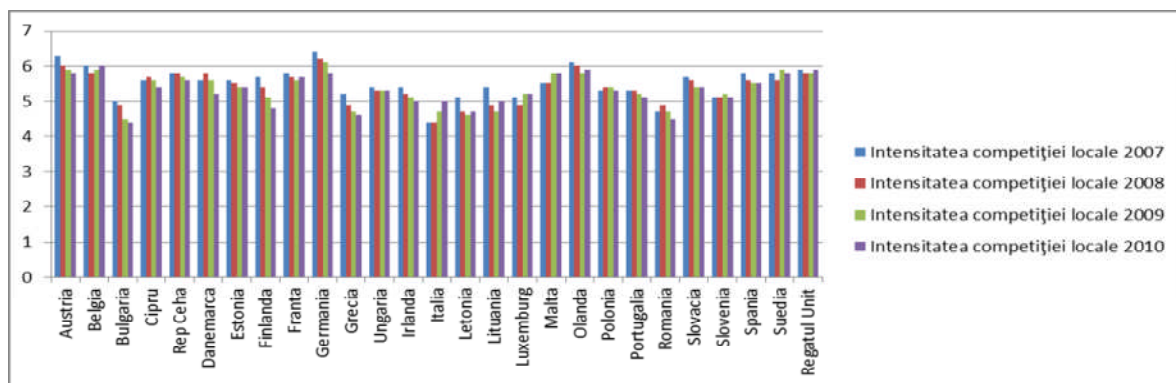
- A treia variabilă a dimensiunii capital uman, **Brain drain-ul (HCV3)**, un fenomen atât de prezent în zilele noastre (Voicu I.I., Talmaciu I., 2011, pp. 2084), polarizează la cele două extreme țările dezvoltate din punct de vedere economic, în care infuzia este foarte ridicată și, la celălalt pol, țările mai puțin dezvoltate, cum ar fi România, Bulgaria ș.a. care exportă din abundență materie cenușie (Grafic nr. 3).

Sursa: date prelucrate de autor pe baza Rapoartelor Competitivității Globale World Economic Forum din perioada 2007 – 2012

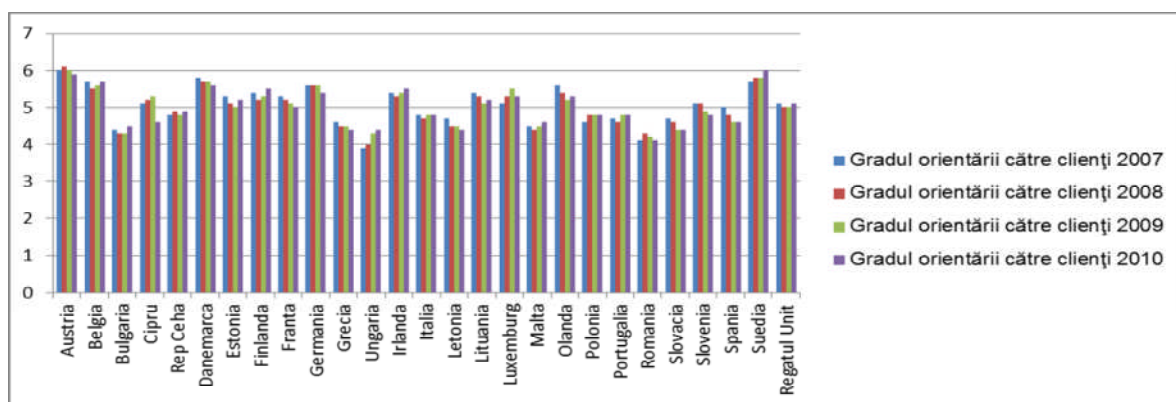
Grafic nr. 3 Brain drain-ul, la nivelul companiilor din țările UE, în perioada 2007-2010

- Prima variabilă aferentă dimensiunii capital relațional pe care o supunem analizei, **Intensitatea competiției locale (RCV1)** nu creează diferențe foarte mari între țările membre UE, ca în cazul variabilei anterior analizate, respectiv a brain drain-ului. Germania alături de Austria și Olanda dispun de scoruri foarte mari ale acestei variabile. România, exceptând anul 2008 când a avut o ușoară creștere, a înregistrat scăderi ale scorurilor aferente intensității competiției locale, situându-se alături de Bulgaria și Grecia, la finalul clasamentului (Grafic nr. 4).

Sursa: date prelucrate de autor pe baza Rapoartelor Competitivității Globale World Economic Forum din perioada 2007 – 2012

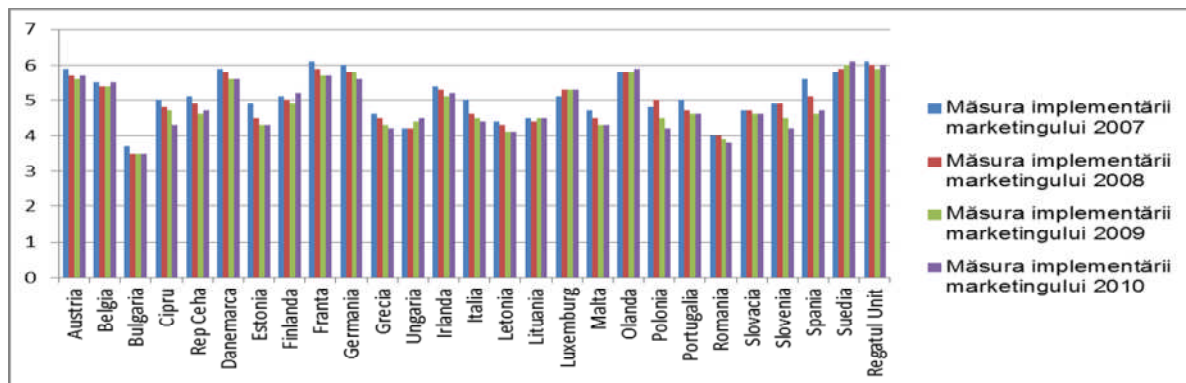
Grafic nr. 4 Intensitatea competiției locale aferentă companiilor din țările UE, în perioada 2007-2010

Sursa: date prelucrate de autor pe baza Rapoartelor Competitivității Globale World Economic Forum din perioada 2007 – 2012

Grafic nr. 5 Gradul orientării companiilor înspre clienți, la nivelul țărilor UE, în perioada 2007-2010

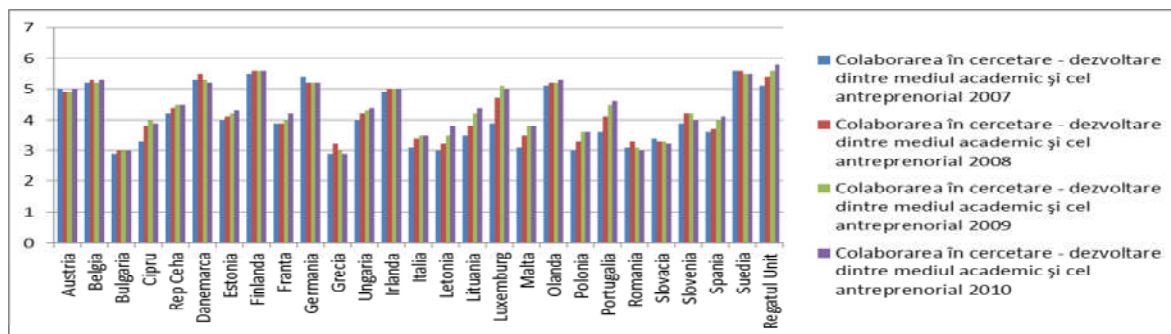
- Cu privire la **gradul orientării companiilor înspre clienți (RCV2)**, variabilă integrată și ea dimensiunii capital relațional, se remarcă, așa cum ne-am obișnuit, cu scoruri fruntașe, țările dezvoltate din punct de vedere economic, cele mai mari valori deținându-le Suedia și Austria, dar și Belgia, Danemarca, Germania, Irlanda, Luxemburg, Olanda. România înregistrează valori comparabile cu cele ale companiilor din Bulgaria și Ungaria (Grafic nr. 5).

Sursa: date prelucrate de autor pe baza Rapoartelor Competitivității Globale World Economic Forum din perioada 2007 - 2012

Grafic nr. 6 Măsura implementării marketingului în companiile din țările UE, în perioada 2007-2010

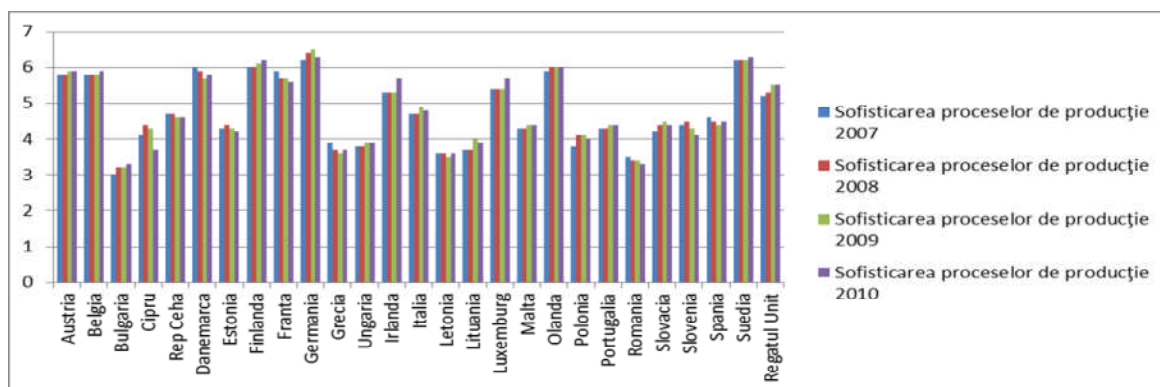
- Referitor la **măsura implementării marketingului în companii (RCV3)**, variabilă a dimensiunii capital relațional, în cele mai multe țări se remarcă descreșteri ale valorilor acestei variabile în perioada 2007-2010, ceea ce denotă o diminuare a bugetelor de marketing în perioada crizei. Există însă și țări în care managerii companiilor au înțeles efectele pozitive ale marketingului care reprezintă o rampă de lansare și care trebuie să fie mai agresiv tocmai datorită crizei, cum ar fi Suedia, Ungaria și Luxemburg. În România măsura implementării marketingului a descrescut în perioada 2007 – 2010, înregistrând totuși valori mai mari decât în Bulgaria și comparabile cu cele din Letonia, Grecia, Ungaria (Grafic nr. 6).

Sursa: date prelucrate de autor pe baza Rapoartelor Competitivității Globale World Economic Forum din perioada 2007 - 2012

Grafic nr. 7 Colaborarea în cercetare-dezvoltare dintre mediul academic și cel antreprenorial, în țările UE, în perioada 2007-2010

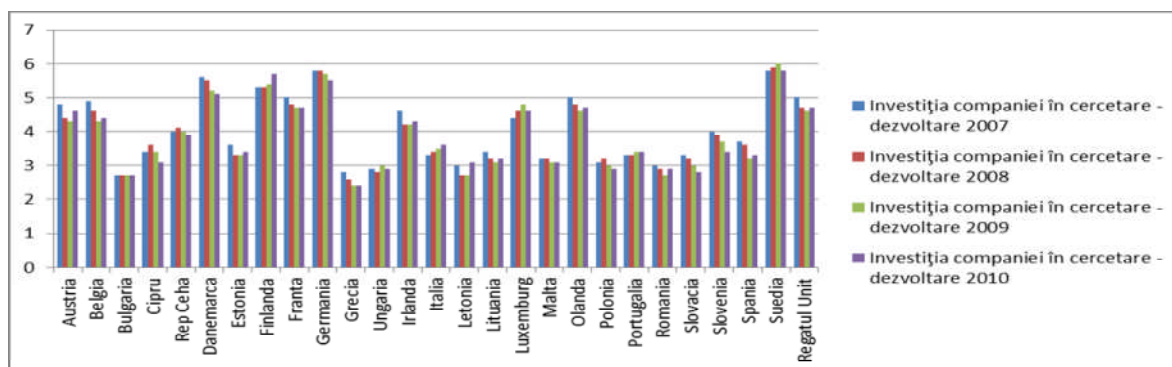
- **Colaborarea în cercetare – dezvoltare dintre mediul academic și cel antreprenorial (RCV4)** deține valori destul de mici în multe dintre țările UE, înregistrând scoruri mult mai mici decât variabilele anterior analizate. Niciuna dintre țările analizate nu a atins scorul 6, iar marea majoritate gravitează între valorile 3 și 4 din maximumul de 7, ceea ce semnifică o slabă colaborare în cercetare – dezvoltare între cele două medii. România deține o poziție comparabilă cu a Bulgariei, reușind să depășească doar Grecia. Cele mai mari valori se înregistrează în Regatul Unit, care dispune și de creșteri semnificative ale acestei variabile în perioada supusă analizei, în Finlanda și Suedia (Grafic nr. 7).

Sursa: date prelucrate de autor pe baza Rapoartelor Competitivității Globale World Economic Forum din perioada 2007 - 2012

Grafic nr. 8 Sofisticarea proceselor de producție în companiile din țările UE, în perioada 2007-2010

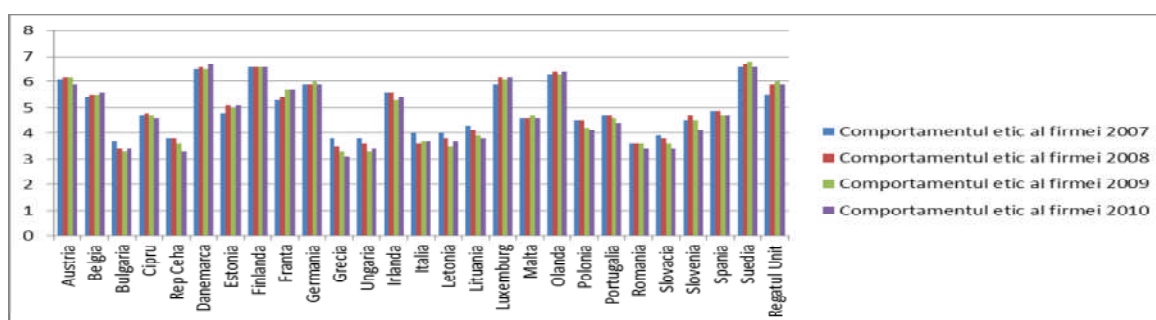
- Prima variabilă aferentă dimensiunii capital structural, pe care o supunem analizei, respectiv, **Sofisticarea proceselor de producție (SCV1)**, produce mari diferențe între țările UE. Există țări care cu greu depășesc scorul de 3, cum ar fi Bulgaria și România. Între valorile 3 și 4, deci cu scoruri mici ale acestei variabile, se mai situează Cipru, Grecia, Ungaria, Letonia, Lituania și Polonia. O situație deosebit de favorabilă se întâlnește în Germania, Suedia, Olanda, Finlanda și Danemarca, dar și Austria și Belgia (Grafic nr. 8).

Sursa: date prelucrate de autor pe baza Rapoartelor Competitivității Globale World Economic Forum din perioada 2007 - 2012

Grafic nr. 9 Investiția companiilor din țările UE, în cercetare – dezvoltare, în perioada 2007-2010

- Și acest indicator, respectiv **investiția companiilor în cercetare-dezvoltare (SCV2)**, integrat și el dimensiunii capital relațional, evidențiază mari diferențe între țările UE. Există, de asemenea, multe țări care înregistrează scoruri mici ale acestei variabile, respectiv între 3 și 4, cum ar fi: Bulgaria, Rep Cehă, Grecia, Ungaria, Italia, Letonia, Lituania, România și Slovacia. Cele mai mari valori sunt deținute de Danemarca, Finlanda, Suedia, Olanda, Luxemburg și Austria. Cea mai nefavorabilă situație se înregistrează în Grecia care, pe lângă faptul că înregistrează cele mai mici valori în ceea ce privește investiția companiilor în cercetare – dezvoltare, înregistrează și cel mai mare declin în perioada supusă analizei (Grafic nr. 9).

Sursa: date prelucrate de autor pe baza Rapoartelor Competitivității Globale World Economic Forum din perioada 2007 - 2012

Grafic nr. 10 Comportamentul etic al firmelor din țările UE, în perioada 2007-2010

- **Comportamentul etic al firmelor (SCV3)**, cea de a treia variabilă aferentă dimensiunii capital structural supusă acestei analize, polarizează, la cele două extreme, respectiv țările dezvoltate economic, ce dețin valori mari ale acestei variabile, cum ar fi: Danemarca, Finlanda, Olanda, Suedia, Germania, Regatul Unit, Austria și, la cealaltă extremă, cu valori mici, deci cu comportamente etice deficitare ale firmelor, țările mai puțin

dezvoltate economic, respectiv: Bulgaria, Grecia, România, Slovacia. O altă caracteristică ce se evidențiază cu privire la acest indicator, este deprecierea comportamentelor etice, în marea majoritate a țărilor, în perioada supusă analizei (Grafic nr. 10).

Pentru a răspunde celui de-al patrulea obiectiv al lucrării, respectiv de a analiza corelațiile dintre variabilele aferente celor trei dimensiuni ale capitalului intelectual și PIB/locuitor, am utilizat matricea de corelație, respectiv coeficientul de corelație Pearson. S-au obținut următoarele valori prezentate în tabelul următor (Tabel nr. 1)

Tabel nr. 1 Matricea de corelație dintre variabilele esențiale ale capitalului intelectual aferente celor trei dimensiuni: capital uman, capital relațional și capital structural și PIB/locuitor

	PIB/loc	HCV1	HCV2	HCV3	RCV1	RCV2	RCV3	RCV4	SCV1	SCV2	SCV3
PIB/loc	1.00										
HCV1	0.73	1.00									
HCV2	0.63	0.83	1.00								
HCV3	0.74	0.90	0.78	1.00							
RCV1	0.31	0.51	0.45	0.63	1.00						
RCV2	0.63	0.85	0.76	0.78	0.50	1.00					
RCV3	0.69	0.85	0.68	0.86	0.70	0.80	1.00				
RCV4	0.61	0.86	0.77	0.87	0.58	0.83	0.86	1.00			
SCV1	0.76	0.87	0.70	0.87	0.60	0.86	0.93	0.84	1.00		
SCV2	0.69	0.90	0.72	0.86	0.48	0.84	0.88	0.87	0.94	1.00	
SCV3	0.75	0.91	0.79	0.93	0.52	0.83	0.85	0.84	0.89	0.90	1.00

Sursa: date prelucrate de autor

Rezultatele analizei ne conduc către următoarele CONCLUZII:

- Cele mai puternice corelații se stabilesc între PIB/locuitor și următoarele variabile: sofisticarea proceselor de producție ($r=0,76$), comportamentul etic ($r=0,75$), brain drain ($r=0,74$) și gradul de pregătire a personalului ($r=0,73$).
- Alți coeficienți de corelație cu valori foarte mari, care denotă intensități foarte puternice ale legăturilor dintre variabile, cu valori $\geq 0,90$, sunt următoarele:
 - Între gradul de pregătire a personalului și: comportamentul etic ($r=0,91$), brain drain ($r=0,90$) și investiția companiei în cercetare – dezvoltare ($r=0,90$);
 - Între brain drain și comportamentul etic ($r=0,93$);
 - Între măsura implementării marketingului și sofisticarea proceselor de producție ($r=0,93$);
 - Între sofisticarea proceselor de producție și investiția companiei în cercetare – dezvoltare ($r=0,94$);
 - Între investiția companiei în cercetare – dezvoltare și comportamentul etic al firmei ($r=0,90$).

Putem **conclude** că studiul de față, alături de o analiză a variabilelor reprezentative ale capitalului intelectual, la nivelul companiilor din țările UE, permite identificarea direcțiilor strategice, de urmat, ale României, pentru diminuarea efectelor negative ale crizei economice. Mai mult, cercetarea demonstrează existența unor relații pozitive foarte puternice între PIB/locuitor și unele dintre variabilele capitalului intelectual. La nivelul statelor din UE necesitatea dezvoltării capitalului intelectual este relevată de Strategia Europa 2020, care și-a propus drept țintă ca un procent de 40% dintre persoanele cu vârstă între 30 și 34 de ani să fi absolvit studii superioare sau echivalentul acestora (Ioneci, Antonescu și Chirilă, 2011, pp. 609-612).

Bibliografie:

1. Bixler, C.H., 2002. Knowledge management: practical aspects of implementation. *KMWorld* 11(7).
2. Brennan, N. și Connel, B., 2000. Intellectual Capital: Current Issues and Policy Implications. *Journal of Intellectual Capital*, 1(3), pp. 206-240.
3. Drucker, P. 1995. *Managing in a Time of Change*. New York: Truman Talley.
4. Edvinsson, L. și Malone, M.S., 1997. *Intellectual Capital*. New York: Harper Collins.
5. Guthrie, J., Ricceri, F. & Dumay, J., 2012. Reflections and projections: A Decade of Intellectual Capital Accounting Research. *The British Accounting Review*, 44(2012), pp. 68-82.
6. Han, D. și Han, I., 2004. Prioritization and selection of intellectual capital measurement indicators using analytic hierarchy process for the mobile telecommunications industry. *Expert Systems with Applications*, 26(2004), pp. 519-527.
7. Ioneci, M., Antonescu, E. și Chirilă, C., 2011. *The Romanian Economy and Europe 2020 Strategy*, Analele Universității Ovidius, Seria Științe Economice, vol. XI (2), pp. 609-612.
8. Kaplan, R. și Norton, D.P., 1996. *The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action*. Boston, MA: Harvard Business School Press.
9. Kitts, B., Edvinsson, L., și Beding, T., 2001. Intellectual capital: From intangible assets to fitness landscapes. *Expert Systems with Applications*, 20(1), pp. 35 -50.
10. London, K. și Siva, J.P.S., 2011. The role of reflexive capability in relation to intellectual capital on multi international partnerships. *International Journal of Project Management*, 29, pp.846-855.
11. Longo, M. Și Mura, M., 2011. The effect of intellectual capital on employees' job satisfaction and retention. *Information & Management*, 48, pp. 278-287.
12. Montequin, V.R., Fernandez, F.O., Cabal, C.A. și Gutierrez, N.R., 2006. An integrated framework for intellectual capital measurement and knowledge management implementation in small and medium – sized enterprises. *Journal of Information Science* 32(6), pp. 525 – 538.
13. Roos, J., Roos, G., Edvinssons, L. Și Dragonetti, L., 1997. *Intellectual Capital: Navigating in the New Business Landscape*. London: Macmillan.
14. Skyrme, D. și Amidon, D., 1997. *Creating the Knowledge – Based Business*. London: Business Intelligence.
15. Sveby, E., 1997. *The New Organizational Wealth: Managing and Measurement Knowledge Based Assets*. San Francisco, CA: Berret Koehler.
16. Voicu I.I., Talmaciu I., 2011. *Dimension and Directions of the "Brain Drain" Phenomenon*, Ovidius University Annals, Economic Sciences Series, Volume XI, Issue 1/2011; (p.2084) (REPEC, DOAJ) ISSN 1582-9383.
17. World Economic Forum, 2012. *The Global Competitiveness Report 2011-2012*.

THE EFFECTS OF THE CRISIS ON THE SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES (SMES) AND THEIR NEED FOR DEVELOPMENT IN ROMANIA

Lucia-Ramona, Popa¹

Abstract: *The small and medium enterprises (SMEs) have a substantial contribution to the gross domestic product (GDP), to the creation of new jobs, to the creation of the gross added value in the economy, by boosting competition on the market. In Romania, even from the beginning of the crisis, hundreds of thousands of companies have suspended their operations or were removed. Therefore, I consider it important to analyse the factors that have generated this development of the SMEs as well as the measures that have to be taken for this sector to flourish in our country.*

Keywords: *supporting small and medium enterprises (SMEs), efficiency, competitiveness*

JEL Classification: O10

1. Introduction

The SMEs have always played an important role in the social and economic life of any country, being at the basis of the economic development. The dynamism, flexibility, adaptability and the innovative potential are some of the features that the SMEs encompass and which are considered to be essential for the harmonious development of the economy of any state. In Romania, the SMEs generate dynamism and profitability, increase competitiveness and also increase the employment rate of the active workforce. In the case of the deep financial and economic crisis that we are facing nowadays, the most affected segment is that of the SMEs. It was the first which was affected and it is from its part that the signal of the economic recovery is expected, being considered, in any country with a developed economy, a strategic sector of the national economy in question.

2. The Importance of the Development of the SMEs in the Romanian economy

In Romania, as in any market economy, the SMEs have beneficial effects for the economic system due to the roles they perform:

➤ Their small size helps to reduce the bureaucratic practices and avoid depersonalization of human relations, due to the shortening of both the documents and information flow in the enterprise. Therefore, the SMEs account for a higher quality of employment, in terms of performance and job satisfaction. The relations in these enterprises are less formalised and there is a closer link between the individual effort and the enterprise's objectives;

➤ The emphasis on the processes of innovation, both in terms of technology and management, is another important feature of the SMEs;

➤ Another important role is that they increase the competitive nature of particular markets, they for themselves being sources of competition and, thereby, determining a better meeting of consumers' needs;

➤ They ensure combinations of some inputs that otherwise probably would not be used: local resources, secondary products of large companies and others. With the large enterprises, the SMEs have cooperation relations which are presented either as partnership agreements (financial, technological etc.), or as sub-supplies (capacity, specialised etc.);

➤ The SMEs contribute to the supply of goods and services and, thus, to the creation of the GDP, to the increase of exports and domestic investments;

¹ Ph.D. Assistant Professor, "Constantin Brâncoveanu" University

- The SMEs are important sources of job recruiting, thus they contribute to the social stability of the respective zone;
- The SME sector is the main source of creation of the middle class which has a decisive role in ensuring the socio-political stability of the country. This is possible because the distribution of the economic power through the SME system leads to a favorable distribution of power in society;
- The SMEs are managed directly by the owners; that is why the decision making system is a very simple one and depends on their managerial skills and capabilities. The SMEs present great flexibility and strength in times of recession due to the ability to adapt to the market changes;
- The SMEs account for the potential future development of large enterprises due to the growth and development processes which they take part in;
- The SMEs are relatively easy to integrate into a regional economic network; they contribute to the development of the respective region and to the decrease of unemployment.

Micro, small and medium enterprises (SMMEs) play a vital role in the European economy. They are a source of entrepreneurial skills, innovation and job creation. The SMEs constitute 99.8% of the EU enterprises (about 24 million of SMEs) and provide about 70% of the EU GDP. However, they generate two-thirds of the total employment number 66.9% in the 27 countries of the European Union (about 76 million jobs), many of which are in rural areas and generate 58.4% of the added value, with different weights in separate industrial sectors.

In Romania, the 600,000 SMEs have a contribution of 70% of the GDP. They also provide the occupation of 65.9% of the total employment in the private sector and generate 50.34% of the gross added value.

However, they are often confronted to the market imperfections. The SMEs often have difficulties in obtaining capital or credit, especially in the start-up phase. Their limited resources may also reduce access to new technologies or innovation. Various programmes of action have been taken to support the SMEs, the most recent of these, the Small Business Act (SBA), sums up all the programmes and aims to create a comprehensive policy framework.

3. The Effects of the Economic Crisis on the SME Sector in Romania

The impact of the global economic crisis was strongly felt in the Romanian economy as a whole, which was affected by a substantial slowdown in growth, and with immediate negative effects on people and businesses aiming mainly jobs and the sales' volume. Among the factors that caused the decline of the SMEs we may include: major difficulties in ensuring the necessary funding, liquidities and credit deadlock, the sharp drop in demand for products and services at national and international levels reflected in the decrease of exports sales on the domestic market, extremely high taxation, large increases in the prices of raw materials, energy and food, large variations in the exchange rate and inflation, financial blockage caused by late payments, cumbersome and costly court proceedings to resolve commercial disputes, unstable legislative framework, bureaucracy and numerous administrative barriers to the development of SME's activities; a very low level of absorption of the EU funds, insufficient measures to support the SMEs during the crisis, insufficient state aids and difficult access to them, excessive controls of the local and central public administration on SMEs, the steady increase of expenditures regarding the utility value and the lack of measures to facilitate the SME access to utility networks.

All these problems have affected all categories of companies that have been sudden confronted with late payments on the part of the customers (who in turn had cash flow

problems), the increasing of costs for the repayment of debts incurred in foreign currency due to the national currency depreciation, the lowering of the turnover due to the decrease of the demand for their products and services, the availability of funding streams difficulties, the lack of working capital for development, etc.

According to a study conducted by the National Council of Private, Small and Medium Enterprises in Romania (CNIPMMR), an employer's confederation which is representative for SMEs at national level, on a sample of 1723 SMEs between 2008-2011 almost half of the SMEs investigated (49.71%) reduced their workload, 42.99% of the enterprises operate at the same parameters and 7.30% of the organisations had an upward evolution (the entrepreneurs of the bankrupt companies could not be reached because the companies have either been closed or they have not been willing to provide information). The examination of the economic agents in terms of the field of activity they activate has mainly revealed the following elements: the enterprises in the construction field have recorded the lowest proportion of the organisations operating at the same parameters (31.94%) and of the SMEs on the rise (8.33%) as well as a higher percentage of companies that have reduced their activity (59.72%) due to the drastic decline of this sector, given the decrease in the purchasing power of the population and the lending restriction; the SMEs in the transportation field have recorded a higher share of firms that maintained their workload (51.18%); the industrial units have the highest percentage of SMEs that have increased their activity (19.34%), and the tourism entities are emphasized by the lower share of economic agents who have reduced their activity (35.29%).

Table no. 1 The Dynamics of the Activity of the Investigated SMEs during October 2008 - March 2011, in terms of the activity branches

Crt. No.	Industry	Constru- ction	Commerce	Transpor- tation	Tourism	Services
1. SMEs which have reduced their activity	41.04%	59.72%	47.13%	39.37%	35.29%	41.34%
2. SMEs which operate at the same parameters	39.62%	31.94%	42.89%	51.18%	48.04%	40.94%
3. SMEs which have increased their activity	19.34%	8.33%	9.98%	9.45%	16.67%	17.72%

Source: The Charter of the SMEs, 2011, CNIPMMR

Table no. 2 The Evolution of the SMEs recordings during 2007 – 2012

Period	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Registrations	144,728	144,177	116,024	123,148	133,190	125,603
Cancellations	20,401	50,024	62,481	183,227	71,970	71,745
Suspensions	12,012	12,019	133,362	61,941	24,078	21,086

Source: The National Trade Register Office – Statistical Synthesis

The data presented in Table 2 show that in 2009 more than 133,000 SMEs have suspended their activity as compared to only 12,000 in 2007 and 2008, which represents an explosive growth of over 11 times as compared to previous years. This development has changed the ratio between the number of suspensions and cancellations, from a single sub-unit in the years 2007 and 2008 to one above-unit in 2009. International studies such as “Doing Business Report” (which examine “the ease of doing business” in all the countries of

the world) conducted by the World Bank highlight, in the case of Romania, administrative costs and procedures to get out of business, more burdensome than those which were of input. For this reason, the definitive cancellation procedure from the Trade Register was avoided, the owners preferring the procedure of the activity's suspension, perceived as being less bureaucratic and cheaper. The main category of SMEs that has come to suspension was represented by the companies with no activity, named by the statistics as "dormant enterprises" or inactive in 2009, that have not filed balance sheet (over 80% of the cancelled companies and about 1/3 of those suspended) as well as those with incomes below £ 10,000 (44% of the companies that have suspended their operations).

Since 2010 we have been witnessing a massive increase in the number of the cancelled companies. The expulsions of the SMEs from the economic system had as direct cause the policy of increasing the collection of revenues to the state budget by introducing the minimum tax as well as the differentiation in the VAT treatment, measures that have generated a protective response of firms on the part of the economic agents in the SMEs category which have already been in economic difficulty. The fact that in 2009 the establishment of new SMEs has not fallen dramatically (-20%) and in 2010 and 2011 has recorded increases (6% and 8%) demonstrates, on the one hand, the entrepreneurial potential of Romania and the need to support the development of the SME sector as a way out of the crisis and a modality to revive the economic growth, on the other. This is the manifestation of the so-called "process of creative destruction," as described by Joseph Schumpeter through the emergence of new enterprises that are able to cover new market niches, while the less competitive companies disappear from the economic environment.

In terms of net profitability, from the total of 590,033 active companies in 2011, a percentage of 42% of these has registered net losses (250,791 companies), 39% showed positive net profit (228,326 companies), while 19% of them (110,532 companies) have filed financial statements with 0 profit and 0 turnover .

The latter are companies which were not active in 2011 or declared their activity as "frozen" at the Tax Administrations in which they are distributed, or they act as inactive companies, but which have not yet been closed within the framework of a still difficult and bureaucratic procedure of closing a company in Romania. In 2011, the cumulative net profit result at national level registered by active companies in Romania was of 5,315 billion lei, that is to say, about 1,178 billion euros. This indicates an average net profitability of only 0.52% in 2011, and an average net profit of only £ 9,008, that is to say, about 2,000 euros per company for the entire year 2011, approximately equal to the annual minimum wage in the economy. This outcome, although modest, is superior to the performances in 2010, when overall companies recorded a loss of 5, 68 billion lei, that is to say, a net average loss of 9,309 lei/company. The weak net profitability in 2011 shows that, on the average, the Romanian companies still suffer and struggle on the border between profit and loss, and are still little competitive and efficient in terms of operational and financial performance.

4. The Problems Perceived by the Romanian Entrepreneurs

The entrepreneurs' perceptions with regard to the impact of the crisis have been investigated by means of several opinion surveys conducted by private bodies or within regional projects.

The conclusions resulting from the Danis Consulting survey with regional coverage (2009) on the activity of SMEs are the following:

- 57.3% had major difficulties with the negative effects of the economic climate;
- 50.0% had difficulties with the insurance of financial resources;
- 44.3% had difficulties with the reducing of costs;

- 26.0% were facing pressure to increase sales;
- 16.7% were dissatisfied with the instability of legislation.

According to the Institute for International Economic Studies survey in Vienna (WIIW), 2010 the obstacles perceived by entrepreneurs concern:

- 88.8% excessive bureaucracy;
- 86.7% tax burden

The requirements of the entrepreneurs:

- 73.3% access to finance
- 71.6% stable political framework;
- 71.5% the increase of public support for investments

According to the CNIPMMR survey in 2012, in a top of the major difficulties that the SMEs had to surpass, we may find:

1. The decrease in domestic demand 60.55%
2. Bureaucracy 52.86%
3. Excessive taxation 51.69%
4. Inflation 49.59%
5. Corruption 41.14%
6. Hiring, training and retaining of the staff 24.94%
7. Competition of the imported products 22.90%
8. Difficult access to loans 20.22%
9. High costs of borrowings 19.17%
10. Relative instability of the national currency 19.00%.

The high taxation, burdensome bureaucracy, difficulties in obtaining financing and the excessive controls are major structural obstacles that have been faced by the Romanian SMEs both before and after the onset of the current economic crisis. They testify to the still weak reforming public administration apparatus, but also to the fiscal policy inconsistencies.

These surveys highlight the need for real action on the part of the decision makers in our country for the entrepreneurs to be able to maintain their activity and to develop themselves.

5. Measures that are designed to support the SMEs development

The main measures that the management of a SME should take to cope with the crisis and to be able to get the business on the rise are related to reducing costs as much as possible by eliminating expenses that are not absolutely necessary to current activities (especially with third party services expenses), boosting labour productivity translated into a more efficient use of available labor, selecting markets and customers purely on economic and cost criteria, and, in parallel, strengthening the portfolio of profitable and financially stable customers.

In supporting both the small and medium enterprises and the business environment, the Government has increased the state aid scheme for SMEs by 5 times and decided to defer the payment of the debts of the companies that are affected by the economic crisis during a period of six months with two conditions: the first condition is the current monthly debt payment by the state, the second condition is that they must prove, by a system of guarantees, that they can and have the means to pay their outstanding debts in the future.

At the same time, procedures for accessing the European funds have been simplified and the share of pre-financing European projects has been increased, from 15% to 20% and from 20% to 30%. The Senate unanimously adopted in September 2012 that Order by which the tax code is changed for the purposes of VAT payment for bills on collection, in the case of tax payers who recorded a turnover of less than 2,250,000 lei. The measure of VAT payment on collection applies from the 1st of January 2013.

The representatives of small and medium enterprises in Romania consider several directions that can help to develop this segment to be of priority:

- ✓ ensure a stable and predictable legal framework for the business environment by improving the aspects of reducing bureaucracy and taxation;

- ✓ adopt a new law for SMEs in order to ensure the full national implementation of the Small Business Act (SBA), implementation of the “First govern for SMEs” principle and the gradual increase from 0.4% to 1% of GDP of the funds allotted from the state budget to finance the development programmes, of the measures to support start-ups and sustaining the development of small and medium enterprises at national and local level for the period of 2013-2020;

- ✓ increase the amounts of money allotted to the programmes destined for the setting up and development of the SMEs, with priority allocation of 300 million euros for the financial support of the start-up programme between 2013-2014, which will ensure the creation of 300,000 new jobs and the increase of the GDP with 4.26% within the interval of 2013-2016;

- ✓ recover the investment process through: the diversification of services provided by the National Credit Guarantee Fund for SMEs and the Romanian Counter-Guarantee Fund (currently FNGCIMM warrants for 1.4 million Euro and can vouch for another 2.5 million Euro, through the modernisation of the services) in the view of the recovering of the SMEs financing;

- ✓ incentives for SMEs: gradual taxation of the start-up SMEs - tax exemption during the first year, 50% reduction of the income tax during the second year, with the obligation to ensure the functioning of the company for a period of minimum three years after the completion of facilities, improving the legal framework concerning the state aid schemes by modifying the criteria for granting in order to make them fully accessible to the SMEs;

- ✓ the development of the SMEs in Romania by supporting the distribution and marketing of their products through: the development of measures adopted by the Law no. 321/2009 on the marketing of food and protection against anti-competitive agreements and procedures and the acceleration of the traders’ payments to all the SMEs suppliers – within the light industry, furniture, chemicals, and so on, which will stimulate the growth of the domestic industrial production and reduce the imports; the development of a distribution network with the view of collecting traditional and local products made by SMEs, including small farmers and craftsmen, with the financial involvement of the EU funds; instituting coerciveness for the large chains of ensuring a minimum retail space (30%) for the presentation and marketing of the traditional and local products displayed by the SMEs; the development of the networks and information and advice centers for SMEs, of business support services, supporting the networks of cooperation between the SMEs, research centers and universities; ensuring complex services, adapted to small entrepreneurs’ domains in the view of accelerating the recovery gap between Romania and the EU (in Romania, there are 24 SMEs per 1,000 inhabitants, in the EU, there are 42 SMEs per 1,000 inhabitants);

- ✓ improving the SMEs’ access to financing through: the simplification of procedures in the view of increasing the absorption of the structural funds; the improvement of regulations regarding the exempting tax on reinvested profit; the increase of the SMEs’ access to public procurements; the establishment, according to the European practice, of the mediator of loans for the SMEs, in each county, after the French model, to ensure that the 3 goals are achieved: the increase of the SMEs’ lending, providing solutions for businesses, especially to the SMEs’ sector in order to obtain financing from banks and the government notification in the case of major unresolved problems; supporting the development of “CEC” as a bank to finance the SMEs and of the micro-financing programmes for micro-enterprises;

✓ the completion of a full inventory of the tax revenues and permits, authorizations and licenses in force, including the applicable procedures of obtaining them, which is accessible on-line and that is designed to support the reduction by at least 10% of them and the simplification of the administrative procedures regarding the setting up and operation of the enterprises and the reduction of fiscality and para-fiscality;

✓ the improvement of regulations regarding the enforcement for budgetary debts, with the release of SMEs' bank accounts and creating a re-scheduling amounts system by retaining more than 30% of the monthly income without affecting the payment of salaries and current activities.

6. Conclusions

The importance of the SMEs arises from their following features: they provide jobs, foster innovation and flexibility, they are practical constituted in places where the staff is improving and where they can then head to the large enterprises, they enhance competition, help the smooth functioning of the large businesses for which they provide various services or produce different sub-assemblies, they manufacture products and provide services in terms of efficiency.

The economic recovery in Romania is subject to SMEs' access to financing. Reducing banks' interest for small customers, of the higher costs of the credit as well as of the more stringent requirements and the creditworthiness of the applicants, the legislative instability, the sharp decline in demand for goods and services and the high taxes have led the SMEs to reduce investment, postpone or waive certain investment projects, renegotiate the contracts with suppliers, to restructure / reduce their activities and thus reduce the staff and wages. The SMEs create jobs in a more efficient way than the state investments by spending much less than the budget and on a much larger scale from the social point of view, because they involve family members and other people in the respective area.

Therefore, the authorities should take the necessary measures in order to support this sector: to increase the amounts allotted to the establishment and development programmes of the SMEs, simplify the procedures regarding their access to the funding sources and to create a debt re-scheduling system.

The development of small and medium enterprises represents Romania's chance to restart the engines of the economic growth.

Bibliography:

1. Ghenea, M. (2011), *Antreprenoriat - Drumul de la idei către oportunități și succes în afaceri*, Ed. Universul Juridic, București
2. Nicolescu O., Haiduc I. C., Nancu D., (2012), *Carta Albă a IMM-urilor din România*, Ed. Sigma, București
3. Popa I. (2010), *Management intraprenorial*, Ed. ASE, București
4. Puiu A. coord. (2011), *Politica socială a întreprinderii*, Ed. Independența Economică, Pitești
5. Stancu I. (2002), *Analiza și gestiunea financiară a întreprinderii*, Ed. Economică, București
6. Vasilescu G. L. (2009), *Microcreditarea o soluție alternativă*, Tribuna Economică, nr. 38
7. Banca Mondială, (2010), *Doing business Romania, 2010*
8. CNIPMMR, (2011), *Carta albă a IMM-urilor din România*
9. Fundația Post-privatizare, (2012), *Situația curentă a întreprinderilor mici și mijlocii din România*, 2012
10. www.immromania.ro

EFECTELE CRIZEI ASUPRA ÎNTRINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII ȘI NECESITATEA DEZVOLTĂRII ACESTORA ÎN ROMÂNIA

Lucia-Ramona, Popa¹

Rezumat: *Întreprinderile mici și mijlocii au o contribuție substanțială la realizarea produsului intern brut, la crearea de noi locuri de muncă, la formarea valorii adăugate brute în economie, stimulând concurența în piață. În România, de la începutul crizei, sute de mii de firme și-au suspendat activitatea sau au fost radiate. Tocmai de aceea, consider importantă analiza factorilor care au generat această evoluție a IMM-urilor, precum și măsurile ce trebuie întreprinse pentru ca acest sector să se dezvolte în țara noastră.*

Cuvinte cheie: *sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii, eficiență, competitivitate*

Clasificarea JEL: O10

1. Introducere

Întreprinderile mici și mijlocii au jucat dintotdeauna un rol deosebit în viața economică și socială a oricărei țări, aflându-se la baza dezvoltării economiei. Dinamismul, flexibilitatea, adaptabilitatea, potențialul inovator reprezintă câteva dintre caracteristicile pe care întreprinderile mici și mijlocii le au și care sunt considerate esențiale pentru dezvoltarea armonioasă a economiei oricărui stat. În România, IMM-urile generează dinamism și profitabilitate, accentuează competitivitatea, crește gradul de ocupare a forței de muncă active. În situația crizei economico-financiare profunde cu care ne confruntăm în prezent, cel mai afectat segment este cel al IMM-urilor. El a fost primul afectat și de la el se așteaptă și semnalul revirimentului economic, fiind considerat în orice țară cu o economie dezvoltată un sector strategic al economiei naționale respective.

2. Importanța dezvoltării IMM-urilor în economia românească

În România, ca în oricare economie de piață, IMM-urile au efecte benefice pentru sistemul economic, prin rolurile pe care le îndeplinesc:

➤ dimensionarea lor redusă contribuie la diminuarea practicilor birocratice și la evitarea depersonalizării relațiilor umane, datorită scurtării circuitului documentelor și al informațiilor în firmă. De aceea, IMM-urile asigură o calitate superioară a ocupării din punctul de vedere al performanțelor și satisfacției în muncă. Relațiile în aceste firme sunt mai puțin formalizate și există o mai strânsă legătură între eforturile individuale și obiectivele întreprinderii;

➤ accentul pe procesele de inovație, atât în privința tehnologiilor, cât și a managementului, reprezintă o altă trăsătură importantă a IMM-urilor;

➤ un alt rol important este acela că sporesc caracterul concurențial al unor piețe, ele însele fiind surse de concurență, determinând astfel o mai bună satisfacere a nevoilor consumatorilor;

➤ asigură combinații ale unor factori de producție care, în alte condiții, probabil nu ar fi folosiți: resurse locale, produse secundare ale firmelor mari și altele. Cu întreprinderile mari, IMM-urile au relații de cooperare care se prezintă fie sub forma acordurilor de parteneriat (financiar, tehnologic s.a.), fie sub forma unei sub-furnituri (de capacitate, de specialitate s.a.);

➤ IMM-urile contribuie la formarea ofertei de bunuri și servicii și, în acest fel, la formarea PIB, la creșterea exporturilor și a investițiilor naționale;

¹ Asistent universitar doctor, Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești.

➤ întreprinderile mici și mijlocii sunt surse importante creatoare de locuri de muncă, prin aceasta ele contribuind la stabilitatea socială a zonei respective;

➤ sectorul IMM-urilor este principala sursă de formare a clasei de mijloc, ce are un rol decisiv în asigurarea stabilității socio-politice a țării. Acest lucru este posibil datorită faptului că distribuția puterii economice prin sistemul firmelor mici și mijlocii conduce la o repartizare favorabilă a puterii în societate;

➤ IMM-urile sunt administrate direct de către proprietari, de aceea sistemul de luare a deciziilor este foarte simplu și depinde de talentul și de capacitățile manageriale ale acestora. Firmele mici și mijlocii prezintă o mare flexibilitate și rezistență în perioadele de recesiune, datorită capacității de adaptare la modificările pieței;

➤ IMM-urile asigură potențialul de dezvoltare al viitoarelor mari întreprinderi, grație proceselor de creștere și dezvoltare la care iau parte;

➤ întreprinderile mici și mijlocii se pot integra relativ ușor într-o rețea economică regională, ceea ce contribuie la dezvoltarea regiunii respective și la reducerea șomajului.

Întreprinderile micro, mici și mijlocii (IMM) joacă un rol esențial în economia europeană. Ele reprezintă o sursă de abilități antreprenoriale, inovare și creare de locuri de muncă. IMM-urile constituie 99,8% din întreprinderile Uniunii Europene (aproximativ 24 de milioane de IMM-uri) și asigură aproximativ 70% din PIB-ul UE. Totodată, acestea generează două treimi din numărul total al locurilor de muncă, 66,9% în cele 27 de țări ale Uniunii Europene (aproximativ 76 de milioane de locuri de muncă), multe dintre acestea fiind în zonele rurale și generează 58,4% din valoarea adăugată, cu ponderi diferite în diverse sectoare industriale.

În România, cele 600.000 de IMM-uri contribuie cu 70% din produsul intern brut. Totodată, acestea asigură ocuparea a 65,9% din totalul locurilor de muncă din mediul privat și generează 50,34% din valoarea adăugată brută.

Totuși, ele sunt adeseori confruntate cu imperfecțiunile pieței. IMM-urile au de multe ori dificultăți în obținerea de capital sau credite, mai ales în faza de start-up. Resursele lor limitate pot, de asemenea, să reducă accesul la noi tehnologii sau inovare. Diferite programe de acțiune au fost adoptate pentru susținerea IMM-urilor, cel mai recent dintre acestea, Small Business Act (SBA), însumează toate programele și vizează crearea unui vast cadru strategic.

3. Efectele crizei economice asupra sectorului IMM din România

Impactul crizei economice mondiale s-a resimțit puternic în economia României, în ansamblul său, economie care a fost afectată de o încetinire substanțială a creșterii, cu efecte negative și imediate asupra populației și întreprinderilor vizând, în principal, locurile de muncă și volumul vânzărilor. Printre factorii care au determinat declinul IMM-urilor se pot enumera: dificultăți majore în domeniul asigurării finanțării necesare, a lichidităților și blocajul creditării, scăderea drastică a cererii de produse și servicii la nivel național și internațional reflectată în reducerea exporturilor și vânzărilor pe piața internă, fiscalitate extrem de ridicată, creșteri foarte mari ale prețurilor la materii prime, energie și alimente, variații mari ale cursului valutar și inflație, blocajul financiar generat de plățile întârziate, proceduri judecătorești greoaie și costisitoare de soluționare a litigiilor comerciale, cadrul legislativ instabil, birocrație și numeroase bariere administrative privind desfășurarea activității IMM-urilor; gradul foarte redus al absorbției fondurilor comunitare, măsuri insuficiente de susținere a IMM-urilor în perioada crizei, ajutoare de stat insuficiente și acces dificil la acestea, excesul de controale ale administrației publice locale și centrale asupra IMM-urilor, creșterea constantă a cheltuielilor privind valoarea utilităților și lipsa unor măsuri de facilitare a accesului IMM-urilor la rețelele de utilități.

Toate aceste problemele au afectat toate categoriile de societăți comerciale care s-au văzut brusc confruntate cu întârzierea plăților din partea clienților (care aveau la rîndul lor probleme de cash flow), creșterea costurilor pentru restituirea creditelor angajate în valută ca urmare a deprecierii monedei naționale, diminuarea cifrei de afaceri ca urmare a scăderii cererii pentru produsele și serviciile lor, dificultățile de fluxuri de disponibilități financiare, lipsa capitalului de lucru pentru dezvoltare, etc.

Conform unui studiu realizat de către Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii din România (CNIPMMR), confederație patronală reprezentativă la nivel național pentru IMM-uri, pe un eșantion de 1723 IMM-uri, în perioada 2008 – 2011 aproape jumătate din IMM-urile investigate (49,71%) și-au restrâns volumul de activitate, 42,99% din firme funcționează la aceiași parametri, iar 7,30% dintre organizații au avut o evoluție ascendentă (întreprinzătorii din cadrul firmelor falimentare nu au putut fi abordați, deoarece fie au închis companiile, fie nu și-au manifestat disponibilitatea pentru a furniza informații).

Examinarea agenților economici în funcție de domeniul în care activează a reliefat, în principal, următoarele elemente: întreprinderile din construcții consemnează cele mai reduse proporții ale organizațiilor care funcționează la aceiași parametri (31,94%) și a IMM-urilor în ascensiune (8,33%), precum și un procentaj mai ridicat de firme ce și-au restrâns activitatea (59,72%), datorită declinului drastic a acestui sector, pe fondul scăderii puterii de cumpărare a populației și restricțiilor de creditare; IMM-urile din domeniul transporturilor înregistrează o pondere mai ridicată de firme care și-au menținut volumul de activitate (51,18%); unitățile industriale dețin procentul cel mai mare de IMM-uri care și-au amplificat activitatea (19,34%), iar entitățile din turism ies în evidență prin ponderea mai scăzută de agenți economici care și-au diminuat activitatea (35,29%).

Tabel nr. 1 Dinamica activității IMM-urilor investigate în perioada octombrie 2008 - martie 2011, în funcție de ramurile de activitate

Nr. crt.	Industrie	Construcții	Comerț	Transporturi	Turism	Servicii
1. IMM-uri care și-au redus activitatea	41,04%	59,72%	47,13%	39,37%	35,29%	41,34%
2. IMM-uri care funcționează la aceiași parametri	39,62%	31,94%	42,89%	51,18%	48,04%	40,94%
3. IMM-uri care și-au amplificat activitatea	19,34%	8,33%	9,98%	9,45%	16,67%	17,72%

Sursa: Carta IMM-urilor, 2011, CNIPMMR

Tabel nr. 2 Evoluția înregistrărilor de IMM-uri în perioada 2007 – 2012

Perioada	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Înmatriculări	144.728	144.177	116.024	123.148	133.190	125.603
Radieri	20.401	50.024	62.481	183.227	71.970	71.745
Suspendări	12.012	12.019	133.362	61.941	24.078	21.086

Sursa: Oficiul Național al Registrului Comerțului - Sinteze statistice

Datele prezentate în tabelul 2 evidențiază că în anul 2009 peste 133.000 de IMM-uri și-au suspendat activitatea comparativ cu numai 12.000 în anul 2007 și 2008, ceea ce reprezintă o creștere explozivă, de peste 11 ori față de anii anteriori. Această evoluție a modificat raportul între numărul de suspendări și numărul de radieri, din unul subunitar în

anii 2007 și 2008, în unul supraunitar în 2009. Studii internaționale, precum „Doing Business Report” (care cercetează „ușurința de a face afaceri” în țările lumii), efectuat de Banca Mondială, pun în evidență în cazul României costuri și proceduri administrative pentru ieșirea din afaceri mai împovărătoare față de cele de intrare. Din acest motiv, procedura radierii definitive din Registrul Comerțului a fost evitată, proprietarii preferând procedura de suspendare a activității, percepută ca fiind mai puțin birocratică și mai ieftină. Principala categorie de IMM care au recurs la suspendare a fost reprezentată de societățile comerciale fără activitate, denumite în evidențele statistice „întreprinderi dormant” sau inactive la momentul 2009, care nu au depus bilanț contabil (peste 80% din firmele radiate și circa 1/3 din cele suspendate), precum și cele cu venituri sub 10.000 lei (44% din firmele care și-au suspendat activitatea).

Începând cu 2010, asistăm la o creștere masivă a numărului societăților radiate. Ieșirile IMM din sistemul economic au avut drept cauză directă politica de ridicare a gradului de colectare de venituri la bugetul de stat prin introducerea impozitului minim, precum și al diferențierilor în tratamentul TVA, măsuri care au generat o reacție de protecție din partea agenților economici din categoria IMM, aflați deja în dificultate economică.

Faptul că în anul 2009 înființarea de noi IMM-uri nu a căzut dramatic (-20%), iar în 2010 și 2011 înregistrează creșteri (6% respectiv 8%), demonstrează, pe de o parte, potențialul antreprenorial al României, iar, pe de altă parte, necesitatea susținerii dezvoltării sectorului IMM, ca o soluție de ieșire din criză și o modalitate de relansare a creșterii economice. Aceasta este manifestarea așa-numitului „proces de distrugere creativă”, descris de Joseph Schumpeter prin apariția de noi firme în măsură să acopere nișe noi în piață, în timp ce firmele mai puțin competitive dispar din mediul economic.

Din perspectiva profitabilității nete, din totalul de 590.033 de companii active în 2011, un procent de 42% dintre acestea au înregistrat pierderi nete (250.791 de companii), 39% au înregistrat profit net pozitiv (228.326 de firme), în timp ce 19% dintre acestea (110.532 de firme) au depus situații financiare cu profit 0 și cifra de afaceri 0. Acestea din urmă sunt companii care nu au avut activitate în 2011, sau și-au declarat „înghețată” activitatea la Administrațiile Fiscale unde sunt arondate, sau sunt companii inactive, dar care încă nu au fost închise, pe fondul procedurii încă dificile și birocratice de închidere a unei companii în România. La nivelul anului 2011, rezultatul profitului net cumulat la nivel național înregistrat de firmele active din România a fost de 5,315 miliarde de lei, adică de aproximativ 1,178 miliarde euro. Aceasta indică o profitabilitate medie netă de numai 0,52% în 2011 și un profit mediu net de numai 9.008 lei, adică aproape 2.000 de euro per firmă pentru întregul an 2011, aproximativ egal cu valoarea unui salariu minim anual pe economie. Acest rezultat, deși modest, este net superior performanțelor din 2010, când per total companiile au înregistrat o pierdere de 5,68 miliarde de lei, adică o pierdere medie netă de 9.309 lei/companie. Profitabilitatea netă precară din 2011 ne arată că pe medie firmele românești încă suferă și se zbat la granița dintre profit și pierdere și sunt încă prea puțin competitive și eficiente sub aspectul performanței operaționale și financiare.

4. Problemele percepute de întreprinzătorii din România

Percepțiile întreprinzătorilor cu privire la impactul crizei au fost investigate prin intermediul mai multor sondaje de opinie realizate de structuri private sau în cadrul unor proiecte regionale.

Concluzii ale anchetei Danis Consulting cu acoperire regională (2009) asupra activității IMM-urilor arată că:

- 57,3% aveau dificultăți majore cu efectele negative ale climatului economic;
- 50,0% aveau dificultăți cu asigurarea resurselor financiare;
- 44,3% aveau dificultăți cu reducerea costurilor;

- 26,0% se confruntau cu presiunea pentru creșterea vânzărilor;
- 16,7% erau nemulțumiți de instabilitatea legislației.

Potrivit anchetei Institutului de Studii Economice Internaționale din Viena (WIIW), 2010 obstacolele percepute de întreprinzători privesc:

- 88,8% birocrăția excesivă;
- 86,7% fiscalitatea împovăratore.

Cerințele exprimate de întreprinzători:

- 73,3% accesul la finanțare;
- 71,6% cadrul politic stabil;
- 71,5% creșterea suportului public pentru investiții

Potrivit anchetei CNIPMMR din 2012 într-un top al dificultăților majore reclamate de IMM-urile regăsim:

1. Scăderea cererii interne 60,55%
2. Birocrăția 52,86%
3. Fiscalitatea excesivă 51,69%
4. Inflația 49,59%
5. Corupția 41,14%
6. Angajarea, pregătirea și menținerea personalului 24,94%
7. Concurența produselor din import 22,90%
8. Accesul dificil la credite 20,22%
9. Costurile ridicate ale creditelor 19,17%
10. Instabilitatea relativă a monedei naționale 19,00%.

Fiscalitatea ridicată, birocrăția împovăratore, dificultățile în obținerea finanțării, controalele excesive reprezintă obstacolele majore structurale cu care s-a confruntat activitatea IMM-urilor românești atât înainte, cât și după declanșarea actualei crize economice. Ele stau mărturie pentru încă slaba reformare a aparatului administrației publice, dar și pentru incoerențele politicii fiscale.

Aceste sonde reliefează necesitatea luării unor măsuri reale de către factorii de decizie din țara noastră pentru ca întreprinzătorii să-și poată menține activitate și pentru a se putea dezvolta.

5. Măsuri care au rolul de a sprijini dezvoltarea IMM-urilor

Principalele măsuri pe care managementul unui IMM ar trebui să le întreprindă pentru a rezista crizei și a putea readuce într-un final afacerea pe o pantă ascendentă țin de reducerea costurilor cât mai mult posibil, prin eliminarea cheltuielilor care nu sunt absolut necesare desfășurării activității curente (în special a cheltuielilor cu serviciile executate de terți), impulsivarea productivității muncii tradusă într-o folosire cât mai eficientă a forței de muncă de care dispune, selectarea piețelor de desfacere și a clienților după criterii pur economice și de rentabilitate, iar în paralel consolidarea portofoliului de clienți profitabili și stabili financiar.

În domeniul sprijinirii întreprinderilor mici și mijlocii și mediului de afaceri, Guvernul a majorat schema ajutoarelor de stat pentru IMM-uri de 5 ori și a luat decizia amânării la plată a datoriilor firmelor care sunt afectate de criza economică timp de șase luni, cu două condiții: prima condiție este achitarea datoriilor curente lunare către stat; a doua condiție este că trebuie să facă dovada, printr-un sistem de garanții, că pot și au mijloacele prin care să-și achite în viitor datoriile restante. În același timp, au fost simplificate procedurile pentru accesarea fondurilor europene și majorată cota de prefinanțare la proiectele europene, de la 15% la 20% și de la 20% la 30%. Plenul Senatului a adoptat, în septembrie 2012, cu unanimitate, Ordonanța prin care este modificat Codul fiscal în sensul plății TVA pentru facturi la încasare, în cazul

contribuabililor care înregistrează o cifră de afaceri sub 2.250.000 de lei. Măsura plății TVA la încasare se aplică începând cu 1 ianuarie 2013.

Reprezentanții întreprinderilor mici și mijlocii din România consideră prioritare câteva direcții care pot ajuta acest segment să se dezvolte:

- ✓ asigurarea unui cadru legal stabil și predictibil pentru mediul de afaceri, cu îmbunătățirea aspectelor privind reducerea birocrăției și a fiscalității;

- ✓ adoptarea unei noi legi pentru întreprinderile mici și mijlocii, care să asigure implementarea deplină la nivel național a Small Business Act (SBA), aplicarea principiului „Reglementați mai întâi pentru IMM-uri” și creșterea treptată de la 0,4% la 1% din PIB a fondurilor alocate de la bugetul de stat pentru finanțarea programelor de dezvoltare, a măsurilor de sprijinire a înființării de noi întreprinderi și de susținere a dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, la nivel național și local, pentru perioada 2013-2020;

- ✓ creșterea sumelor alocate programelor de înființare și dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii, cu alocarea prioritară a 300 milioane euro pentru susținerea financiară a programului start-up în perioada 2013-2014, care va asigura crearea unui număr de 300.000 locuri noi de muncă și creșterea cu 4,26% a PIB în perioada 2013-2016;

- ✓ relansarea procesului investițional, prin: diversificarea serviciilor oferite de Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru IMM și Fondul Român de Contragarantare (în prezent FNGCIMM garantează pentru 1,4 mil. Euro și poate garanta pentru încă 2,5 mil. Euro, prin modernizarea serviciilor) în vederea relansării finanțării IMM-urilor;

- ✓ măsuri de stimulare a IMM-urilor: impozitarea graduală a IMM-urilor nou înființate – scutire de impozit în primul an, reducerea cu 50% a impozitului pe profit în cel de-al doilea an, cu obligativitatea de asigurare a funcționării societății pe o durată de minim trei ani după finalizarea facilităților; îmbunătățirea cadrului legal privind schemele de ajutor de stat, cu modificarea criteriilor de acordare pentru a le face pe deplin accesibile IMM-urilor;

- ✓ dezvoltarea IMM-urilor din România, prin susținerea distribuției și comercializării produselor lor, instituirea obligativității pentru marile lanțuri de magazine de a asigura un spațiu minim de desfacere (30%) pentru prezentarea și comercializarea produselor tradiționale și locale realizate de IMM-uri; dezvoltarea rețelelor și centrelor de consultanță și informare pentru IMM-uri, a serviciilor de sprijin în afaceri, susținerea rețelelor de cooperare dintre IMM-uri, centre de cercetare și universități; asigurarea de servicii complexe, adaptate specificului micilor întreprinzători în vederea accelerării recuperării decalajului dintre România și UE (în România sunt 24 de IMM-uri/1000 locuitori, în UE sunt 42 de IMM-uri/1000 locuitori);

- ✓ îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare, prin: simplificarea procedurilor, pentru creșterea absorbției fondurilor structurale; îmbunătățirea reglementărilor privind scutirea impozitului pe profitul reinvestit; creșterea accesului IMM-urilor la achiziții publice; instituirea, potrivit practicii europene, a mediatorului de credite pentru IMM-uri, la nivelul fiecărui județ, după model francez,

- ✓ realizarea inventarului complet al taxelor nefiscale și al avizelor, autorizațiilor și licențelor în vigoare, inclusiv a procedurilor aplicabile pentru obținerea acestora, care să fie accesibil on-line și care să constituie suportul reducerii cu cel puțin 10% dintre acestea și simplificării procedurilor administrative privind înființarea și funcționarea întreprinderilor și reducerea fiscalității și parafiscalității;

- ✓ îmbunătățirea reglementărilor privind executarea silită pentru debite bugetare, cu deblocarea conturilor bancare ale IMM-urilor și crearea unui sistem de reeșalonare a sumelor, prin reținerea de maxim 30% din veniturile lunare, fără afectarea plății salariilor și activității curente.

6. Concluzii

Importanța IMM-urilor decurge din următoarele trăsături ale acestora: oferă noi locuri de muncă, favorizează inovarea și flexibilitatea, se constituie practic în locuri unde personalul se perfecționează și de unde se poate îndrepta apoi spre întreprinderile mari, stimulează concurența, ajută la buna funcționare a întreprinderilor mari pentru care prestează diferite servicii sau produc diferite subansamble, fabrică produse și prestează servicii în condiții de eficiență.

Relansarea economică din România este condiționată de accesul IMM-urilor la finanțare. Reduceri interesului băncilor pentru clienții mici, a costurilor mai ridicate ale creditului, precum și a cerințelor mai severe și a bonității solicitanților, instabilitatea legislativă, scăderea drastică a cererii de bunuri și servicii, fiscalitatea ridicată au determinat IMM-urile să diminueze investițiile, să amâne sau să renunțe la anumite proiecte de investiție, să renegocieze contractele cu furnizorii, să restructureze/diminueze activitățile și astfel să reducă din personal și din salarii. IMM-urile creează locuri de muncă într-un mod mai eficient decât investițiile statului, cu cheltuială mult mai mică decât bugetul și cu o amploare mult mai mare din punct de vedere social, pentru că antrenează membrii familiei și alte persoane din localitatea respectivă. Tocmai de aceea, autoritățile trebuie să ia măsurile necesare sprijinirii acestui sector: să crească sumele alocate pentru programele de înființare și dezvoltare a IMM-urilor, să simplifice procedurile privind accesul acestora la sursele de finanțare, să creeze un sistem de reeșalonare a datoriilor.

Dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii reprezintă șansa României de a reporni motoarele creșterii economice.

Bibliografie:

1. Ghenea, M. (2011), *Antreprenoriat - Drumul de la idei către oportunități și succes în afaceri*, Ed. Universul Juridic, București
2. Nicolescu O., Haiduc I. C., Nancu D. (2012), *Carta Albă a IMM-urilor din România*, Ed. Sigma, București
3. Popa I. (2010), *Management intraprenorial*, Ed. ASE, București
4. Puiu A. coord. (2011), *Politica socială a întreprinderii*, Ed. Independența Economică, Pitești
5. Stancu I. (2002), *Analiza și gestiunea financiară a întreprinderii*, Ed. Economică, București
6. Vasilescu G. L. (2009) , *Microcreditarea o soluție alternativă*, Tribuna Economică, nr. 38
7. Banca Mondială (2010) , *Doing business Romania, 2010*
8. CNIPMMR (2011), *Carta albă a IMM-urilor din România*
9. Fundația Post-privatizare, (2012), *Situația curentă a întreprinderilor mici și mijlocii din România*, 2012
10. www.immromania.ro

MEANS OF INFORMATION IN THE ACADEMIC ENVIRONMENT

Tasențe, Tănase¹, Nicoleta, Ciacu²

Abstract: *The research aims to approach the issues related to the use of the new technologies of Web 2.0 in informing the academia. We aim to identify students' opinions about the means of information used by universities, the frequency of accessing the official websites and the Facebook page of universities. Another objective of the study is to investigate the interaction of the students on the university's official Facebook page. The research method used is an online survey on a sample of 100 students of the major fields of study: Journalism, Communication and Public Relations from "Constantin Brâncoveanu" University of Pitești (University Center of Brăila) and "Andrei Șaguna" University of Constanța. The relevant result of the research is given by the fact that, despite the frequent accessing of their university's Facebook page, the feedback given by the students is modest, only 35% have used a simplistic form of feedback, the "like" button. Information is an important link in the process of creating and maintaining the organizational image, therefore, the investigation of the means of information used by universities in the context of the new technologies becomes part of the university management strategy.*

Keywords: university, students, internet, website, facebook

Classification JEL: Z

1. Research context

Using the Internet and the new information and communication technologies has become extremely important in the communication and promoting strategy of any university. Communication in the University represents one of the basic elements for building the relationships between student, professor and university. The motivation of the communication approach in the academic environment assumes that most often students' performance in learning and integration in the academic space is determined by the way in which information is performed by the universities.

From a theoretical perspective, we place the communication performed between a university and its students in The Bilateral Symmetrical Communication Model (Two-Way Symmetric Model). The model proposed by James Grunig and Todd Hunt in 1984 is based on "creating mutual understanding between the management of an organization and the publics that affect the organization" (Pricopie R., 2011). This feedback is used not only as a tool for achieving organizational goals and to identify the needs of the public, but also the ways to satisfy them. The public interest counts equally for the organization as well as to its own interest. Thus, it comes to the possibility of establishing a long-term partnership between the organization and the public in which each one takes on the specific responsibilities. Communication can be initiated by the organization or public and we cannot any longer talk about a strict control of one party, which justifies the bi-directionality and the symmetry of the model.

The organization, in this case the university, is no longer seen as a source of communication and the public, namely the students as recipients, but as two entities involved in a transaction. Grunig and Hunt estimated that about 15% of organizations, especially those that are aware of the social function they have to perform, practise this type of public relations. Most often, however, the model is applied by organizations seeking confidence that communities benefit from their services.

The Internet has had a significant impact on the traditional way of communication between university, professors and students. Thus, many universities have invested in

¹ Tănase Tasențe, Doctoral student, Professor's teaching assistant, "Andrei Șaguna" University of Constanța, Faculty of Communication Sciences and Political Sciences, nicoleta_ciacu@yahoo.com

² Nicoleta Ciacu, Doctoral student, Professor's teaching assistant, "Constantin Brâncoveanu" University of Pitești, Faculty of Administrative and Communication Sciences of Brăila, nicoleta_ciacu@yahoo.com

online communication facilities to maintain a level of social interaction in the online environment so often used by young people. Websites and profiles on social media sites are a way in which the modern world communicates, evaluates the information and forms an image about an organization or another.

In one of the articles dedicated to the adaptation methods of the university education to the crisis conditions, the authors mention information and communication technology as one of the major vectors in changing contemporary higher education (Dugan, Gănescu, Pepenel, 2010).

Nowadays students use multiple methods of communication seamlessly transitioning from “face to face” communication to the online one. A few years ago, parents and teachers were concerned about the hours spent by young people in front of the computers. Nowadays, because of the technological developments, the internet can be accessed on portable devices, smartphones, tablets, electronic notebooks, and so many young people are constantly “online”. Therefore, the possibility of online information about their respective activities as students is more than appreciated by them.

The basis of the current research has been made with the achievement of a research in 2010, which aimed at the “Implications of Internet use in curricular and extracurricular activities of students” published in *Managerial Strategies*, no. 4 (10) / 2010. One of that research findings aimed at the number of hours spent by students on Internet. Thus, most students said that they spent between 1 and 3 hours on the Internet, arguing that they used the Internet usually for information (49%). In the same context, 72% of the surveyed students said that when they drafted a project for school, they searched first of all on the Internet the information necessary to achieve it (Ciacu, Tasește, 2010).

Based on this information, the current study aims to approach the “morphology” of the communication made between the university and the students in a comparative perspective. The two universities that were the basis of our research sample are: “Constantin Brâncoveanu” University of Pitesti and “Andrei Șaguna” University of Constanța.

The communication tools used by the two universities are helping them to build and crystallize their image, but also to strengthen a sustainable organizational culture. Also, we want to find out students’ opinions on the effectiveness of the communication tools used by universities and highlight the preferred mode of interaction with the university in order to obtain relevant information for the university’s communication strategy.

2. Research objectives

1. Identifying student opinions about the means of information used by universities.
2. Determine the frequency of accessing the websites of universities and official Facebook page.
3. Identifying information that students frequently seek on university website.
4. Investigating the interaction of students with the university’s Facebook page.

3. Hypotheses

1. It is assumed that the university’s website is an important tool in the academic information.
2. It is assumed that the social network Facebook is an effective means of information about the activities of the university.

4. Research methodology

The research was based solely on quantitative methods of investigation. To attain the objectives set, we designed a questionnaire that was applied online. The questionnaire was available at www.tashy.ro/students and was promoted both by teachers as well as online. The

study was conducted during November-December 2012. The sample was relatively spontaneously formed because out of the total number of students only those who were ready to respond answered the questionnaire.

The sample was made up of 100 students from two Romanian universities, “Andrei Șaguna” University of Constanta (ASU) and “Constantin Brâncoveanu” University of Pitesti (CBU). The students are aged between 18 and 57 (the average being 23 years old). Of the total sample 77% of respondents are female and 23% are men.

The sampling was undetermined, the only criterion for selection of students being the quality of student at the specialization of Journalism, Social Communication and Public Relations at the two universities. Out of the 100 respondents, 50% came from the Journalism specializations at “Andrei Șaguna” University of Constanta and 50% from the the specializations of Journalism, Social Communication and Public Relations from “Constantin Brâncoveanu” University, University Center of Braila.

The questionnaire included a number of eight questions corresponding to the four objectives listed. In constructing the questionnaire we used a variety of questions. Therefore, out of the eight questions, only one is a closed question where students are asked to answer “yes” or “no” on the usefulness of social network Facebook in the transmission of information about the activities of the university. The remaining questions were multiple response options that allow respondents to choose one answer from several options possible (between 5 and 9 answers).

The questionnaire was structured according to three dimensions:

- using traditional media in the academic environment: 1. Which are the tools you use most often in order to get information about university activities? 2. To what extent does the university inform you about its activities?

- The use of Web 2.0 technologies by universities: 3. When did you last access your university website? 4. What information are you looking for most commonly on the site of your university?

- The use of social networking (Web 3.0) in the university environment 5. Do you think that the social network Facebook is an effective means of information about the activities of the university? 6. When did you last access the official Facebook page of your university? 7. Have you ever commented or distributed any information posted on the university’s Facebook page? 8. What information do you appreciate on the university’s Facebook page?

5. The research results

According to the 100 students surveyed from the two universities, the most frequently used channel to inform about the university activities is the official website of the institution (37%), followed by direct information from the professor or secretarial office (23%), the institution’s Facebook page (20%) and the notice board (12%). Information means, such as e-mail, phone or group colleagues are used in very low extent (2-3%).

Relating separately to the responses of the students from the two universities, we find large discrepancies. Thus, we find that online means of information such as websites or Facebook pages are used by 80% of the students from “Andrei Șaguna” University (ASU) compared to the 33% of the students from “Constantin Brâncoveanu” University (CBU), that are using the same means.

On the other hand, the direct information from the professor or secretary is the option for 40% of the students from CBU, as compared to the 7% of the students from ASU. Traditional means of information, such as notice board, are popular among the students

from CBU (23%), while the students from ASU choose to get informed from their colleagues (7%) or by e-mail (7%). (Figure 1)

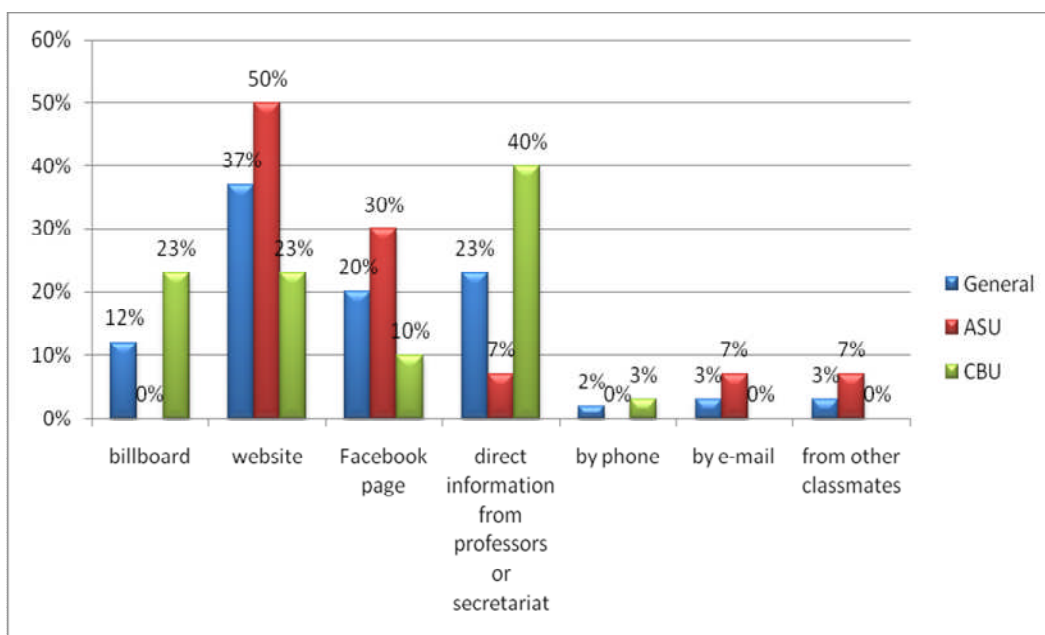

Figure 1 - ITEM 1. What are the tools you use most often in order to get informed about the university activities?

More than a half (52%) of the students surveyed said that the university informs them in a large and very large extent, while 35% of them said that they are sufficiently informed. Only 13% of students believe that the university informed them about its activities in a small and very small extent. The percentage is explained in the context of the existing market competition and competitiveness of private universities in Romania, so that universities often ensure good communication with students.

Relating separately to the two universities, we find that 53% of the students at “Andrei Șaguna” University are informed well and very well, as compared to 50% of the students at “Constantin Brâncoveanu”. In contrast, no student from “Constantin Brâncoveanu” University is totally dissatisfied with the information provided by the university, compared to 7% of students at “Andrei Șaguna” who said this.

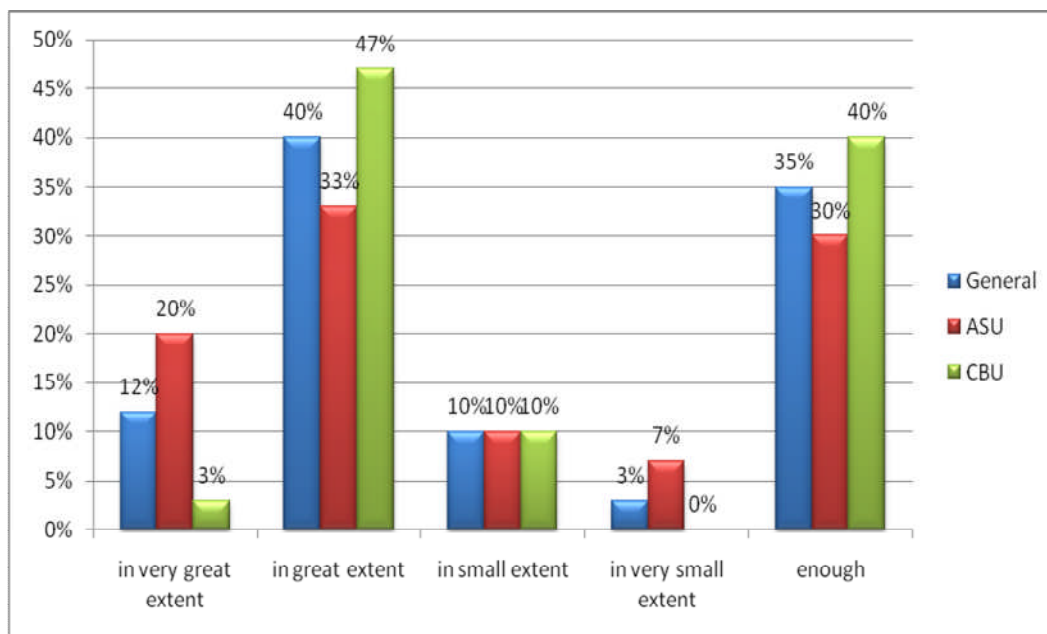

Figure 2 - ITEM 2. To what extent does the university inform you about its activities?

University websites are accessed frequently by students, 45% of them saying they last accessed it in the last 24 hours, and 20% two days ago. Only 8% of students were accessing the university website during the examination session. Analyzing separately, on universities, 63% of the students at “Andrei Șaguna” University accessed the website in the last 24 hours vs. the 27% students from “Constantin Brâncoveanu” University. We also found that 43% of the students from “Constantin Brâncoveanu” University accessed the website a week or a month ago.

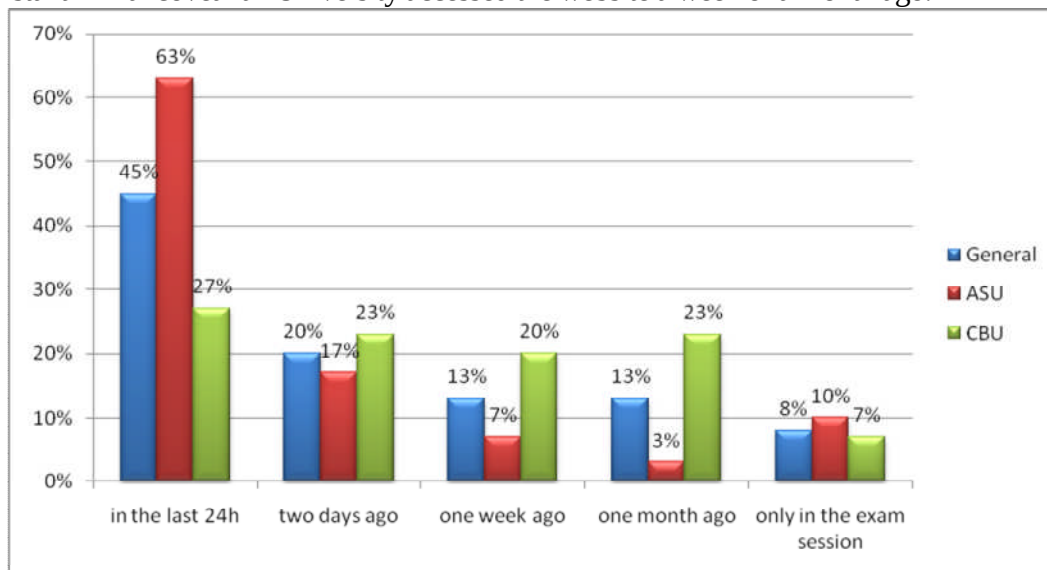

Figure 3 - ITEM 3. When did you last access your university website?

The most sought information on the website of the university is that regarding the schedule (73%), scheduling exams (67%) and university events (40%). Approximately 38% of students believe that the important information for them is that about the structure and of the academic year and the terms on tuition fees. Analyzing comparatively, students at ASU are more interested in the schedule and less in the scheduling of examinations as compared to the students at UCB who consider scheduling for examinations from sessions a priority of online information. Information about events organized by the university is of interest to 57% of students at ASU, compared to only 27% of students at CBU. Other pieces of information reported by the students as being important to them are those

regarding the students' practice, the exam results displayed on UMS platform, scholarships and downloading courses electronically.

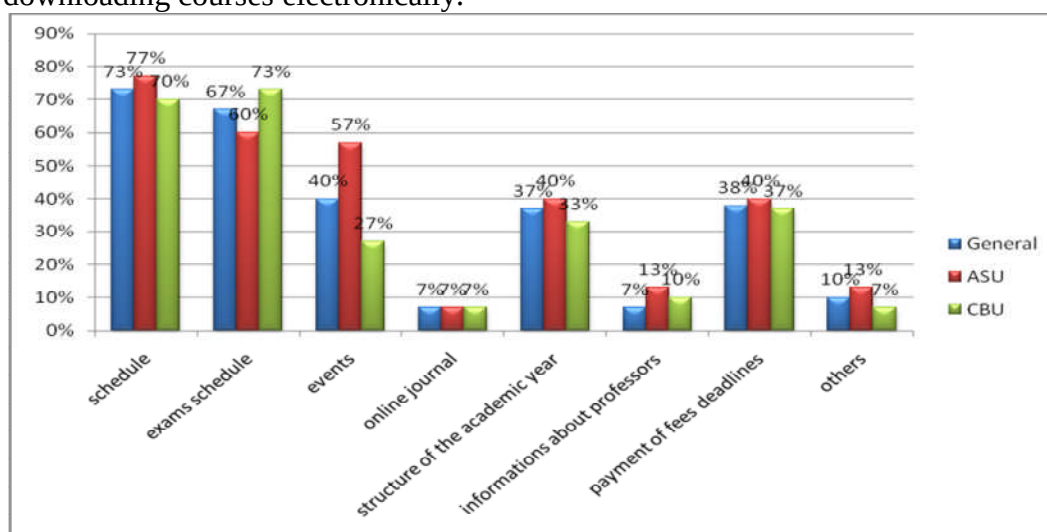

Figure 4 - ITEM 4. What information are you looking for the most commonly on the site of your university?

80% of the students surveyed believe that the social network Facebook is an effective means of information about the activities of the university. In comparison, several students at CBU (83%) believe that Facebook is effective when it comes to information about the university, versus 77% of the students at ASU.

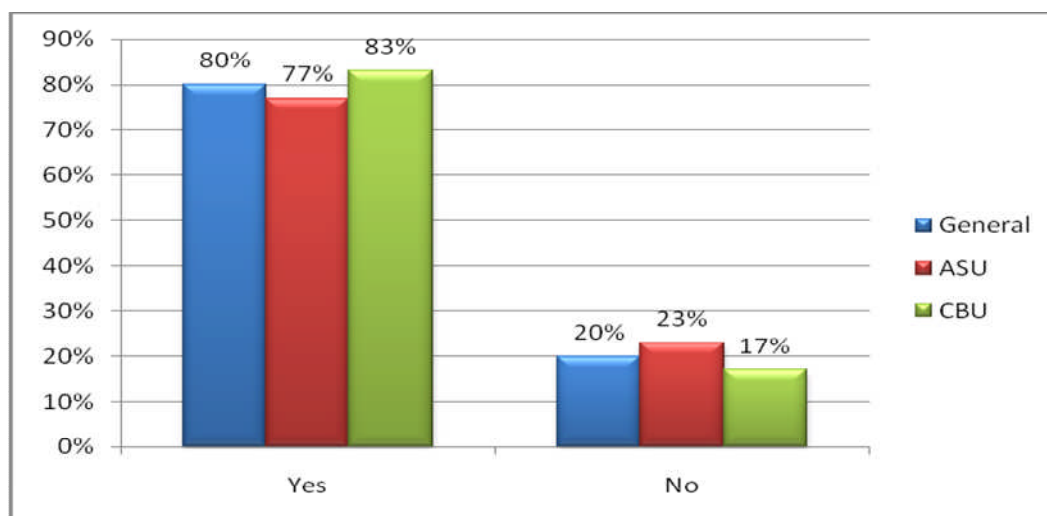

Figure 5 - ITEM 5. Do you think that the social network Facebook is an effective means of information about the activities of the university?

The social platform Facebook is a widely used medium by students, not only for socializing, but also for information about the activities of the university. Therefore, 57% of the students surveyed said they had consulted the university's Facebook page in the last 24 hours, 13% of them in the last two days, 18% in the last week or month and only 8% of the investigated students have never accessed it.

In a comparative analysis, the students from "Andrei Șaguna" University access more the Facebook page of the Institution as compared to those from "Constantin Brâncoveanu" University. Therefore, 70% of the students at ASU have accessed the Facebook page in the last 24 hours, compared to only 43% of the students at CBU. In contrast, 17% of the students at CBU have never accessed the Facebook page of the university compared to the students at ASU who claimed to have accessed this page at least once.

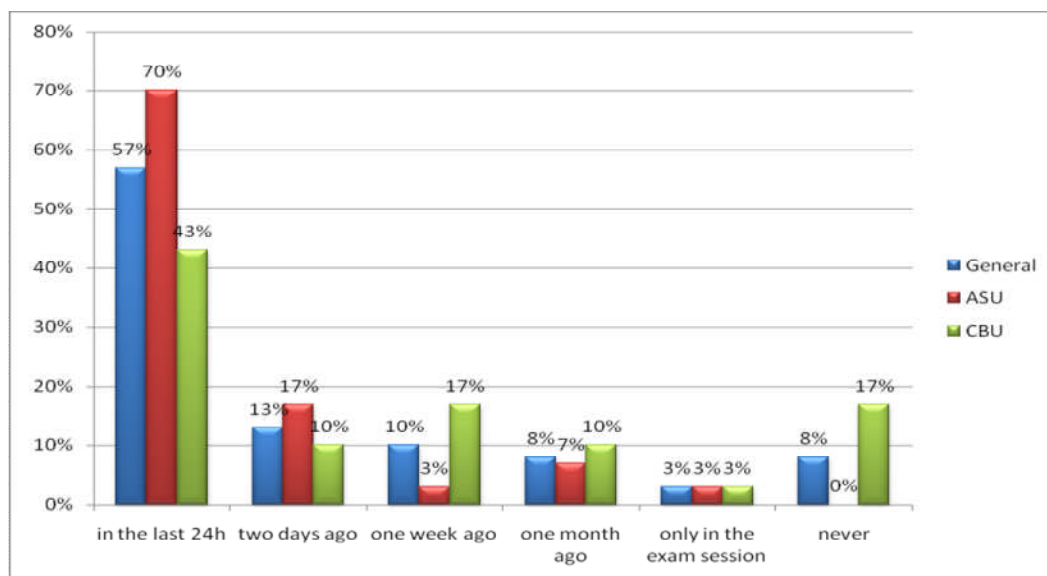

Figure 6 - ITEM 6. When did you last access the official Facebook page of your university?

Even though they access very frequently the Facebook page of their educational institution, the students give rather weak or irrelevant feedback. Therefore, 40% of the interviewed students from both universities have never interacted with the institution's Facebook page, 35% have used a simplistic form of feedback, the "like" button, 13% of them redistributed posts published by the university to their group of friends, while 7% of the students commented on the content posted on the official Facebook page of the universities. In a comparative analysis, we see no major differences between the students at the two universities. The only notable differences are that only 3% of the students at ASU comment the posts, compared to the 10% of the students at CBU who interact in this way and 40% of the students at ASU give "like," with 10 percent more than the students at CBU.

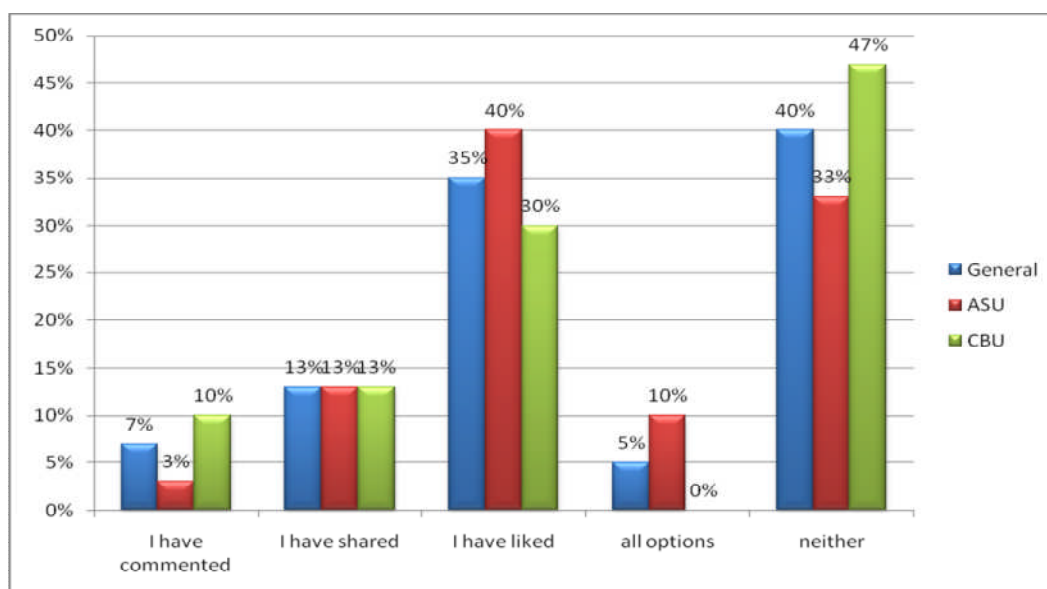

Figure 7 - ITEM 7. Have you ever commented or distributed any information posted on the university's Facebook page?

Most students (48%) appreciate information on curricular activities (schedule, scheduling exams, etc.) on the Institution's Facebook page, 27% of them appreciate photos and videos of the events organized by the university, 15% consider important the links about employment opportunities and only 5% of the students appreciate information on extracurricular activities

(junior prom, sports, etc). Comparing, several students from ASU respectively 53% consider important information on curricular activities, compared to 43% of the students at CBU. On the other hand, 33% of students at CBU appreciate posts with photos and videos from events organized by the university, compared to 27% of the students from ASU.

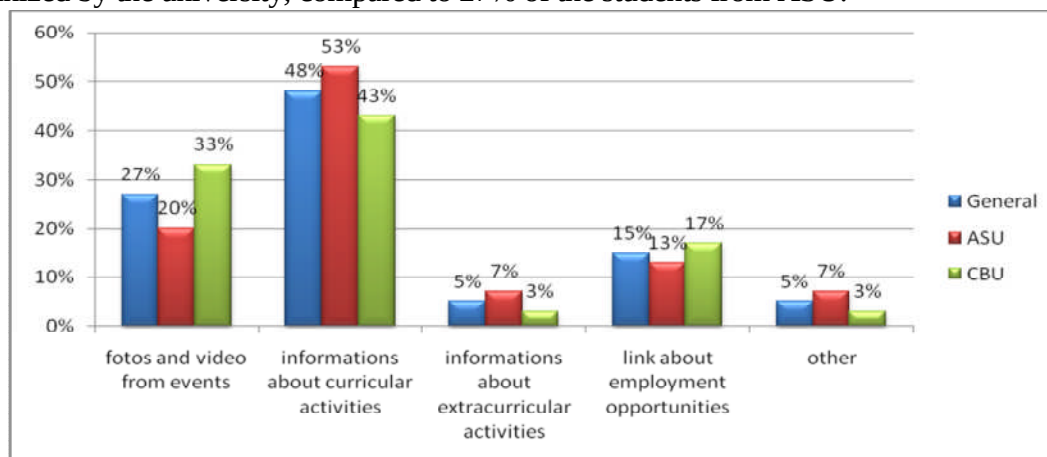

Figure 8 - ITEM 8. What information do you appreciate on the university's Facebook page?

6. Conclusions

Summing up, we see that the first objective of the study, which aimed to identify the views of the students about the means of information used by the universities, was validated. 52% of students surveyed claimed that the university is informing them in a large and very large extent.

The second objective of this paper aimed to determine the frequency of accessing of the universities' websites and their official Facebook pages. The universities' websites are accessed frequently by the students, 45% of them say that they have accessed them in the last 24 hours, and 20% in the last two days. The official Facebook pages of the two universities are frequently accessed by students, so 57% of the respondents said they consulted the university's Facebook page in the last 24 hours, 13% in the last two days, 18% in the last week or month and only 8% of the investigated students have never accessed them.

The third objective aimed to identify the information that students frequently seek on the university's website. The most sought information on the website of the university is about schedule (73%), exams scheduling (67%), academic events (40%). Approximately 38% of the students believe that for them the important information is about the academic year structure and about the terms of the annual tuition fees.

Investigating the interaction of the students with the University's official Facebook page was the fourth objective of the research. Thus, we found that, despite the frequent access to their educational institution's Facebook page, the feedback from the students is quite weak or irrelevant. 40% of the interviewed students from both universities have never interacted on the Facebook page of the institution, while only 35% have used a simplistic form of feedback, the "like" button.

The students are considered image multipliers of the university, in other words they are "ambassadors" of the university in their circle of friends. For this reason, the percentage of 13% of those students who share the university's posts to their group of friends, we consider it very relevant. The behavior in the social media of the surveyed students has revealed that 7% of them are commenting the content of the posting on the universities' official Facebook pages. The percentage is relatively low and can be considered modest, but we should keep in mind that even if the process of communication between university and student has moved into social media, the style of communication remains formal, the students receive notification about posts on the Facebook page of their university, but not always resonate with them, thus keeping within formal communication.

Both research hypotheses were confirmed. Both the website and the Facebook social network are in the students' opinion relevant means for academic information. However, the traditional means of information, as notice board, are still appreciated by the students from CBU (23%), while their colleagues from ASU choose to be informed from other colleagues (7%) or by email (7%). The option of the students from CBU for traditional means of information is explained if we compare the results of the research that we have done on the same basis of sampling in 2010. Then we found that students at CBU spend less time on the Internet than those from ASU.

The means of information used in the academic environment are in the process of reconfiguration and development. In the near future, the access to the information provided by universities will be multimedia, mobile and miniaturized. More and more universities adopt coherent strategies for the integration of technology in education and the media used for internal and external communication tend to migrate towards the online communication.

Bibliography:

- 1.Pricopie Remus, *Relațiile publice, evoluție și perspective*, București, Editura Tritonic, 2005, p.41
- 2.Dugan Silvia, Gănescu Cristina, Pepenel Madelaine, *Metode de adaptare a învățământului universitar la noile condiții determinate de criza economică actuală*, Revista Strategii manageriale, nr. 4 (10)/2010
- 3.Ciacu Nicoleta, Tasențe Tănase, *Implicațiile utilizării Internetului în activitățile curriculare și extracurriculare ale studenților*, Revista Strategii Manageriale, nr. 4 (10)/2010

MIJLOACELE DE INFORMARE ÎN MEDIUL UNIVERSITAR

Tasențe, Tănase¹, Nicoleta, Ciacu²

Rezumat: Cercetarea își propune să abordeze aspectele referitoare la utilizarea noilor tehnologii Web 2.0 și Web 3.0 în informarea din mediul universitar. Ne propunem să identificăm opiniile studenților cu privire la mijloacele de informare utilizate de universități, frecvența de accesare a website-urilor și a paginilor oficiale de Facebook ale universităților. Un alt obiectiv al studiului vizează investigarea modului de interacțiune a studenților pe paginile oficiale de Facebook ale universităților. Metoda de cercetare utilizată este un chestionar online pe un eșantion format din 100 de studenți de la specializările de Jurnalism, Comunicare și Relații Publice de la Universitatea „Constantin Brâncoveanu” Pitești, Centrul universitar Brăila și de la Universitatea „Andrei Șaguna” din Constanța. Rezultatul relevant al cercetării este dat de faptul că în ciuda accesării frecvente a paginii de Facebook a instituției lor de învățământ, feedback-ul studenților este unul modest, doar 35% au recurs la o formă simplistă de feedback, like-ul. Informarea este o verigă importantă în procesul de creare și menținere a imaginii organizaționale, din acest motiv, investigarea mijloacelor de informare utilizate de universități în contextul noilor tehnologii devine parte din strategia universitară.

Cuvinte cheie: universitate, studenți, internet, site, facebook

Clasificarea JEL: Z

1. Contextul cercetării

Utilizarea internetului și a noilor tehnologii informaționale și comunicaționale a devenit extrem de importantă în strategia de comunicare și promovare a oricărei universități. Comunicarea în mediul universitar constituie unul dintre elementele de bază pe care se construiește relația student – profesor – universitate. Motivația abordării comunicării realizate de universități pornește de la premisa că de cele mai multe ori performanțele studenților în procesul de învățare și în cel de integrare în mediul universitar sunt determinate de modul în care se realizează informarea de către universități.

Din punct de vedere teoretic, plasăm comunicarea realizată între o universitate și studenții săi în Modelul comunicării bilaterale simetrice (Two-Way Symetric Model). Modelul propus de James Grunig și Todd Hunt în 1984 se bazează pe „crearea înțelegerii mutuale între managementul unei organizații și publicurile pe care acea organizație le afectează” (Pricopie R., 2011). Astfel, feedback-ul este folosit nu numai ca un instrument de realizare a obiectivelor organizaționale dar și de identificare a nevoilor publicului și totodată a modalităților de a le satisface. Interesul publicului contează în egală măsură pentru organizație ca și propriul interes. Se ajunge astfel la posibilitatea stabilirii între organizație și public a unui parteneriat de lungă durată în care fiecare își asumă responsabilitățile specifice. Comunicarea poate fi inițiată de organizație sau public și nu se mai poate vorbi de un control strict al uneia dintre părți, ceea ce justifică bidirecționalitatea și simetria modelului.

Organizația, în speță universitatea, nu mai este văzută ca sursă de comunicare iar publicul, respectiv studenții ca receptori, ci ca două entități implicate într-o tranzacție. Grunig și Hunt estimau că aproximativ 15% dintre organizații, în special cele care conștientizează funcția socială pe care o au de îndeplinit, practică acest tip de relații publice. De cele mai multe ori însă, modelul este aplicat de către organizațiile care urmăresc câștigarea încrederii comunităților care beneficiază de serviciile lor.

¹ Tănase Tasențe, Asist univ. drd., Universitatea „Andrei Șaguna” din Constanța, Facultatea de Științe Comunicării și Științe Politice, nicoleta_ciacu@yahoo.com

² Nicoleta Ciacu, Asist univ. drd., Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești, Facultatea de Științe Administrative și ale Comunicării din Brăila, nicoleta_ciacu@yahoo.com

Internetul a avut un impact semnificativ asupra modului tradițional de comunicare dintre universitate, profesori și studenți. Astfel, multe universități au investit în facilități de comunicare online pentru a menține un nivel al interacțiunii sociale și în mediul online atât de des utilizat de către tineri. Site-urile și profilele pe site-urile social media reprezintă o modalitate prin care lumea modernă comunică, evaluează informațiile și își formează o imagine despre o organizație sau alta.

Într-una din lucrările dedicate metodelor de adaptare a învățământului universitar la condițiile crizei, autoarele menționau tehnologia informației și a comunicării ca fiind unul dintre vectorii importanți în schimbarea învățământului superior contemporan (Dugan, Gănescu, Pepenel, 2010). Studenții din ziua de astăzi utilizează metode multiple de comunicare trecând cu ușurință de la comunicarea „față în față” la cea online. Cu câțiva ani în urmă, părinții și profesorii erau îngrijorați de orele petrecute de tineri în fața calculatoarelor. În prezent, odată cu evoluția tehnologică, internetul poate fi accesat pe dispozitive portabile, smartphone, tablete, notebook-uri și mulți dintre tineri sunt astfel în permanență „online”. Prin urmare, posibilitatea de informare online despre activitățile ce le revin în calitate de studenți este mai mult decât apreciată de aceștia.

Baza cercetării prezente a fost constituită odată cu realizarea în anul 2010 a unei cercetări care viza „Implicațiile utilizării internetului în activitățile școlare și extrașcolare ale studenților” publicată în revista „Strategii Manageriale”, nr. 4 (10) / 2010. Una dintre concluziile cercetării de atunci viza numărul de ore petrecut de studenți pe Internet. Astfel, cei mai mulți studenți susțineau că petrec pe Internet între 1 și 3 ore, motivând că utilizează Internetul mai ales pentru informare (49%). În același context, 72% dintre studenții interogați au afirmat că atunci când au de redactat un proiect pentru facultate caută în primul rând pe internet informații necesare realizării acestuia (Ciacu, Tasește, 2010).

Plecând de la aceste informații, prezentul studiu își propune să abordeze „morfologia” comunicării realizate între universitate și studenți în perspectivă comparativă. Cele două universități care au reprezentat baza de eșantionare în cercetarea noastră sunt: Universitatea „Constantin Brâncoveanu” Pitești și Universitatea „Andrei Șaguna” Constanța.

Instrumentele de comunicare utilizate de cele două universități ajută la construcția și cristalizarea imaginii acestora dar și la consolidarea unei culturi organizaționale durabile. De asemenea ne dorim să aflăm opiniile studenților cu privire la eficiența instrumentelor de comunicare utilizate de universități și să evidențiem modul preferat de interacțiune cu universitatea în scopul obținerii de informații relevante pentru strategia de comunicare universitară.

2. Obiectivele cercetării

1. Identificarea opiniilor studenților cu privire la mijloacele de informare utilizate de universități.
2. Stabilirea frecvenței de accesare a website-urilor universităților și a paginilor oficiale de Facebook.
3. Identificarea informațiilor pe care studenții le caută frecvent pe site-ul universității.
4. Investigarea modului de interacțiune a studenților cu paginile oficiale de Facebook ale universităților.

3. Ipoteze

1. Se prezumă că website-ul universității reprezintă un instrument important de informare în mediul universitar.
2. Se presupune că rețeaua de socializare Facebook este un mijloc eficient de informare cu privire la activitățile universității.

4. Metodologia cercetării

Cercetarea a fost bazată exclusiv pe metode cantitative de investigare. Pentru realizarea obiectivelor enunțate, am proiectat un chestionar care a fost aplicat online. Chestionarul a fost disponibil la adresa www.tashy.ro/studenti și a fost promovat atât prin intermediul cadrelor didactice cât și în mediul online. Studiul a fost realizat în perioada noiembrie – decembrie 2012. Eșantionul s-a format relativ spontan întrucât din totalul studenților au răspuns doar cei care au avut disponibilitatea de a răspunde.

Eșantionul a fost format din 100 de studenți de la două universități românești, Universitatea „Andrei Șaguna” din Constanța (ASU) și Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești (CBU). Studenții au vârste cuprinse între 18 și 57 de ani (media fiind de 23 de ani). Din totalul eșantionului 77% dintre respondenți sunt femei iar 23% sunt bărbați.

Eșantionarea a fost nonprobabilistică, singurul criteriu de selecție al studenților fiind calitatea de student la specializările de Jurnalism, Comunicare Socială și Relații Publice de la cele două universități. Din totalul celor 100 de respondenți, 50% provin de la specializările de Jurnalism de la Universitatea „Andrei Șaguna” din Constanța și 50% de la specializările de Jurnalism, Comunicare Socială și Relații Publice de la Universitatea „Constantin Brâncoveanu” Centrul Universitar Brăila.

Chestionarul a cuprins un număr de opt întrebări corespunzătoare celor patru obiective enunțate. În construcția chestionarului am utilizat o varietate de tipuri de întrebări. Astfel, din totalul celor opt întrebări, numai una singură este întrebare închisă, acolo unde studenților li se solicită să răspundă afirmativ sau negativ cu privire la utilitatea rețelei de socializare Facebook în transmiterea de informații despre activitățile universității. Restul întrebărilor au posibilități multiple de răspuns, care permit respondenților să aleagă un singur răspuns din câteva opțiuni posibile (între 5 și 9 variante de răspuns).

Chestionarul a fost structurat în funcție de trei dimensiuni:

- utilizarea mijloacelor de informare clasice în mediul universitar: 1. Care sunt mijloacele pe care le utilizați cel mai des în scopul informării despre activitățile universitare? 2. În ce măsură considerați că universitatea vă informează cu privire la activitățile sale?

- utilizarea tehnologiilor Web 2.0 de către universități: 3. Când ați accesat ultima dată site-ul universității dumneavoastră? 4. Care sunt informațiile pe care le căutați cel mai des pe site-ul universității dumneavoastră?

- utilizarea rețelelor sociale (Web 3.0) în mediul universitar: 5. Considerați că rețeaua de socializare Facebook este un mijloc eficient de informare cu privire la activitățile universității? 6. Când ați accesat ultima dată pagina oficială de Facebook a universității dumneavoastră? 7. Ați comentat sau ați distribuit vreodată vreo informație postată pe pagina de Facebook a universității? 8. Care sunt informațiile pe care le apreciați pe pagina de Facebook a universității?

5. Rezultatele cercetării

În opinia celor 100 de studenți chestionați de la cele două universități, mijlocul cel mai des utilizat de ei în scopul informării despre activitățile universitare este *website-ul* oficial al instituției (37%), urmat de informarea directă de la profesor sau secretariat (23%), pagina de Facebook a instituției (20%) și avizierul (12%). Mijloace precum informarea prin e-mail, telefonul mobil sau de la colegii de clasă sunt utilizate în proporție foarte mică (2-3%).

Raportându-ne separat, la răspunsurilor studenților de la cele două universități, constatăm discrepanțe mari. Astfel, constatăm că mijloacele online de informare, precum website-ul sau pagina de Facebook, sunt folosite de 80% dintre studenții Universității „Andrei Șaguna”, în comparație cu cei 33% dintre studenții de la Universitatea „Constantin Brâncoveanu”, care folosesc aceleași mijloace.

De celalaltă parte, informarea directă de la profesor sau secretariat este opțiunea a 40% dintre studenții de la “Constantin Brâncoveanu”, față de cei 7% dintre studenții de la “Andrei Șaguna”. Mijloacele clasice de informare, precum avizierul, sunt populare printre studenții de la „Constantin Brâncoveanu” (23%), în timp ce studenții de la „Andrei Șaguna” aleg să se informeze de la alți colegi (7%) sau prin e-mail (7%). (Figure 1)

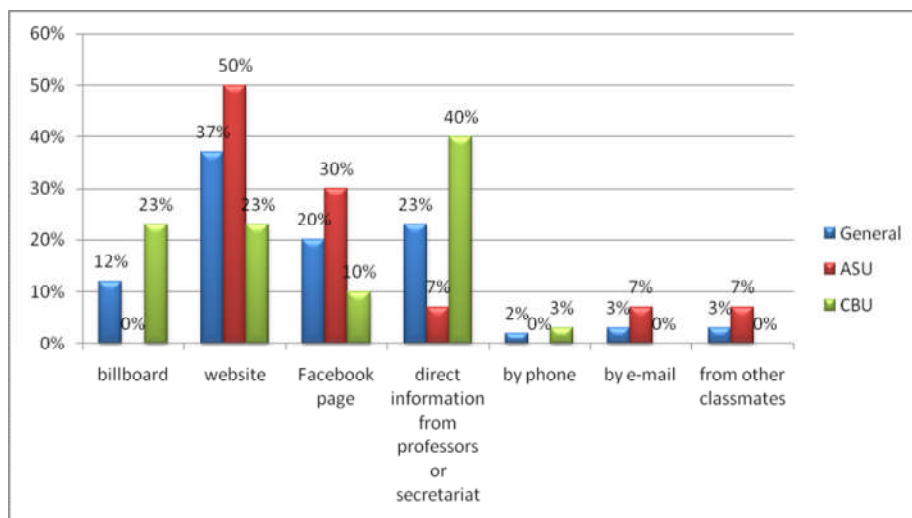

Figura 9 - ITEM 1. Care sunt mijloacele pe care le utilizați cel mai des în scopul informării despre activitățile universitare?

Mai mult de jumătate (52%) dintre studenții chestionați afirmă că universitatea îi informează într-o mare și foarte mare măsură, în timp ce 35% dintre aceștia spun că sunt informați suficient. Doar un procent de 13% dintre studenți consideră că universitatea îi informează cu privire la activitățile sale într-o măsură mică și foarte mică. Procentul se explică în contextul concurenței și competitivității existente pe piața universităților private din România, astfel că universitățile asigură de cele mai multe ori o bună comunicare cu studenții.

Raportându-ne separat la cele două universități, constatăm că 53% dintre studenții de la Universitatea “Andrei Șaguna” se consideră informați bine și foarte bine, față de 50% dintre studenții de la „Constantin Brâncoveanu”. La polul opus, niciun student de la Universitatea „Constantin Brâncoveanu” nu este total nemulțumit cu privire la informarea universității, față de 7% dintre studenții de la „Andrei Șaguna” care au afirmat acest lucru.

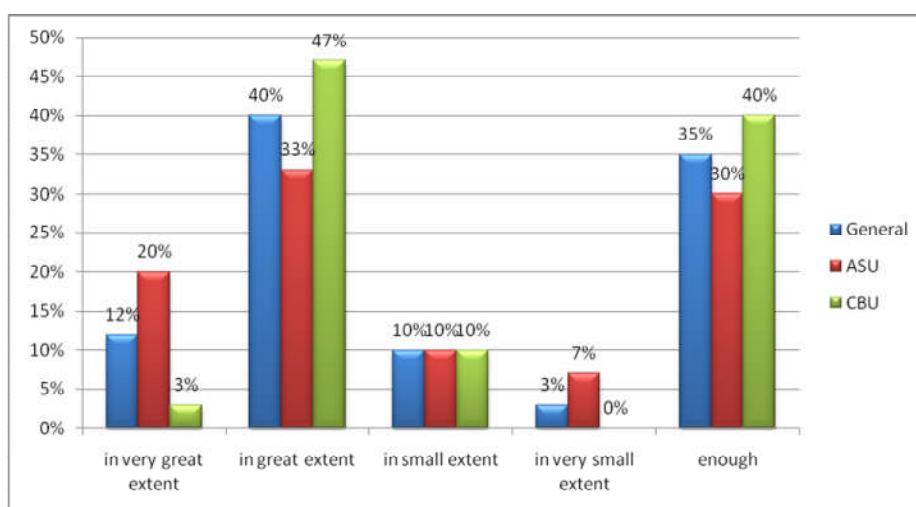

Figura 10 - ITEM 2. În ce măsură considerați că universitatea vă informează cu privire la activitățile sale?

Website-urile universităților sunt accesate foarte des de către studenți, 45% dintre aceștia spunând că le-au accesat ultima dată în ultimele 24 de ore, iar 20% în urmă cu două zile. Doar 8% dintre studenți accesează site-ul universității în timpul sesiunii de examene. Analizând separat pe universități, 63% dintre studenții de la Universitatea „Andrei Șaguna” au accesat website-ul universității în ultimele 24 de ore față de cei 27% de la Universitatea „Constantin Brâncoveanu”. Constatăm, de asemenea, că 43% dintre studenții de la „Constantin Brâncoveanu” au accesat website-ul în urmă cu o săptămână sau o lună.

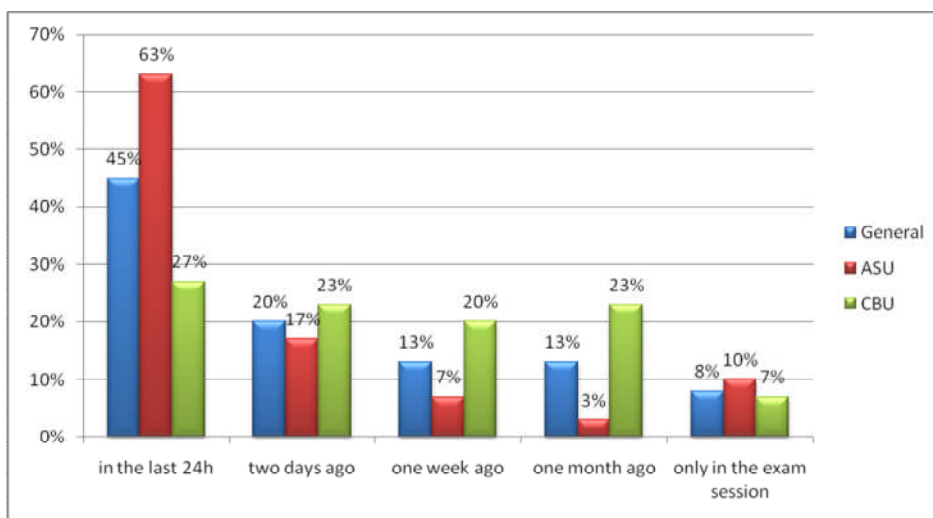

Figura 11 - ITEM 3. Când ați accesat ultima dată site-ul universității dumneavoastră?

Informațiile cele mai căutate pe website-ul universității sunt cele cu privire la orar (73%), programarea examenelor (67%) și evenimentele organizate de universitate (40%). Aproximativ 38% dintre studenți consideră că informațiile importante pentru ei sunt cele legate de structura anului universitar și termenele referitoare la plata taxelor de școlarizare. Analizând comparativ, studenții de la ASU sunt mai interesați de orar și mai puțin de programarea examenelor, față de studenții de la UCB care consideră programarea examenelor din sesiune o prioritate în informarea online. Informațiile despre evenimentele organizate de universitate sunt de interes pentru 57% dintre studenți de la ASU, față de doar 27% dintre studenții de la CBU. Alte informații semnalate de studenți ca fiind importante pentru ei sunt cele cu privire la practica studentăască, notele de la examen afișate pe platforma UMS, bursele și downloadarea cursurilor în format electronic.

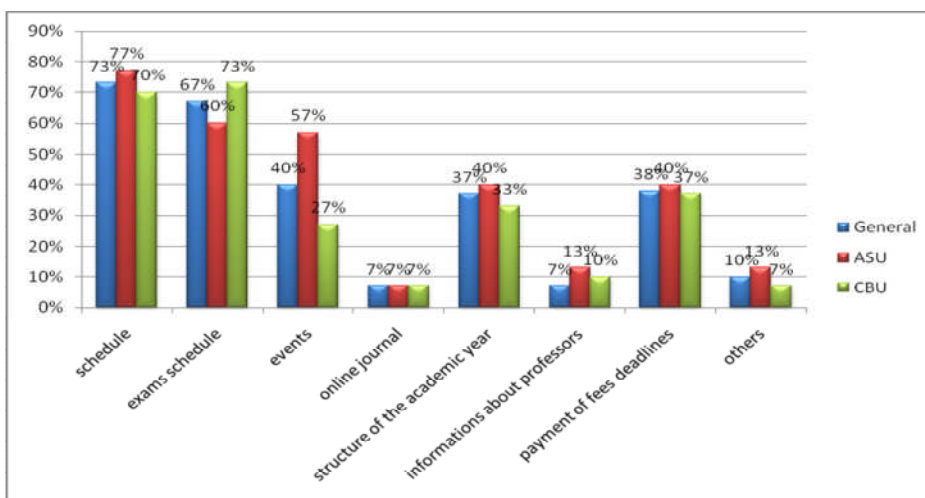

Figura 12 - ITEM 4 Care sunt informațiile pe care le căutați cel mai des pe site-ul universității dumneavoastră?

80% dintre studenții chestionați consideră că rețeaua socială Facebook reprezintă un mijloc eficient de informare cu privire la activitățile universității. Comparativ, mai mulți studenții de la CBU (83%) consideră că Facebook este eficient când vine vorba de informare despre universitate, față de 77% dintre studenții de la ASU.

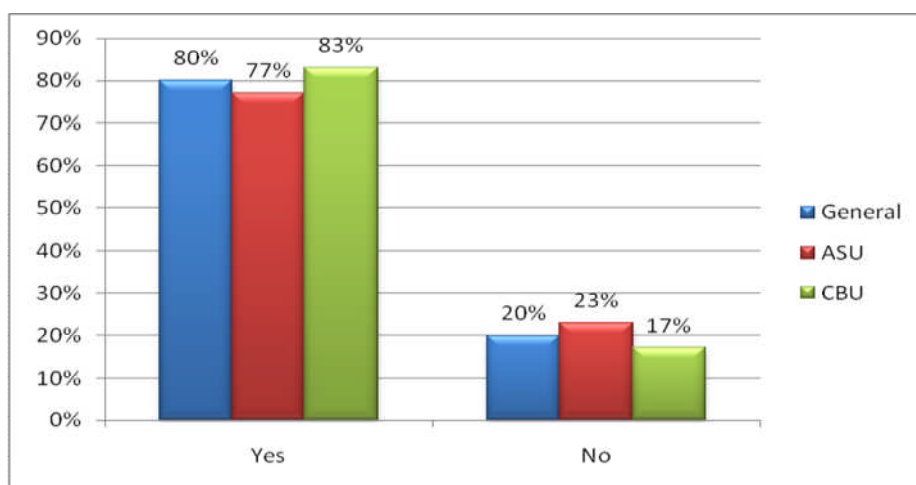

Figura 13 - ITEM 5. Considerați că rețeaua de socializare Facebook este un mijloc eficient de informare cu privire la activitățile universității?

Platforma socială Facebook este mediumul foarte des utilizat de studenți, nu numai pentru socializare, ci și pentru informarea cu privire la activitățile din cadrul universității. Astfel, 57% dintre studenții chestionați au afirmat că au consultat pagina de Facebook a universității în ultimele 24 de ore, 13% dintre ei în ultimele 2 zile, 18% în ultima săptămână sau lună și doar 8% dintre studenții investigați nu au accesat-o niciodată.

Analizând comparativ, studenții de la Universitatea „Andrei Șaguna” accesează mai des pagina de Facebook a instituției față de cei de la Universitatea „Constantin Brâncoveanu”. Astfel, 70% dintre studenții de la ASU au accesat pagina de Facebook în ultimele 24 de ore, față de doar 43% dintre studenții de la CBU. La polul opus, 17% dintre studenții de la CBU nu au accesat niciodată pagina de Facebook a universității, față de studenții de la ASU care au afirmat că au accesat măcar o dată această pagină.

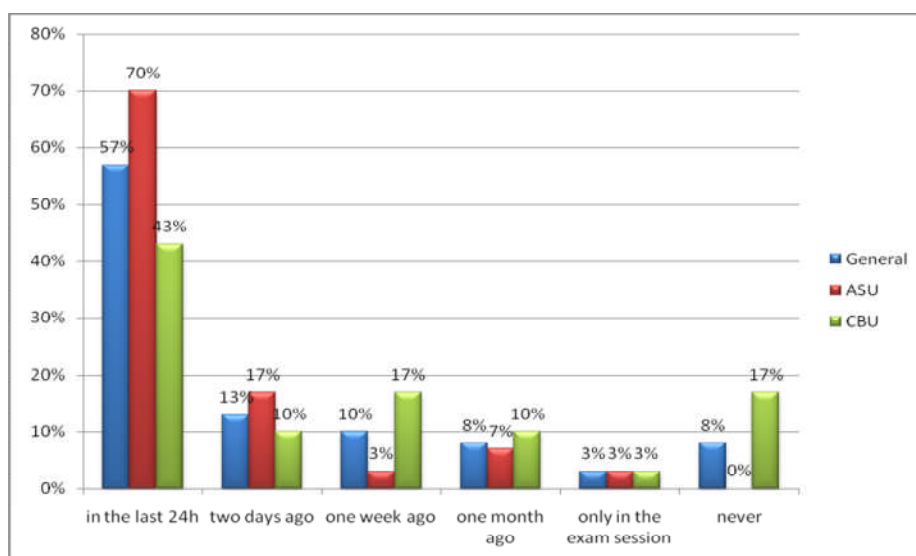

Figura 14 - ITEM 6. Când ați accesat ultima dată pagina oficială de Facebook a universității dumneavoastră?

Chiar dacă accesează foarte des pagina de Facebook a instituției lor de învățământ, studenții transmit un feedback destul de slab sau nerelevant. Astfel, 40% dintre studenții chestionați de la ambele universități nu au interacționat niciodată pe pagina de Facebook a instituției, 35% dintre aceștia au recurs la o formă simplă de feedback, “like-ul”, 13% dintre ei au redistribuit postările publicate de universitate către grupul lor de prieteni, în timp ce 7% dintre studenți au comentat conținutul postărilor de pe paginile oficiale de Facebook ale universităților. Analizând comparativ, nu observăm diferențe majore între studenții de la cele două universități. Singurele diferențe notabile sunt că doar 3% dintre studenții de la ASU comentează postările, față de cei 10% de la CBU, iar 40% dintre studenții de la ASU dau „like”, cu 10 procente mai mult față de studenții de la CBU.

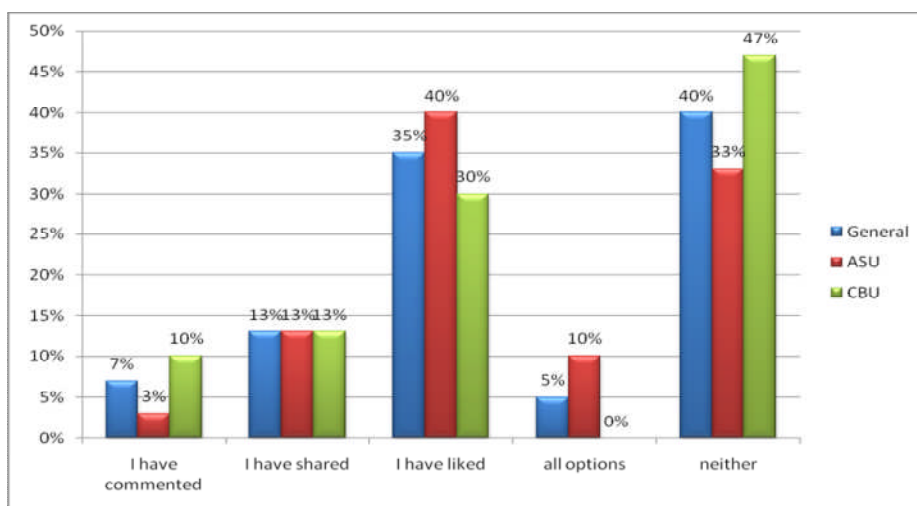

Figura 15 - ITEM 7. Ați comentat sau ați distribuit vreodată vreo informație postată pe pagina de Facebook a universității?

Cei mai mulți studenți (48%) apreciază pe pagina de Facebook a instituției informații privind activitatea curriculară (orar, programarea examenelor, etc.), 27% dintre aceștia apreciază fotografii și videoclipuri de la evenimentele organizate de universitate, 15% apreciază link-urile despre oportunitățile de angajare și doar 5% dintre studenți apreciază informații privind activitatea extracurriculară (balul bobocilor, activități sportive etc). Analizând comparativ, mai mulți studenți de la ASU respectiv 53% apreciază informațiile privind activitatea curriculară, față de 43% dintre studenții de la CBU. De cealaltă parte, 33% dintre studenții de la CBU apreciază postările cu fotografii și videoclipuri de la evenimente, față de 27% dintre studenții de la ASU.

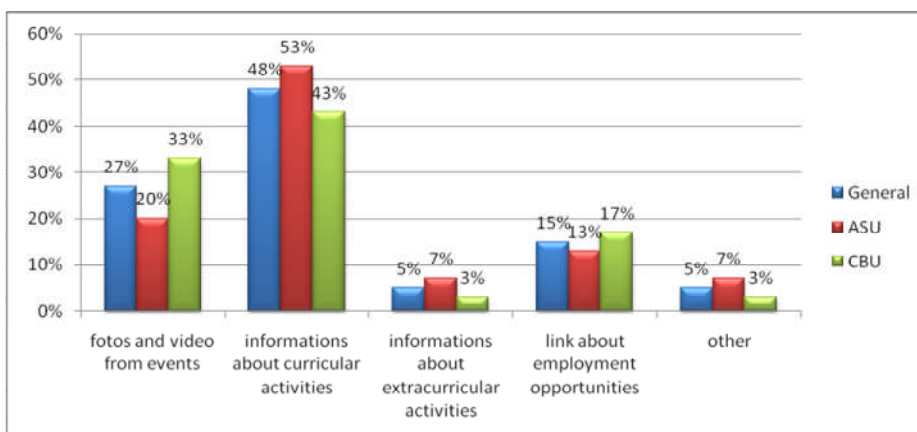

Figura 16 - ITEM 8. Care sunt informațiile pe care le apreciați pe pagina de Facebook a universității?

6. Concluzii

Sintetizând, putem observa că primul obiectiv al studiului care viza identificarea opiniilor studenților cu privire la mijloacele de informare utilizate de universități a fost validat în cercetare. 52% dintre studenții chestionați au susținut că universitatea îi informează într-o mare și foarte mare măsură.

Cel de al doilea obiectiv al lucrării viza stabilirea frecvenței de accesare a website-urilor universităților și a paginilor oficiale de Facebook. Website-urile universităților sunt accesate foarte des de către studenți, 45% dintre aceștia spunând că le-au accesat în ultimele 24 de ore, iar 20% în urmă cu două zile. Paginile oficiale de Facebook ale celor două universități sunt accesate frecvent de către studenți, astfel 57% dintre cei chestionați au afirmat că au consultat pagina de Facebook a universității în ultimele 24 de ore, 13% în ultimele 2 zile, 18% în ultima săptămână sau lună și doar 8% dintre studenții investigați nu au accesat-o niciodată.

Al treilea obiectiv urmărea identificarea informațiilor pe care studenții le caută frecvent pe site-ul universității. Informațiile cele mai căutate pe website-ul universității sunt cele cu privire la orar (73%), programarea examenelor (67%), evenimentele organizate de universitate (40%). Aproximativ 38% dintre studenți consideră că informațiile importante pentru ei sunt cele legate de structura anului universitar și termenele referitoare la plata taxelor de școlarizare.

Investigarea modului de interacțiune a studenților cu pagina oficială de Facebook a universităților a constituit al patrulea obiectiv al cercetării. Am constatat astfel că în ciuda accesării frecvente a paginii de Facebook a instituției lor de învățământ, feedback-ul primit de la studenți este unul destul de slab sau nerelevant. 40% dintre studenții chestionați de la ambele universități nu au interacționat niciodată pe pagina de Facebook a instituției în timp ce doar 35% au recurs la o formă simplistă de feedback, “like-ul”.

Studenții sunt considerați multiplicatori ai imaginii universității, cu alte cuvinte ei sunt “ambasadorii” universității în cercul lor de prieteni. Din acest motiv, procentul de 13% al acelor studenți care redistribuie postările publicate de universitate către grupul lor de prieteni considerăm că este relevant. Comportamentul în social media al studenților investigați a mai relevat faptul că 7% dintre aceștia comentează conținutul postărilor de pe paginile oficiale de Facebook ale universităților. Procentul este relativ redus și poate fi considerat modest însă trebuie ținut cont de faptul că chiar dacă procesul de comunicare universitate - student s-a mutat în social media, comunicarea rămâne una formală, studenții primesc notificări cu privire la postările pe pagina de Facebook a universității lor, însă nu rezonază întotdeauna cu acestea, păstrând astfel limitele comunicării formale.

Ambele ipoteze ale cercetării au fost confirmate. Atât website-ul cât și rețeaua de socializare Facebook reprezintă pentru studenți mijloace de informare relevante pentru mediul universitar. Cu toate acestea, mijloacele clasice de informare, precum avizierul, sunt în continuare apreciate de către studenții Universității „Constantin Brâncoveanu” (23%), în timp ce colegii lor de la „Andrei Șaguna” aleg să se informeze de la alți colegi (7%) sau prin e-mail (7%). Opțiunea studenților de la UCB pentru mijloacele clasice de informare se explică de altfel, dacă ne raportăm la rezultatele cercetării pe care am realizat-o pe aceeași bază de eșantionare în anul 2010. Constatam atunci că studenții de la UCB petrec mai puțin timp pe internet decât cei de la ASU.

Mijloacele de informare utilizate în mediul universitar se află în plin proces de reconfigurare și dezvoltare. În viitorul apropiat, mijloacele de acces la informațiile transmise de universități vor fi de tip multimedia, mobile și miniaturizate. Tot mai multe universități adoptă strategii coerente de integrare a tehnologiei în procesul educațional iar mijloacele de informare utilizate atât în comunicarea internă cât și în cea externă tind să migreze către online.

Bibliografie

- 1.Pricopie Remus, *Relațiile publice, evoluție și perspective*, București, Editura Tritonic, 2005, p.41
- 2.Dugan Silvia, Gănescu Cristina, Pepenel Madelaine, *Metode de adaptare a învățământului universitar la noile condiții determinate de criza economică actuală*, revista „Strategii manageriale”, nr. 4 (10)/2010
- 3.Ciacu Nicoleta, Tasențe Tănase, *Implicațiile utilizării Internetului în activitățile curriculare și extracurriculare ale studenților*, Revista Strategii Manageriale, nr. 4 (10)/2010

THE EFFECTS OF ENTERPRISE ACCOUNTING POLICIES REGARDING DEPRECIATIONS UPON THE RESULTS AND CORPORATE TAXES

Dorina, Luță¹, Sorin, Grigorescu²

Abstract: *Depreciation and net results define the self-financing ability of an enterprise and any change in depreciations generates reverse effects upon a corporate tax. That is why the measurement and depreciation system of assets must be correlated with capital maintenance. In the event of depreciation, accounting policies may envisage the choice of one of the depreciation methods, for example straight-line, accelerated or degressive methods of depreciation. Choosing a method of depreciation involves an accounting option. The present article includes a comparative approach of depreciation methods and their implications upon the results and profit taxes, comprising own perspectives and opening new research prospects. The question can be “Which method is the best to use?”. The answer depends on enterprise objectives, on the “aggressiveness” used when it wants to approach fiscal management.*

Keywords: *accounting policies, IFRS, depreciation, depreciation methods, net result*

JEL classification: M41

1. Introduction

Enterprise performance pursues the achievement of the following main goals: to make profit and to meet the needs of a certain category of customers. The failure, even the temporary failure to fulfill either goal leads to enterprise market extinction. When pursuing goals, enterprise management must apply accounting policies so that financial statements be compliant with all the provisions of each applicable foreign accounting norm (IFRS and IAS). The existence of several alternatives in terms of accounting entry, measurement, respectively different assessment and calculation methods for financial outcomes and statuses, enterprises must lay down their own accounting policies. The IASB – “*International Accounting Standards Board*” defines accounting policies as specific principles, bases (grounds), conventions, rules and practices applied by an enterprise in order to prepare and submit its financial statements.

Depreciation, by its calculation is an accounting policy instrument that follows fiscal rules allowing for the development of the technical potential of an enterprise. Correlated with the general legislative framework in Romania regarding the calculation of fixed assets depreciation, the basic component of depreciation regimes admitted in our country is the picture of durations set up by use, of annual depreciation quotas and of durations of integral depreciation.

2. Theoretical Considerations on Depreciation

Depreciation is allocating depreciable amount of a fixed asset during its predicted life time. As to this general interpretation, there are numerous conceptions regarding depreciation of which the following three are interesting in accounting:

- depreciation as a corrective process of fixed assets’ value. Depreciation is the accounting statement of the value loss incurred by fixed assets as a consequence of time impairment, physical wear (generated by technical and mechanical operation and by the influence of natural factors) or obsolescence (caused by the rapid development of technology, the emergence of new, highly performing machines). This interpretation leads

¹ Associate Professor, Ph.D., Constantin Brâncoveanu University, Pitești, FMMAE, Rm. Vâlcea, dorina_luta@yahoo.com

² Lecturer, Ph.D., Constantin Brâncoveanu University, Pitești, FMMAE, Rm. Vâlcea, soringry@yahoo.com

to the fact that depreciation has the role of correcting the value of fixed assets in order to restore them to a real value level.

- depreciation as a transfer or allotment process of fixed assets' costs upon tax year expenses. Regarded as an allocation process, depreciation is the controllable source coming from the past and producing future benefits. Value allocation or transfer take place during the economic life time of a redeemable asset. That is why the value share shown during a tax year over time must be rational and confining to the principles and rules of a true and fair view. The "rational" term aims at the ratio between the accounting value transferred share of a redeemable asset and the economic benefit which shall arise from asset use.

- depreciation as a financing source for fixed assets' renewal. Capital reconstruction involves the simultaneous approach of depreciation as a matter of recovering investment and as a financing source of investment renewal. By the depreciation mechanism, initial investment is recovered and reconstructed in stages during its operation cycle, becoming a self-financing source for new investment.

Depreciation is a very important element to be found in the calculation of self-financing ability. The self-financing ability of an enterprise is the potential money surplus generated by the enterprise performance. It means an essential contribution of current activities to the variation of global working capital. It can be calculated relying either on the gross operation excess or on net profit.

- **According to Romanian legislation**, enterprises must depreciate tangible and intangible assets according to the Law regarding the depreciation of fixed capital in tangible and intangible assets using one of the following regimes: **straight-line depreciation, degressive depreciation and accelerated depreciation**. The Fiscal Code also provides certain peculiarities regarding depreciation calculation per product unit: *"depreciation of buildings and mines, salt mines with solution extraction in probes, quarries, open-pit mining for solid minerals, oil extraction sites whose life time is limited by the duration of reserves and cannot be used otherwise after reserve use-up, depreciation of investment are all calculated per product unit according to the usable reserve of useful minerals"* or according to the number of kilometers or the number of operating hours: *"means of transport can be depreciated as per the number of kilometers or hours of operation provided by technical specifications for those purchased after 1 January 2004"*.

Straight-line depreciation means the calculation and uniform allocation of accounting entry values of redeemable assets during the entire normal operation duration expressed as years. In its nominal variant, depreciation is calculated by comparing depreciable value to normal operation duration.

Degressive depreciation means the multiplication of corresponding straight-line quotas with a varying coefficient according to currently accepted life time for the respective goods.

Depreciation calculation relies on the fiscal rule imposing the correction of the straight-line rate by multiplicative coefficients set out by Law 15/1994 regarding the depreciation of fixed capital in tangible and intangible assets: 1.5 for a life time between 2 and 5 years; 2 for a life time between 5 and 10 years; 2.5 for a life time longer than 10 years.

Accelerated depreciation means the calculation and inclusion in operation expenses during the first operation year of depreciation of up to 50% of the respective fixed asset's entry value. Annual depreciations for the following tax years are calculated according to the remaining redeemable value relying on the straight-line depreciation according to the number of remaining life years. The accelerated system means a way to quickly recover the value of fixed assets in order to avoid obsolescence. It affects profit in terms of reduction and therefore state-owed taxes decrease, at the same time making it possible for an enterprise to use the resulting fund for the purchase of new necessary fixed assets.

- In compliance with **IAS 16 “Tangible Assets”**, an enterprise is the one deciding upon a depreciation method both in the beginning of and during asset performance, when the use of another depreciation method may be needed in accordance with the consumption manner of future economic benefits. It is also necessary to consistently apply the selected method except some changes that lead to another change in the depreciation method, too.

The depreciation method used by an entity must reflect the estimated consumption pace of the future economic benefits in an asset. Various depreciation methods are used for the systematic allocation of an asset’s redeemable value along its useful life time. Such methods include: the straight-line method of depreciation, the degressive depreciation method and the manufacturing unit method.

The straight-line method of depreciation – according to the provisions of IAS 16 “Tangible Assets” – brings about the following changes: deducing the residual value from the initial or revalued amount and life time estimation made by an enterprise. In practice, a residual value is mostly insignificant and can be neglected when calculating a redeemable value. However, if a residual value is significant, it has to be estimated.

IAS 16 Standard on “Tangible Assets” states that for a basic accounting treatment, a residual value is estimated per the price on asset purchase date; for the sale of a similar asset which has reached the end of its estimated useful life time and has been used up in similar conditions to those during which the asset shall operate. A residual value does not increase afterwards due to the variations of price and value. In the event of an alternative accounting treatment allowed, there is a new estimation of the residual value on the date of each asset revaluation using the prices on the respective date. Its estimation takes place either on fixed asset entry date or on the date of a potential subsequent measurement of the fixed asset.

The degressive method of depreciation according to IAS 16 “Tangible Assets” may have several presentation versions:

- a constant depreciation percentage for a variable base (net accounting value or remaining value to be depreciated);
- a variable depreciation percentage for a constant base (accounting value).

The degressive method has no connection with the accelerated method used in the Romanian practice until now.

The method of manufacturing units results in an expense against estimated use or manufacturing.

3. General Aspects of Accounting Policies on Depreciation upon Outcomes and Corporate Taxes

An enterprise accounting policy related to depreciations has a certain influence upon outcomes and corporate taxes by the impact of annual depreciation recognition as an expense for the respective period. Therefore, any recognition or registration error as well as any estimation changes regarding future economic benefits generated by the use of tangible and intangible assets entangle a new dimension of tax year outcomes due to changes in some major depreciation calculation factors: for tangible assets: life time; for intangible assets: depreciation period.

Depreciation entry means an important aspect while determining enterprise financial statements. Each element underlying depreciation calculation may influence its dimension.

The existence of several accounting methods to ascertain and register depreciations requires enterprises to have accounting options. If an enterprise has the opportunity to choose when it comes to depreciation, its concern is related to investment and this concern challenges the State’s fiscal one. Below there is the comparative calculation of depreciation in three methods in order to determine influences upon outcomes and corporate taxes.

Example: Let us consider the accounting entry value of 60,000 lei for some equipment, and its normal operation duration of 5 years. The total raised revenues are 100,000 lei.

Table no. 1. Depreciation Comparative Status in Three Depreciation Methods and Associated Corporate Tax

Straight-line depreciation	Degressive depreciation	Accelerated depreciation
20% annual depreciation rate	30% annual degressive rate	
Annual depreciation: - year N: 12,000 lei - year N+1: 12,000 lei - year N+2: 12,000 lei - year N+3: 12,000 lei - year N+4: 12,000 lei	Annual depreciation: - year N: 18,000 lei - year N+1: 12,600 lei - year N+2: 9,800 lei - year N+3: 9,800 lei - year N+4: 9,800 lei	Annual depreciation: - year N: 30,000 lei - year N+1: 7,500 lei - year N+2: 7,500 lei - year N+3: 7,500 lei - year N+4: 7,500 lei
Financial and fiscal implications are the same for all years: - Total revenues: 100,000 lei - Depreciation expenses: 12,000 lei - Accounting outcome: 88,000 lei - Corporate tax: $88,000 \times 16\% = 14,080$ lei	For year N: - Total revenues: 100,000 lei - Depreciation expenses: 18,000 lei - Accounting outcome: 82,000 lei - Corporate tax: $82,000 \times 16\% = 13,120$ lei For year N +1: - Total revenues: 100,000 lei - Depreciation expenses: 12,600 lei - Accounting outcome: 87,400 lei - Corporate tax: $87,400 \times 16\% = 13,984$ lei For years N +2, N+3, N+4 - Total revenues: 100,000 lei - Depreciation expenses: 9,800 lei - Accounting outcome: 90,200 lei - Corporate tax: $90,200 \times 16\% = 14,432$ lei	For year N: - Total revenues: 100,000 lei - Depreciation expenses: 30,000 lei - Accounting outcome: 70,000 lei - Corporate tax: $70,000 \times 16\% = 11,200$ lei. For years N+1....N+4: - Total revenues: 100,000 lei - Depreciation expenses: 7,500 lei - Accounting outcome: 92,500 lei - Corporate tax: $92,500 \times 16\% = 14,800$ lei.

Table no. 2 Summary of expenses related to depreciation and corporate tax

Straight-line depreciation	N	N+1	N+2	N+3	N+4	Total
Depreciation-associated expenses	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000	60,000
Corporate tax	14,080	14,080	14,080	14,080	14,080	70,400
Degressive depreciation	N	N+1	N+2	N+3	N+4	Total
Depreciation-associated expenses	18,000	12,600	9,800	9,800	9,800	60,000
Corporate tax	13,120	13,984	14,432	14,432	14,432	70,400
Accelerated depreciation	N	N+1	N+2	N+3	N+4	Total
Depreciation-associated expenses	30,000	7,500	7,500	7,500	7,500	60,000
Corporate tax	11,200	14,800	14,800	14,800	14,800	70,400

By comparing the three methods, it can be seen that depreciation-associated expenses and paid corporate taxes during the depreciation period are the same. An enterprise gets a financial advantage for the methods with higher depreciation amounts during the first years (degressive, accelerated depreciation) as compared with the straight-line method due to the fact that it enjoys a money surplus within a shorter term ensuing from the lack of payment of taxes and dividends.

The straight-line method is favorable as it is easier to apply and it is the most commonly used due to the uniform expenses during a tax year and the uniform costs over time. The main limits ensue from its simplified aspect and mean that the value decrease in goods is not constant all throughout their life time. Additionally, the method does not take into account the decrease in manufacturing ability nor does it consider the time increase in maintenance expenses due to wear and tear. From the fiscal perspective, the method has the advantage of decreasing enterprises' trend to avoid fiscality but it does not take account of the influence of technical progress, more precisely of obsolescence. This system has represented the basis for the development of the other depreciation regimes.

Degressive depreciation is optional as an enterprise may prefer it to the straight-line one and then it can go back to straight-line depreciation after having practised the degressive one on condition that annuities be calculated at their net accounting value. Degressive depreciation has the advantage of passing higher amounts onto the category of exploitation expenses during the first years of operation in accordance with the proper depreciation of the following tax years. It can be economically justified by depreciation being higher for certain tangible assets during the first tax years and on the other hand by the assets' higher service ability during their first years of life and then some entangle increasing maintenance costs.

As compared with straight-line depreciation, degressive depreciation helps an enterprise treasury when it uses its liquidities for investment. From the perspective of a fiscal advantage, the degressive method allows an enterprise to carry out significant tax saving in the beginning of assets' life time; consequently, during the years to come, investment shall be less important. During an inflation period, the method involves the delay of taxes which shall be regulated in a depreciated currency.

The degressive depreciation regime has the advantage of diminishing the effects of obsolescence by recovering assets' value within a shorter period of time. It is believed the main disadvantage of the method is that enterprises cannot quantify the effect of a priori obsolescence upon tangible assets, with multiplicative coefficients that have no actual calculation base.

4. Conclusions

Theory and practice recommend that the depreciation regime used should be logical and systematical. In other words, an entry cost must not be allocated per tax years in an arbitrary manner without taking account of the way the goods shall lose some of their useful values during the years. The depreciation regime selected must reflect the reduction of the service ability of fixed assets. The question "*Which depreciation regime is the best?*" has the following answer: it is according to enterprise objectives, to the "aggressiveness" of its desire to approach fiscal management and, of course, to the decisions made during company shareholders' or partners' general meeting.

It is known that choosing a depreciation regime is a matter of appreciation. If an enterprise has the opportunity to choose when it comes to depreciation, its concern is related to investment and it challenges the State's fiscal concerns.

Straight-line depreciation has the advantage of being easy to apply and the most commonly used thanks to the uniformity of tax year expenses and other costs over time.

Choosing the degressive or accelerated system is adequate to enterprises that are beneficiaries or about to become so during the first years after investment. Since fast depreciation is degressive, they can delay the payment of taxes thus benefiting from money depreciation. If they are faulty in their outcomes during the following years, enterprises can definitely avoid taxation.

Irrespective of the depreciation method an enterprise uses, depreciation brings it new financing sources reflected in its self-financing ability and if it applies depreciation methods with higher expenses during the first years, it manages to create an economic advantage.

References:

1. Ristea M., Dumitru C.G. – *Libertate și conformitate în standardele și reglementările contabile* (*Freedom and Compliance in Accounting Standards and Regulations*), CECCAR Publisher, Bucharest, 2012
2. Vișan D., Burada C., Luță D. (coord.) – *Contabilitate financiară (Financial Accounting)*, Independența Economică Publisher, Pitești, 2006
3. Order of the Minister of Public Finance no. 3055/2009 for the endorsement of accounting regulations compliant with European provisions, Article 52, with subsequent amendments and additions published in Official Gazette no. 766 of 10 November 2009.
4. IASB – „*Standardele Internaționale de Raportare Financiară*” (“*International Financial Reporting Standards*”), CECCAR Publisher, Bucharest, 2011

EFECTELE POLITICILOR CONTABILE DE ÎNTRINDERE REFERITOARE LA AMORTIZĂRI ASUPRA REZULTATULUI ȘI IMPOZITULUI PE PROFIT

Dorina, Luță¹, Sorin, Grigorescu²

Rezumat: Amortizarea, împreună cu rezultatul net, definesc capacitatea de autofinanțare a întreprinderii și orice mișcare la nivelul amortizării generează efecte inverse asupra impozitului pe profit. De aceea, sistemul de evaluare și amortizare a imobilizărilor trebuie corelat cu menținerea capitalului. În cazul amortizării, politica contabilă poate viza alegerea uneia dintre metodele de amortizare, de exemplu amortizarea liniară, accelerată sau degresivă. Alegerea unei metode de amortizare implică o opțiune contabilă. Articolul de față prezintă o abordare comparativă a metodelor de amortizare și implicațiilor acestora asupra rezultatului și impozitului pe profit, cuprinzând puncte de vedere proprii și deschide noi perspective pentru cercetare. Întrebarea poate fi „care metodă este mai bună?”. Răspunsul depinde de obiectivele întreprinderii, de „agresivitatea” cu care vrea să abordeze gestiunea fiscală.

Cuvinte cheie: politici contabile, IFRS, amortizare, metode de amortizare, rezultat net

Clasificarea JEL: M41

1. Introducere

Activitatea întreprinderilor urmărește atingerea următoarelor țeluri principale: să realizeze profit și să satisfacă necesitățile unei anumite grupe de cumpărători. Nerealizarea, chiar temporară, a unuia dintre țeluri duce la dispariția întreprinderilor de pe piață. În urmărirea obiectivelor, conducerea întreprinderii trebuie să aplice politicile contabile astfel încât situațiile financiare să fie conforme cu toate dispozițiile fiecărei norme contabile internaționale (IFRS-uri și IAS-uri) aplicabile. Existența mai multor alternative în ceea ce privește înregistrarea, evaluarea în contabilitate, respectiv metodele diferite de evaluare și de calcul a rezultatului și poziției financiare, întreprinderile trebuie să-și elaboreze propria politică contabilă. Organismul internațional de normalizare contabilă (IASB - „International Accounting Standards Board”) definește politicile contabile ca fiind principii, baze (fundamente), convenții, reguli și practici specifice, aplicate de o întreprindere, pentru întocmirea și prezentarea situațiilor sale financiare.

Amortizarea, prin calculul său, reprezintă un instrument de politică contabilă, beneficiind de reguli fiscale, ceea ce permite dezvoltarea potențialului tehnic al întreprinderii. Corelat cu cadrul normativ general din România privind calculul amortizării activelor imobilizate, componenta de bază a regimurilor de amortizare admise în țara noastră este tabloul duratelor normale de utilizare, a cotelor anuale de amortizare și a duratelor în care se realizează amortizarea integrală.

2. Considerații teoretice privind amortizarea

Amortizarea reprezintă alocarea valorii amortizabile a unei imobilizări pe durata sa de utilizare previzionată. Față de această interpretare generală, există numeroase concepții privind amortizarea, din care de interes pentru contabilitate sunt următoarele trei:

- amortizarea ca proces de corecție al valorii imobilizărilor. Amortizarea este constatarea contabilă a pierderii de valoare suferită de către activele imobilizate ca urmare a deprecierei în timp, a uzurii fizice (generată de funcționarea tehnică și mecanică precum

¹ Conf.univ.dr., Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești, FMMAE, Rm. Vâlcea, dorina_luta@yahoo.com

² Lect.univ.dr., Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești, FMMAE, Rm. Vâlcea, soringry@yahoo.com

și de influența factorilor naturali) sau uzurii morale (cauzată de evoluția rapidă a tehnicii, de apariția a noi mașini cu performanțe mai ridicate). Pornind de la această interpretare, amortizarea are rolul de a corecta valoarea activelor imobilizate pentru a le readuce la o valoare apropiată de realitate.

- amortizarea ca proces de transfer sau de repartizare a costului imobilizărilor asupra cheltuielilor exercițiului. Discutată ca proces de alocare, amortizarea reprezintă resursa controlabilă provenită din trecut care produce beneficii viitoare. Alocarea sau transferul valorii se face pe perioada economică de utilizare a activului amortizabil. De aceea, fracțiunea de valoare etalată în timp asupra rezultatului exercițiului trebuie să reprezinte o mărime rațională înscrisă în principiile și regulile imaginii fidele. Determinativul „rațional” vizează raportul dintre fracțiunea transferată din valoarea contabilă a activului amortizabil și beneficiul economic ce se va obține din utilizarea activului.

- amortizarea ca sursă de finanțare a reînnoirii imobilizărilor. Reconstituirea capitalului impune abordarea simultană a amortizării ca o problemă de recuperare a investiției și ca o sursă de finanțare a reînnoirii imobilizărilor. Prin mecanismul amortizării investiția inițială este recuperată și reîntregită în mod eșalonat în ciclul de exploatare, devenind o resursă de autofinanțare pentru o nouă investiție.

Amortizarea este un element foarte important ce se regăsește în calculul capacității de autofinanțare. Capacitatea de autofinanțare a unei întreprinderi este surplusul monetar potențial generat de activitatea acesteia. Ea reprezintă o contribuție esențială a activităților curente la variația fondului de rulment global. Se poate calcula fie plecând de la excedentul brut din exploatare, fie de la profitul net.

● **Potrivit legislației din România** întreprinderile sunt obligate să amortizeze imobilizările corporale și necorporale potrivit Legii privind amortizarea capitalului imobilizat în active corporale și necorporale, utilizând unul din regimurile: **amortizarea liniară, amortizarea degresivă, amortizarea accelerată**. De asemenea, în Codul Fiscal sunt prevăzute și anumite particularități privind calculul amortizării pe unitatea de produs: „*amortizarea clădirilor și a construcțiilor minelor, salinelor cu extracție în soluție prin sonde, carierelor, exploatărilor la zi, pentru substanțe minerale solide și cele din industria extractivă de petrol, a căror durată de folosire este limitată de durata rezervelor și care nu pot primi alte utilizări după epuizarea rezervelor, precum și a investițiilor pentru descoperită se calculează pe unitate de produs, în funcție de rezerva exploatabilă de substanță minerală utilă*” sau în funcție de numărul de kilometri sau numărul de ore de funcționare: „*mijloacele de transport pot fi amortizate și în funcție de numărul de kilometri sau numărul de ore de funcționare prevăzut în cărțile tehnice, pentru cele achiziționate după data de 1 ianuarie 2004*”.

Amortizarea liniară constă în calcularea și alocarea uniformă a valorii contabile de intrare a activelor amortizabile pe toată durata normală de funcționare exprimată în ani. În varianta nominală, amortizarea se calculează raportând valoarea amortizabilă la durata normală de utilizare.

Amortizarea degresivă constă în multiplicarea cotelor liniare corespondente cu un coeficient care variază potrivit duratei de viață curent admisă pentru bunul respectiv.

Calculul amortizării are la bază regula fiscală care presupune corectarea ratei liniare cu coeficienții multiplicativi stabiliți prin Legea 15/1994 privind amortizarea capitalului imobilizat în active corporale și necorporale: 1,5 pentru durata de viață între 2-5 ani; 2 pentru durata de viață între 5-10 ani; 2,5 pentru durata de viață mai mare de 10 ani.

Amortizarea accelerată constă în calcularea și includerea, în primul an de funcționare, în cheltuielile de exploatare, a unei amortizări de până la 50% din valoarea de intrare a activului fix respectiv. Amortizările anuale pentru exercițiile financiare următoare sunt calculate la valoarea rămasă de amortizat, după regimul liniar, prin raportare la numărul de ani de utilizare rămași. Sistemul accelerat reprezintă o formă de recuperare în ritm rapid a

valorii imobilizărilor pentru evitarea uzurii morale. El afectează profitul în sensul reducerii și, pe această bază, se micșorează impozitul datorat statului, dar în același timp dă posibilitatea unității de a folosi fondul rezultat în achiziționarea de noi active fixe necesare.

• **În spiritul normei IAS 16 „Imobilizări corporale”**, întreprinderea este cea care decide metoda de amortizare, atât la începutul activității activului, cât și pe parcurs, când poate fi necesară utilizarea altei metode de amortizare, în conformitate cu modul de consum al beneficiilor economice viitoare. De asemenea, se impune necesitatea aplicării cu consecvență a metodei alese, cu excepția unor modificări care conduc la schimbarea metodei de amortizare.

Metoda de amortizare utilizată trebuie să reflecte ritmul preconizat de consumare a beneficiilor economice viitoare ale activului de către entitate. Pot fi folosite diverse metode de amortizare pentru alocarea sistematică a valorii amortizabile a unui activ de-a lungul duratei sale de viață utile. Aceste metode includ: metoda liniară, metoda amortizării degresive și metoda unității de producție.

Metoda liniară - conform prevederilor IAS 16 „Imobilizări corporale” - aduce următoarele schimbări: deducerea valorii reziduale din valoarea inițială sau cea reevaluată și estimarea de către întreprinderi a duratei de viață. De cele mai multe ori, în practică, valoarea reziduală este nesemnificativă și poate fi neglijată în calculul valorii amortizabile. Dacă valoarea reziduală este totuși semnificativă, ea trebuie să fie estimată.

Norma IAS 16 „Imobilizări corporale” precizează că pentru tratamentul contabil de bază, valoarea reziduală este estimată cu ajutorul prețului de la data cumpărării activului; pentru vânzarea unui activ similar care a ajuns la sfârșitul duratei sale de utilitate estimată și care a fost exploatat în condiții similare celor în care activul va fi utilizat. Valoarea reziduală nu este majorată ulterior de variațiile prețului sau ale valorii. În cazul tratamentului contabil alternativ permis, se procedează la o nouă estimare a valorii reziduale, la data fiecărei reevaluări a activului, folosind prețuri de la acea dată. Estimarea acesteia se efectuează fie la data intrării imobilizării, fie la data unei eventuale evaluări ulterioare a imobilizării.

Metoda degresivă, conform IAS 16 „Imobilizări corporale”, poate avea mai multe variante de prezentare:

- un procent de amortizare constant la o bază variabilă (valoarea contabilă netă sau valoarea rămasă de amortizat);
- un procent de amortizare variabil la o bază constantă (valoarea contabilă);

Metoda degresivă nu are nicio legătură cu metoda accelerată folosită până acum în practica contabilă românească.

Metoda unităților de producție are ca rezultat o cheltuială pe baza utilizării sau producției preconizate.

3. Aspecte generale ale politicilor contabile privind amortizarea asupra rezultatului și impozitului pe profit

Politica contabilă a întreprinderii referitoare la amortizări are influență asupra rezultatului și impozitului pe profit prin impactul pe care-l are recunoașterea amortizării anuale ca o cheltuială a perioadei. Prin urmare, orice eroare de recunoaștere sau înregistrare, precum și orice modificare a estimărilor cu privire la beneficiile economice viitoare, generate de utilizarea imobilizărilor corporale și necorporale antrenează o nouă redimensionare a rezultatului exercițiului, datorită modificării unor factori determinanți în calculul amortizărilor: pentru imobilizări corporale: durata de viață; pentru imobilizări necorporale: perioada de amortizare.

Înregistrarea amortizării reprezintă o pârghie importantă în stabilirea situației financiare a întreprinderii. Fiecare dintre elementele care stau la baza calculului amortizării poate influența mărimea acesteia.

Existența mai multor metode contabile pentru constatarea și înregistrarea amortizării impune din partea întreprinderilor o opțiune contabilă. În condițiile în care o întreprindere are posibilitatea de a alege în ceea ce privește amortizarea, interesul este cel investițional, interes care intră în competiție cu cel fiscal al statului. Vom prezenta calculul amortizării, comparativ, în cele trei metode, pentru a determina influența asupra rezultatului și impozitului pe profit.

Exemplu: considerăm valoarea contabilă de intrare pentru un utilaj 60.000 lei, durata normală de funcționare 5 ani. Veniturile totale realizate sunt 100.000 lei.

Tabel nr. 1. Situația comparativă a amortizării în cele trei metode de amortizare și impozitului pe profit aferent

Amortizarea liniară	Amortizarea degresivă	Amortizarea accelerată
Rata anuală a amortizării 20%	Rata anuală degresivă 30%	
Amortizarea anuală: - anul N: 12.000 lei - anul N+1: 12.000 lei - anul N+2: 12.000 lei - anul N+3: 12.000 lei - anul N+4: 12.000 lei	Amortizarea anuală: - anul N: 18.000 lei - anul N+1: 12.600 lei - anul N+2: 9.800 lei - anul N+3: 9.800 lei - anul N+4: 9.800 lei	Amortizarea anuală: - anul N: 30.000 lei - anul N+1: 7.500 lei - anul N+2: 7.500 lei - anul N+3: 7.500 lei - anul N+4: 7.500 lei
Implicațiile financiare și fiscale sunt aceleași pentru toți anii: - Venituri totale: 100.000 lei - Cheltuieli cu amortizarea: 12.000 lei - Rezultat contabil: 88.000 lei - Impozit pe profit: $88.000 \times 16\% = 14.080$ lei	Pentru anul N: - Venituri totale 100.000 lei - Cheltuieli cu amortizarea: 18.000 lei - Rezultat contabil: 82.000 lei - Impozit pe profit: $82.000 \times 16\% = 13.120$ lei Pentru anul N +1: - Venituri totale 100.000 lei - Cheltuieli cu amortizarea: 12.600 lei - Rezultat contabil 87.400 lei - Impozit pe profit: $87.400 \times 16\% = 13.984$ lei Pentru anii N +2, N+3, N+4 - Venituri totale 100.000 lei - Cheltuieli cu amortizarea: 9.800 lei - Rezultat contabil 90.200 lei - Impozit pe profit: $90.200 \times 16\% = 14.432$ lei	Pentru anul N: - Venituri totale 100.000 lei - Cheltuieli cu amortizarea: 30.000 lei - Rezultat contabil: 70.000 lei - Impozit pe profit: $70.000 \times 16\% = 11.200$ lei. Pentru anii N+1....N+4: - Venituri totale 100.000 lei - Cheltuieli cu amortizarea: 7.500 lei - Rezultat contabil: 92.500 lei - Impozit pe profit: $92.500 \times 16\% = 14.800$ lei.

Tabel nr. 2 Centralizator privind cheltuielile cu amortizarea și cu impozitul pe profit

Amortizare liniară	N	N+1	N+2	N+3	N+4	Total
Cheltuieli cu amortizarea	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000	60.000
Impozit pe profit	14.080	14.080	14.080	14.080	14.080	70.400
Amortizare degresivă	N	N+1	N+2	N+3	N+4	Total
Cheltuieli cu amortizarea	18.000	12.600	9.800	9.800	9.800	60.000
Impozit pe profit	13.120	13.984	14.432	14.432	14.432	70.400
Amortizare accelerată	N	N+1	N+2	N+3	N+4	Total
Cheltuieli cu amortizarea	30.000	7.500	7.500	7.500	7.500	60.000

Impozit pe profit	11.200	14.800	14.800	14.800	14.800	70.400
-------------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Comparând cele trei metode, se observă că pe perioada duratei de amortizare cheltuielile cu amortizarea, precum și impozitul pe profit plătit sunt aceleași. Întreprinderea obține un avantaj financiar pentru metodele cu sume de amortizare mai mari în primii ani (degresivă, accelerată) față de metoda liniară prin faptul că beneficiază într-un termen mai scurt de un surplus bănesc reieșit din neplata impozitelor și dividendelor.

Amortizarea liniară prezintă avantajul că este simplu de aplicat, fiind cea mai folosită, datorită uniformității cheltuielilor exercițiului și a costurilor în timp. Principalele limite decurg din aspectul simplificat și constau în faptul că diminuarea de valoare a bunurilor nu este constantă pe tot parcursul vieții sale. De asemenea, metoda nu ține cont nici de scăderea capacității de producție, nici de creșterea în timp a cheltuielilor de întreținere datorate uzurii. Sub aspect fiscal, metoda are avantajul că atenuează tendința întreprinderilor de eludare a fiscalității, însă nu ține seama de influența progresului tehnic, respectiv de uzura morală. Acest sistem a constituit baza dezvoltării celorlalte regimuri de amortizare.

Amortismenul degresiv este facultativ, întreprinderea poate să-l prefere celui liniar, putând reveni la amortismenul liniar după ce l-a practicat pe cel degresiv, cu condiția ca anuitățile să se calculeze la valoarea netă contabilă. Amortizarea în regim degresiv prezintă avantajul trecerii pe cheltuielile de exploatare a unor sume mai mari în primii ani de activitate în raport cu amortizarea corespunzătoare exercițiilor ulterioare. Aceasta are ca justificare economică faptul că deprecierea este, pentru unele active corporale, într-adevăr mai mare în cursul primelor exerciții și, pe de altă parte, faptul că activele au o capacitate de serviciu mai mare în primii ani de viață, după care unele antrenează cheltuieli de întreținere din ce în ce mai mari.

În raport cu amortizarea liniară, amortizarea degresivă ajută trezoreria întreprinderii în momentele când ea își utilizează lichiditățile pentru investiții. Ca avantaj fiscal, metoda degresivă permite întreprinderii realizarea unor economii de impozite mai importante la începutul duratei de folosință a imobilizărilor; în consecință, în anii care vor urma imediat, investițiile vor fi mai puțin importante. În perioade de inflație, metoda presupune amânarea impozitului, care va fi reglementat în monedă depreciată.

Regimul de amortizare degresivă are avantajul de a atenua efectele uzurii morale prin recuperarea valorii imobilizărilor într-o perioadă de timp mai scurtă. Considerăm că principalul dezavantaj al metodei constă în faptul că întreprinderile nu pot să cuantifice efectul uzurii morale apriori asupra imobilizărilor corporale, coeficienții multiplicativi neavând nicio bază reală de calcul.

4. Concluzii

Teoria și practica recomandă ca regimul de amortizare utilizat să fie logic și sistematic. Cu alte cuvinte, costul de intrare nu trebuie repartizat pe exerciții în mod arbitrar, fără să se țină cont de maniera în care bunul va pierde din valoarea sa utilă pe parcursul anilor. Regimul de amortizare ales trebuie să reflecte reducerea capacității de serviciu a imobilizărilor. La întrebarea „care regim de amortizare este mai bun?”, răspunsul este: în funcție de obiectivele întreprinderii, de „agresivitatea” cu care vrea să abordeze gestiunea fiscală și, bineînțeles, de decizia adunării generale a acționarilor sau asociaților.

Este cunoscut faptul că alegerea unui regim de amortizare reprezintă o problemă de apreciere. În condițiile în care o întreprindere are posibilitatea de a alege în ceea ce privește amortizarea, interesul este cel investițional, interes care intră în competiție cu cel fiscal al statului.

Amortizarea liniară prezintă avantajul că este simplu de aplicat, fiind cea mai folosită, datorită uniformității cheltuielilor exercițiului și a costurilor în timp. Alegerea sistemului degresiv sau a celui accelerat este propice întreprinderilor care sunt beneficiare sau care

urmează să devină în primii ani după investiție. Amortizarea rapidă fiind degresivă, acestea pot amâna data plății unei părți a impozitului, beneficiind astfel de deprecierea monetară. Dacă sunt deficitare ca rezultat în anii următori, întreprinderile pot să se „sustragă” definitiv de la impozitare.

Indiferent ce metodă de amortizare folosește întreprinderea, amortizarea îi aduce noi surse de finanțare reflectate în capacitatea sa de autofinanțare, iar dacă se aplică și acele metode de amortizare cu cheltuieli mai mari în primii ani, ea reușește să-și creeze un avantaj economic.

Bibliografie:

1. Ristea M., Dumitru C.G. – *Libertate și conformitate în standardele și reglementările contabile*, Ed. CECCAR, București, 2012
2. Vișan D., Burada C., Luță D. (coord.) – *Contabilitate financiară*, Ed. Independența Economică, Pitești, 2006
3. Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 3055/2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, articolul 52, cu modificările și completările ulterioare, publicat în Monitorul Oficial nr. 766 din 10 noiembrie 2009
4. IASB – *„Standardele Internaționale de Raportare Financiară”*, Ed. CECCAR, București, 2011

ECONOMIC REALITIES AND PROSPECTS OF BRICS AND G7

Ioana-Iulica, Mihai¹, Georgiana, Mîndreci

Abstract: *In the context of the trends changing the balance of forces in the global economy, this paper mainly highlights the economic, political and strategic influences that the emerging countries, members of the BRICS group, undertake worldwide. The current economic crisis has imposed the enlargement of the debate framework focused on the global issues on the way of transition from the meetings of group G-7 of great industrial powers to the much wider group of G-20, to which the emerging countries also belong. There are also some estimates of the global economic environment for the following decades presented through the deductive analysis. It is expected that this context is highly influenced by the impact of the current crisis on the readjustment of the global spheres of influence. The rise of the emerging states, the change of their share in the global economy generates changes and influences the international decision-making framework. Practically, they are now major players on the stage of the new global order which the U.S. are forced to take into account, although they remain a world superpower.*

Keywords: emerging countries/powers, BRICS, G-7, balance of power

JEL Classification: F01; F43

1. Introduction: From BRIC to BRICS

The BRIC acronym, made up of the initials of the member countries (Brazil, Russia, India, China), seems to have been established by Jim O'Neill, expert of the Research Division of Goldman Sachs Group since 2001 to draw attention to the earning opportunities it offers, which the company called emerging markets. In his view, the BRIC group could rival with the G7 group (U.S.A., Japan, Germany, France, Britain, Italy, Canada) by the pace of economic growth, population size and economic potential.

The political dialogue between the BRIC nations began in 2006 in New York by the foreign ministers' meeting and it continued through the summits organised since 2008 in Yekaterinburg, Russia, attended by the leaders of the four countries.

During 2009 – 2011, BRIC, the alliance of the most powerful emerging economies on the planet was regarded with caution, because the interests of these countries in the international arena are often different and sometimes even contradictory. An example in point could be China's monetary policy, of undervaluation of the exchange rate of the domestic currency (Yuan), which generates costs for the other countries' economies, including Brazil, India and Russia.[Conjunctura Economiei Mondiale, 2011: pp.135]

In 2011, the Chinese President officially invited the President of South Africa to attend the third BRIC summit, held in the most southern Chinese city, Sanya, Hainan Province, a moment in which the BRICS group was formed [Conjunctura Economiei Mondiale, 2011: pp.135]. Although neither a political or economic organisation nor a group recognised as G7 or G20, BRICS has turned into a symbol of slow but steady decay of the world governed by the U.S., becoming a guarantee of global multipolarity. At present, the BRICS countries have ambitious targets aimed at the economic growth and the strengthening of their position in the global hierarchy. They want to create their own system of national currencies loans and payments. It seems that the governments of these countries have taken the first step towards reducing the dependence on the two global reserve currencies – the U.S. dollar and the euro. Also at the summit in 2012, the BRICS countries have decided to create a new development bank, as an alternative to the World Bank, to be called – South-SouthBank or BRICS Bank. [PublikaTV]

¹ "Constantin Brâncoveanu" University of Pitești, iuliamihai72@yahoo.com

The vision of the emerging states on the notion of world order and sovereignty does not always coincide with the vision of the Western powers, even if they, in their early economic stage were the supporters of protectionism [The Telegraph, 2012] at a much larger scale than the emerging countries are doing today. But now, the emerging powers can no longer be ignored in addressing the problems that the humanity as a whole faces: increased poverty, population growth, nuclear proliferation or global warming.

2. An overview of the potential of the BRICS and G7 countries

The world economy has known a continuous process of change and transformation. Each step taken by humankind in world economic development had winners and losers [Dindire, 2012, pp. 16-32]. Humankind has been under constant change on the way from bipolarism to multipolarism. Currently, another stage of changes is writing its history, generating consequences in the world states configuration space. The financial crisis started in 2007 opened the corridor of the emerging states that, after 2008, contributed significantly to the global economic recovery. Although in the past they suffered from the colonial policies practiced by the Western powers, currently the economic and social achievements of the emerging countries belonging to the BRICS group are obvious, especially due to the demographic potential and the annual growth rate of the GDP.

Table no. 1

G-7 group (2012-estimated)				
Member states	Population (million)	GDP (PPP) (\$ billion)	GDP growth 2010	GDP growth 2011
USA	313	15,660	3.0 %	3.2 %
Japan	127	4,617	4.0 %	1.6 %
Germany	82	3,194	3.6 %	1.5 %
Great Britain	62	2,323	1.4 %	1.1 %
France	65	2,253	1.4 %	1.7 %
Italy	61	1,834	1.3 %	0.6 %
Canada	34	1,446	3.2 %	2.5 %
Total	744	31,327	2.55%	1.74 %
BRICS group (2012-estimated)				
Member states	Population (million)	GDP (PPP) (\$ billion)	GDP growth 2010	GDP growth 2011
Brazil	204	2,362	7.5 %	3.8 %
Russia	142	2,509	4.0 %	4.3 %
India	1.189	4,735	10.1 %	7.8 %
China	1.336	12,380	10.3 %	9.2 %
RAS	49	578	2.8 %	5.2 %
Total	2.920	22,564	6.94 %	6.06 %

Source: *Global Development Horizons. Multipolarity: The New Global Economy*, World Bank, Washington, 2011, (<http://www.worldbank.org>) and *The World Factbook*, (Accessed on 22 February 2013), (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2001rank.html>).

The emerging countries group includes, besides the BRICS countries and other countries with demographic potential and economic growth (between 4% and 7%). It seems that these outline their position, forming groups, as is the case of the MIST countries (Mexico, Indonesia, South Korea and Tunisia), which faced the consequences of the global crisis. If we take into account the contribution of the emerging countries together with those of the developing countries to the global economic growth since 2009, when there

was the greatest post-war contraction, it appears that the recovery after this year was made possible due to the contribution of this group. According to the World Bank this development is presented in the table below.

Table no. 2. The contribution of the two groups of countries to the global economic growth

	2009	2010	2011	2012 (estimated)
World economic growth	-0.7 %	5.1 %	4.0 %	4.0 %
Developed countries	-3.7 %	3.1 %	1.6 %	1.9 %
Emerging and developing countries	2.8 %	7.3 %	6.4 %	6.1 %

Source: Global Development Horizons. Multipolarity: The New Global Economy, World Bank,
(<http://search.worldbank.org/data?qterm=emerging%20economies&language=EN>)

The predominance of the emerging countries in the demographic balance of the world, their significant contribution to overall economic growth, anticipates a new world order in which the emerging powers through a certain degree of political coordination, influence the world's governance. The world economy will grow three times over the next 40 years and the emerging countries will outgrow many developed countries among the most important economies in the world.

The British bank HSBC through Global Research following the study – The world in 2050, conducted in January 2012 on 100 countries, identified the new global configuration:

- China will overtake the U.S. and will be the largest economy in the world;
- India will occupy the third position;
- Great Britain and Germany will fight for the first position in the EU;
- Great Britain will have the largest population in Europe (72 million) and will be followed by Germany (71 million);
- Japan will be on the fourth position and it will have a 40% smaller population;
- Brazil and Mexico will surpass developed countries like France and Canada.

Table no. 3. Top 10 countries according to the size of the GDP (GDP estimated at PPP)

No.	GDP (estimated) 2012	\$ billion	No.	GDP 2050	\$ billion
1.	USA	15,660	1.	China	25,334
2.	China	12,380	2.	USA	22,270
3.	India	4,735	3.	India	8,165
4.	Japan	4,617	4.	Japan	6,429
5.	Germany	3,194	5.	Germany	3,714
6.	Russia	2,509	6.	Great Britain	3,576
7.	Brazil	2,362	7.	Brazil	2,960
8.	Great Britain	2,323	8.	Mexico	2,810
9.	France	2,253	9.	France	2,750
10.	Italy	1,834	10.	Canada	2,287
11.	Mexico	1,758			
12.	South Chorea	1,622			
13.	Canada	1,446			

Source: For 2012: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2001rank.html>; For 2050: http://www.hsbc.com.mx/1/PA_esf-ca-app-content/content/home/empresas/archivos/world_2050.pdf

The average world economic growth will be around 3%, being a percent higher than the average growth recorded over the last ten years. According to the report, the world economy will launch itself in a mega-boom in the coming decades; the growth being supported by the U.S. economy and by the Chinese one, which will distance themselves from the other countries. But although China will overtake the U.S., Americans will continue to be three times richer than the Chinese. The standard of living in the emerging countries will still remain lower than in the developed countries.

Table no. 4. The situation of the foreign exchange and gold reserves at 31 December 2011 (Estimated values)

G-7 \$ billion		BRICS \$ billion	
Japan	1,296	China	3,213
Germany	239	Russia	499
France	172	Brazil	352
Italy	173	India	299
Great Britain	95	South Africa	49
United States	148		
Canada	66		
Total	2,189	Total	4,412

*Source: CIA-The World Factbook, (Accessed on 21 February 2013).
(<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>)*

The emerging countries have gone relatively simply through the financial and economic crisis which began in 2007 and now they can deal with the crisis due to the sovereign debts of the Western countries because they have significant resources for lending to domestic and international investments.

China, the second economic and commercial power in the world, has also become a world-class financial power due to the huge foreign exchange reserve, which substantially alters the balance of the global lending capacity. Japan's foreign exchange reserve, the largest in the world, until recently, amounts to 40.3% of that of China and the G7 countries' foreign exchange reserve means 68% of China's reserve and 49.6% of the BRICS group's.

The much lower level of the foreign exchange reserves held by the Western powers from G7 in relation to those held by the BRICS group countries, without taking into account the reserves held by other emerging powers, is evidence of the major changes taking place globally in terms of financial reports. While the industrial powers, constrained by the pressure of the sovereign debts crisis are no longer a reliable crediting source for the distressed countries, China along with the other countries of the BRICS group use their important foreign exchange reserves to invest in the EU, Africa and South America. Moreover, the involvement of BRICS in international lending is obvious, especially after the G20 Summit in Los Cabos (Mexico, 2012), when they announced that they may provide the IMF with considerable amounts necessary to stimulate economic growth. But, as nothing is free, BRICS states demanded that their votes in the IMF's decisions weigh more, based on their financial strength and on the fact that the U.S., the main funder of IMF, is no longer on the position of global economic leader.

3. Perspectives of BRICS and G7

The current crisis, although it had a general character, a number of countries have faced the shock much better than others, contributing substantially to the dynamics of the global economy. These countries, known as emerging powers, managed, by the policies initiated, to achieve spectacular growth rates.

The policies initiated by the BRICS group can also influence other countries, which would make the group become an important factor in the decision making process of the participants in the G20 meetings and therefore reduce the influence in world politics of G7 group, which would create serious problems in the foreign policy of the U.S. According to McKinsey Global Institute, the BRICS countries are listed in the top seven countries that will have the highest economic growth until 2025 [Dobbs R. et al, 2011]. The emerging power will be maintained at a level of growth of 5.1% - 6.2%, while the developed states as a whole, will be at a level of 1.3% -1.9%. Japan will record a growth of only 1.7% and the U.S. will reach a level of 1.5%. In case these differences of economic growth are maintained, the trend studies show that in 2019 these countries will catch up with the group of developed countries and as a result the hierarchy of economic powers will change around 2030-2032, the first position being held by China, followed in descending order by the U.S., India, Brazil, Germany and Japan. [IBRD and The World Bank, 2011] Basically, the developing nations will support the global economic growth in the coming decades, led by China and India [Stiglitz E.J., 2010: pp. 76-85]. The rapid growth of the consumer markets from the large emerging economies, coupled with the rapid growth of the middle class, will provide new opportunities for the Western companies.

Rebalancing the global geopolitical relations on the path of building a new power pole that states its readiness to contribute to improving the management of international affairs has currently become a reality accepted by the Western powers. The moment of acknowledging the need to include the representatives of the emerging countries in seeking solutions to the problems that humanity is facing in the 21st century was the formation of the G20 decision-making group, to discuss the critical issues of global governance. The new structure better meets the current needs than the G7 group. Although the practice of the G7 meetings continues, the centre of gravity of the debates on the state of the world has shifted to G20, especially after 2008. Currently, the participants in the G20 debates represent 90% of the global GDP, two thirds of the world population and 80% of world trade. [Tămaş S., 2011: pp. 3-11]

In fact, the Western powers stricken by periodic crises have changed their attitude and have agreed to address the issue of global business leadership in dialogue with emerging powers [Brzezinski Z., 2010: pp.102-104]. In turn, the emerging countries have managed, by the policies adopted, to become accountable, next to the Western powers in addressing the problems the world economy is facing currently.

4. Conclusions

In the context of the financial crisis which has deeply marked the world, the BRICS states do not seem to be badly off at all. The share of BRICS in the global economy is substantial: 43% of the world population; 25% of global GDP; 18% of world trade; it attracts 53% of the foreign capital and participates with 45% to the world economic growth [Cuts International].

Beyond the opportunities opened and the existing undeniable potential by the fact that BRICS involves almost all continents, the countries in this group will also have to face, undoubtedly, many challenges because they have a common agenda only up to one point. In practice, India and China are both competitors and strategic allies, but India does not really trust the fact that the other country has a large army. Russia is a major energy exporter, while China imports a lot. Russia scrutinises how China's influence in Africa increases every day. Brazil, however, is not in such close competition with the other countries and it is located in an area not too comfortable.

In a metaphorical sense we can say that each BRICS country exercises its influence globally in areas which put forward the national potential: China has taken on the role of

global banker, Russia that of fuel station, India that of world office, Brazil that of resource provider and South Africa that of gateway to the African continent. [Financiarul.ro]

Bibliography:

1. Brzezinski Zbigniew, *Marea Tablă de Șah. Geopolitica lumilor secolului al XXI-lea (The Grand Chessboard. Geopolitics of the 21st century worlds)*, Univers Enciclopedic Publishing House, 2010;
2. Dindire L.M., 2012. *Organisational Behaviour Influence Elements in The New Economic Paradigm*, Theoretical and Applied Economics, Vol XIX (2012), No. 4(569), pp. 16-32;
3. Dobbs Richard et al, *Urban world: Mapping the economic power of cities*, McKinsey Global Institute, March 2011; (Accessed on 19 March 2013);
4. http://www.mckinsey.com/Insights/MGI/Research/Urbanization/Urban_world
5. Stiglitz E. Joseph, *În cădere liberă. America, piața liberă și prăbușirea economiei mondiale (In free-fall. America, free market and the collapse of the global economy)*, Public Publishing House, Bucharest, 2010;
6. Tămaș Sergiu, *Schimbări istorice în raporturile de putere (Historical changes in the power relations)*, Sfera politicii Journal, No. 165/2011;
7. Zoellick Robert calls for BRICS bank. *The Telegraph*, 02.04.2012. <http://www.telegraph.co.uk/finance/newsbysector/banksandfinance/9180373/Robert-Zoellick-calls-for-Brics-bank.html> (Accessed on 21 March 2013)
8. Currency wars. BRICS vs. USA, *Publika TV CNN official TV station*, 27.04.2012. http://www.publika.md/razboaiele-valutare--brics-vs--sua_817781.html (Accessed on 20 February 2013)
9. *Multipolarity: The New Global Economy*, IBRD and The World Bank, Washington D.C., 2011.
10. http://siteresources.worldbank.org/INTGDH/Resources/GDH_CompleteReport2011.pdf
11. BRICS Trade & Economics Research Network (BRICS-TERN), *Cuts International*, http://www.cuts-citee.org/pdf/Backgrounder-BRICS_TERN.pdf; (Accessed on 21 February 2013)
12. *Conjunctura economiei mondiale (Global economic conjuncture) 2011-2012*, edited by the Institute of World Economy, Bucharest;
13. *Ziarul Financiar (Financial Newspaper)*, 18 April 2011; <http://www.financiarul.ro/2011/04/18/noua-ordine-mondiala-prin-ochii-tarilor-emergente/> (Accessed on 20 February 2013)

REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE ECONOMICE ALE BRICS ȘI G7

Ioana-Iulica, Mihai¹, Georgiana, Mîndreci

Rezumat: În contextul tendințelor de modificare a raportului de forțe din economia mondială, lucrarea de față evidențiază, în principal, influențele economice, politice și strategice pe care țările emergente, membre ale Grupului BRICS le exercită la nivel mondial. Criza economică actuală a impus extinderea cadrului de dezbateră a problemelor globale pe calea tranziției de la reuniunile grupului marilor puteri industriale G-7 la grupul mult mai larg G-20, din care fac parte și state emergente. Prin intermediul analizei deductive, sunt prezentate și unele estimări ale contextului economic mondial pentru următoarele decenii. Este de așteptat ca acest context să fie puternic influențat de impactul crizei actuale asupra reșezării sferelor de influență mondială. Ascensiunea statelor emergente, modificarea ponderii lor în economia mondială generează schimbări și influențează cadrul decizional internațional. Practic, acestea sunt acum actori importanți pe scena noii ordini globale, de care SUA sunt nevoite să țină seama, cu toate că rămân o superputere mondială.

Cuvinte cheie: state/puteri emergente, BRICS, G-7, raport de forțe

Clasificare JEL: F01; F43

1. Introducere: De la BRIC la BRICS

Acronimul BRIC, format din inițialele țărilor membre (Brazilia, Rusia, India, China), se pare că a fost stabilit de către Jim O'Neill, expert în cadrul diviziei de cercetare a grupului Goldman Sachs, încă din anul 2001 pentru a atrage atenția asupra oportunităților de câștig pe care le oferă ceea ce compania numea piețele emergente. În opinia lui, grupul BRIC putea rivaliza cu grupul G7 (SUA, Japonia, Germania, Franța, Marea Britanie, Italia, Canada), prin ritmul de creștere economică, mărimea populației și potențialul economic.

Dialogul politic între statele BRIC, a început în 2006, la New York, prin întâlnirea miniștrilor de externe și a continuat prin summiturile organizate, începând cu anul 2008, la Yekaterinburg, Rusia, la care au participat liderii celor patru state.

În perioada 2009 – 2011, BRIC, alianța celor mai puternice economii emergente de pe planetă a fost privită cu circumspecție, deoarece interesele acestor țări pe scena internațională sunt adesea diferite, iar uneori chiar contradictorii. Un exemplu în acest sens poate fi politica monetară a Chinei, de subevaluare a cursului de schimb al monedei naționale (yuan), fapt ce generează costuri pentru economiile altor țări, inclusiv pentru Brazilia, India și Rusia.[Conjunctura Economiei Mondiale, 2011: pp.135]

În anul 2011, președintele chinez l-a invitat oficial pe Președintele Africii de Sud să participe la cel de-al treilea summit al BRIC, organizat în cel mai sudic oraș chinez, Sanya, provincia Hainan, moment în care s-a constituit grupul BRICS[Conjunctura Economiei Mondiale, 2011: pp.135]. Deși nu este o organizație politică sau economică și nici un grup recunoscut ca G7 sau G20, BRICS s-a transformat într-un simbol al decăderii lente, dar sigure, a lumii guvernate de SUA, devenind o garanție a multipolarității mondiale. În prezent, țările BRICS au obiective îndrăznețe, care vizează creșterea economică și consolidarea poziției lor în ierarhia mondială. Acestea doresc să creeze propriul sistem de plată și creditare în valutele naționale. Se pare că guvernele acestor țări au făcut primul pas spre reducerea dependenței de cele două valute de rezervă la nivel mondial – dolarul american și euro. De asemenea, la summitul din 2012, țările BRICS, au decis să creeze o bancă de dezvoltare nouă, ca alternativă a Băncii Mondiale, care să se numească – South-SouthBank sau Brics Bank.[PublikaTV]

¹ Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești, iuliamihai72@yahoo.com

Viziunea statelor emergente, despre noțiunea de ordine mondială și suveranitate, nu coincide întotdeauna cu viziunea puterilor occidentale, chiar dacă și acestea, în faza lor de început economic, au fost adeptele protecționismului, [The Telegraph, 2012] la o scară mult mai mare decât o fac astăzi țările emergente. Dar, în prezent, puterile emergente nu mai pot fi ignorate în abordarea problemelor cu care se confruntă omenirea în ansamblul ei: creșterea sărăciei, creșterea demografică, proliferarea nucleară sau încălzirea climatică.

2. O privire de ansamblu asupra potențialului statelor BRICS și G7

Economia mondială cunoaște un proces de schimbare și transformare continuă. Fiecare etapă parcursă de omenire, în dezvoltarea economică mondială, a avut învingători dar și perdanți [Dindire, 2012, pp. 16-32]. Omenirea a fost supusă în permanență schimbărilor, pe traseul parcurs de la bipolarism la multipolarism. În prezent, o altă etapă de schimbări își scrie istoria, care generează consecințe în spațiul configurației statelor lumii. Criza financiară declanșată în 2007 a deschis culoarul statelor emergente, care, după 2008, au contribuit pregnant la redresarea economiei mondiale. Deși în trecut au avut de suferit din cauza politicilor coloniale practicate de puterile occidentale, în prezent realizările economice și sociale ale țărilor emergente din grupul BRICS sunt evidente, mai ales datorită potențialului demografic și ratei anuale de creștere a PIB.

Tabel nr. 1

Grupul G-7 (2012-estimat)				
State membre	Populație (milioane)	PIB (PPP) (miliarde \$)	creștere PIB 2010	creștere PIB 2011
SUA	313	15.660	3,0 %	3,2 %
Japonia	127	4.617	4,0 %	1,6 %
Germania	82	3.194	3,6 %	1,5 %
Marea Britanie	62	2.323	1,4 %	1,1 %
Franța	65	2.253	1,4 %	1,7 %
Italia	61	1.834	1,3 %	0,6 %
Canada	34	1.446	3,2 %	2,5 %
Total	744	31.327	2,55%	1,74 %
Grupul BRICS (2012-estimat)				
State membre	Populație (milioane)	PIB (PPP) (miliarde \$)	creștere PIB 2010	creștere PIB 2011
Brazilia	204	2.362	7,5 %	3,8 %
Rusia	142	2.509	4,0 %	4,3 %
India	1.189	4.735	10,1 %	7,8 %
China	1.336	12.380	10,3 %	9,2 %
RAS	49	578	2,8 %	5,2 %
Total	2.920	22.564	6,94 %	6,06 %

Sursa: Global Development Horizons. Multipolarity: The New Global Economy, World Bank, Washington, 2011, (<http://www.worldbank.org>) și The World Factbook, (Accesat la data de 22.02.2013), (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2001rank.html>).

Grupa țărilor emergente cuprinde, pe lângă țările BRICS, și alte state, cu potențial demografic și creștere economică mare (între 4% și 7%). Acestea se pare că își conturează poziția, formând grupuri, cum este și cazul țărilor MIST (Mexic, Indonezia, Coreea de Sud și Tunisia), care au făcut față consecințelor crizei mondiale. Dacă se ia în considerare aportul țărilor emergente împreună cu cel al țărilor în dezvoltare, la creșterea economiei

mondiale, începând cu anul 2009, când a avut loc cea mai mare contracție postbelică, se constată că redresarea de după acest an a fost posibilă datorită aportului adus de această grupă. Conform Băncii Mondiale această evoluție este prezentată în tabelul de mai jos.

Tabel nr. 2. Aportul celor două grupe de țări la creșterea economică mondială

	2009	2010	2011	2012 (estimat.)
Creșterea economică mondială	-0,7 %	5,1 %	4,0 %	4,0 %
Țări dezvoltate	-3,7 %	3,1 %	1,6 %	1,9 %
Țări emergente și în dezvoltare	2,8 %	7,3 %	6,4 %	6,1 %

Sursa: Global Development Horizons. Multipolarity: The New Global Economy, World Bank,
(<http://search.worldbank.org/data?qterm=emerging%20economies&language=EN>)

Preponderența țărilor emergente în balanța demografică a lumii, contribuția lor semnificativă la creșterea economică globală, prefigurează o nouă ordine mondială, în care puterile emergente, printr-un anumit grad de coordonare politică, să influențeze guvernanta lumii. Economia mondială va crește de trei ori în următorii 40 de ani, iar țările emergente vor depăși multe state dezvoltate în topul celor mai importante economii din lume.

Banca britanică HSBC prin Global Research, în urma studiului – The World in 2050, realizat în ianuarie 2012 pe 100 de țări, a identificat noua configurație mondială:

- China va surclasa SUA și va fi cea mai mare economie a lumii;
- India va ocupa locul trei;
- Marea Britanie se va lupta cu Germania pentru prima poziție în UE;
- Marea Britanie va avea cea mai mare populație din Europa (72 mil.) și va fi urmată de Germania (71 mil);
- Japonia va fi pe locul patru și va avea o populație cu 40% mai mică;
- Brazilia și Mexic vor depăși țări dezvoltate precum Franța sau Canada;

Tabel nr. 3. Top 10 țări după mărimea PIB (PIB estimat la PPP)

Nr. crt.	PIB (estimat) 2012	miliarde \$	Nr. crt	PIB 2050	miliarde \$
1.	SUA	15.660	1.	China	25.334
2.	China	12.380	2.	SUA	22.270
3.	India	4.735	3.	India	8.165
4.	Japonia	4.617	4.	Japonia	6.429
5.	Germania	3.194	5.	Germania	3.714
6.	Rusia	2.509	6.	Marea Britanie	3.576
7.	Brazilia	2.362	7.	Brazilia	2.960
8.	Marea Britanie	2.323	8.	Mexic	2.810
9.	Franța	2.253	9.	Franța	2.750
10.	Italia	1.834	10.	Canada	2.287
11.	Mexic	1.758			
12.	Coreea de Sud.	1.622			
13.	Canada	1.446			

Sursa: Pentru anul 2012: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2001rank.html>; Pentru anul 2050: http://www.hsbc.com.mx/1/PA_esf-ca-app-content/content/home/empresas/archivos/world_2050.pdf

Creșterea economică mondială medie se va situa în jurul a 3%, fiind cu un procent mai mare decât creșterile medii înregistrate în ultimii zece ani. Conform raportului,

economia mondială se va lansa într-un mega-boom în următoarele decenii, creșterile fiind susținute de economia americană și de cea chineză, care se vor detașa de celelalte țări. Dar, deși China va depăși SUA, americanii vor continua să fie de trei ori mai bogați decât chinezii. Nivelul de trai, în țările emergente va rămâne, în continuare, inferior celui înregistrat în țările dezvoltate.

Tabel nr. 4. Situația rezervelor valutare și de aur, la 31.12.2011 (valori estimate)

G-7 miliarde \$		BRICS miliarde \$	
Japonia	1.296	China	3.213
Germania	239	Rusia	499
Franța	172	Brazilia	352
Italia	173	India	299
Marea Britanie	95	Africa de Sud	49
Statele Unite	148		
Canada	66		
Total	2.189	Total	4.412

Sursa: CIA-The World Factbook, (Accesat la data de 21.02.2013).
(<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>)

Țările emergente au trecut relativ ușor prin criza financiară și economică declanșată în 2007, iar acum pot face față crizei datoriilor suverane ale statelor occidentale, pentru că dispun de resurse importante pentru creditarea investițiilor interne și pe plan internațional.

China, a doua putere economică și comercială a lumii, a devenit și o putere financiară de talie mondială, datorită imensei rezerve valutare, ceea ce modifică substanțial balanța capacității de creditare la nivel global. Rezerva valutară a Japoniei, cea mai mare din lume, până de curând, se ridică la 40,3% din cea a Chinei, iar rezerva valutară a țărilor G7 înseamnă 68% din rezerva Chinei și 49,6% din cea a grupului BRICS.

Nivelul mult mai scăzut al rezervelor valutare deținute de puterile occidentale din grupul G7 în raport cu cele deținute de țările grupului BRICS, fără a mai lua în considerare și rezervele deținute de celelalte puteri emergente, sunt o dovadă a schimbărilor importante ce au loc la nivel global în planul raporturilor financiare. În timp ce marile puteri industriale, constrânse de presiunea crizei datoriilor suverane nu mai reprezintă o sursă sigură de creditare pentru țările aflate în dificultate, China împreună cu celelalte țări ale grupului BRICS utilizează importante rezerve valutare pentru a le investi în UE, Africa și America de Sud. Mai mult, implicarea BRICS în creditarea internațională este evidentă, mai ales după Summitul G20 din Los Cabos (Mexic, 2012), când acestea au anunțat că pot pune la dispoziția FMI sume considerabile, necesare pentru stimularea creșterii economice. Dar, cum nimic nu este gratis, statele BRICS au cerut ca voturile lor în cadrul deciziilor FMI să cântărească mai mult, bazându-se pe forța financiară de care dispun și pe faptul că SUA, principalul finanțator al FMI, nu mai este în poziția de lider economic mondial.

3. Perspective ale BRICS și G7

Actuala criză, deși a avut un caracter global, o serie de țări au făcut față șocului, mult mai bine decât altele, contribuind substanțial la dinamica economiei mondiale. Aceste țări, denumite puteri emergente, au reușit prin politicile inițiate să atingă ritmuri de creștere economică spectaculoase.

Politicile inițiate de grupul BRICS pot influența și alte țări, ceea ce ar face ca gruparea să devină un factor important în luarea deciziilor participanților la reuniunile G20

și implicit să reducă influența în politica mondială a grupului G7, ceea ce ar crea serioase probleme în politica externă a SUA. Potrivit McKinsey Global Institute, țările BRICS figurează în top 7 state care vor avea cea mai înaltă creștere economică până în anul 2025[Dobbs R. et al, 2011]. Puterile emergente, se vor menține la un nivel de creștere de 5,1% - 6,2%, în timp ce statele dezvoltate în ansamblul lor, se vor situa la un nivel de 1,3%-1,9%. Japonia va înregistra o creștere de doar 1,7%, iar SUA va atinge un nivel de 1,5%. În contextul în care se vor menține aceste diferențe de creștere economică, studiile de tendință ne arată că în anul 2019 aceste țări vor ajunge din urmă grupul țărilor dezvoltate și ca urmare ierarhia puterilor economice se va modifica în jurul anului 2030-2032, pe primul loc trecând China, urmată, în ordine descrescătoare de SUA, India, Brazilia, Germania și Japonia.[IBRD and The World Bank, 2011] Practic, națiunile aflate în dezvoltare vor susține creșterea economiei mondiale în următoarele decenii, în frunte cu China și India [Stiglitz E.J., 2010: pp. 76-85]. Creșterea rapidă a piețelor de consum din marile economii emergente, asociată cu dezvoltarea rapidă a clasei de mijloc, vor furniza noi oportunități pentru companiile occidentale.

Reechilibrarea raporturilor geopolitice globale pe calea constituirii unui nou pol de putere care își afirmă voința de a contribui la ameliorarea conducerii afacerilor internaționale a devenit, în prezent, o realitate acceptată de puterile occidentale. Momentul recunoașterii necesității de a include reprezentanții țărilor emergente în căutarea soluțiilor pentru problemele cu care se confruntă omenirea în secolul XXI, a fost formarea grupului decizional G20, pentru dezbaterile problemelor critice ale guvernantei globale. Noua structură răspunde mai bine necesităților actuale decât grupul G7. Deși practica reuniunilor G7 continuă, centrul de greutate al dezbaterilor privind starea lumii s-a deplasat spre G20, mai ales după 2008. În prezent, participanții la dezbaterile G20 reprezintă 90% din PIB-ul global, 2/3 din populația lumii și 80% din comerțul mondial.[Tămaș S., 2011:pp. 3-11]

De fapt, puterile occidentale lovite de crize periodice și-au schimbat atitudinea și au acceptat să abordeze problematica conducerii afacerilor mondiale în dialog cu puterile emergente[Brzezinski Z., 2010: pp.102-104]. La rândul lor, țările emergente au reușit, prin politicile adoptate, să se responsabilizeze, alături de puterile occidentale, în abordarea problemelor cu care se confruntă economia mondială, în prezent.

4. Concluzii

Pe fondul crizei financiare care a marcat în mod profund lumea, statele BRICS nu par să o ducă deloc rău. Ponderea BRICS în economia mondială este substanțială: reprezintă 43% din populația lumii; 25% din PIB-ul mondial; 18% din comerțul mondial; atrage 53% din capitalul străin și participă cu 45% la creșterea economică mondială [Cuts International].

Dincolo de oportunitățile deschise și de potențialul incontestabil existent prin faptul că BRICS implică aproape toate continentele, țările din acest grup vor avea de întâmpinat, fără îndoială, și numeroase provocări, deoarece ele nu au decât până la un anumit punct o agendă comună. În practică, India și China sunt atât concurenți cât și aliați strategici, însă India nu privește tocmai cu încredere faptul că cealaltă țară are o armată numeroasă. Rusia este un mare exportator de energie, în timp ce China importă foarte mult. Rusia urmărește cu atenție cum influența Chinei în Africa sporește pe zi ce trece. Brazilia, în schimb, nu se află într-o competiție atât de strânsă cu celelalte țări și este situată într-o zonă nu prea comodă.

Într-o accepțiune metaforică se poate spune că fiecare țară BRICS își exercită influența la nivel mondial, în domenii care le pune în valoare potențialul național: China și-a asumat rolul de *bancher global*, Rusia de *stație de combustibil*, India de *birou mondial*, Brazilia de *furnizor de resurse*, iar Africa de Sud de *porți spre continentul african*. [Financiarul.ro]

Bibliografie:

1. Brzezinski Zbigniew, *Marea Tablă de Șah. Geopolitica lumilor secolului al XXI-lea*, Editura Univers Enciclopedic, 2010;
2. Dobbs Richard et al., *Urban world: Mapping the economic power of cities*, McKinsey Global Institute, March 2011; (Accesat la data de 19.03.2013);
3. http://www.mckinsey.com/Insights/MGI/Research/Urbanization/Urban_world
4. Dindire L.M., 2012, *Elemente de influență a comportamentului organizațional în noua paradigmă economică*, Revista Teorie Economică și Aplicată, Vol XIX (2012), Nr. 4(569), pp. 16-32
5. Stiglitz E. Joseph, *În cădere liberă. America, piața liberă și prăbușirea economiei mondiale*, Editura Publică, București, 2010;
6. Tămaș Sergiu, *Schimbări istorice în raporturile de putere*, Revista Sfera politicii, Nr. 165/2011;
7. Zoellick Robert calls for BRICS bank. *The Telegraph*, 02.04.2012. <http://www.telegraph.co.uk/finance/newsbysector/banksandfinance/9180373/Robert-Zoellick-calls-for-Brics-bank.html> (Accesat la data de 21.03.2013)
8. Războaie valutare. BRICS vs SUA, *Publika TV stație oficială a CNN*, 27.04.2012. http://www.publika.md/razboaiele-valutare--brics-vs--sua_817781.html (Accesat la data de 20.02.2013)
9. *Multipolarity: The New Global Economy*, IBRD and The World Bank, Washington D.C., 2011.
10. http://siteresources.worldbank.org/INTGDH/Resources/GDH_CompleteReport2011.pdf
11. BRICS Trade & Economics Research Network (BRICS-TERN), *Cuts International*, http://www.cuts-citee.org/pdf/Backgrounder-BRICS_TERN.pdf (Accesat la data de 21.02.2013)
12. *Conjunctura economiei mondiale 2011-2012*, Editată de Institutul de Economie Mondială, București;
13. Ziarul Financiar, 18 aprilie 2011; <http://www.financiarul.ro/2011/04/18/noua-ordine-mondiala-prin-ochii-tarilor-emergente/> (Accesat la data de 20.02.2013)

ANALYSIS OF GENERAL INSURANCE IN THE CURRENT PERIOD

Maria-Elena, Gheordunescu¹

Abstract: *This paper aims to highlight the changes in the general insurance market in Romania in the past years. In the context of the financial and economic crisis, the Romanian insurance market recorded different situations in recent years. It can be noticed that the growth rate slowed down compared with the level reached in 2007/2008. The main purpose of this paper is to present the insurance situation from the point of view of the relevant indicators for this insurance type. In the attempt of giving a convincing explanation, both theoretically and practically, I used in this paper as research methods: classification, synthesis and static and dynamic comparative analysis of the investigated events.*

Keywords: *insurance, general insurance, insurance market, economic crisis, insurance companies.*

JEL Classification: G22

1. Introduction

Insurance is an important sector of the national economy. Insurance operations, performed on a contractual basis take place in a framework called the insurance market. This name is used because here we meet *the insurance demands* coming from insurable individuals and businesses, who are eager to conclude various types of *insurance offers* supported by specialized organizations authorized to work in this area and able under financial report to perform such work".(Constantinescu Dan Anghel, 2004). One aspect of the *insurance market* refers to its size. The decisive element that defines the size of such a market is the *insurance request* determined, on the one hand, by the economic power of the insurable individuals and businesses and, on the other hand, by their belief in the usefulness of the ensuring mediated by specialized organizations. It is possible that not all the persons who have requested offers from the *insurance* organizations conclude contracts with them because either because they do not find the expected convenience or the because applicants conditions are not accepted by bidders. *The insurance offer* is presented by private, state or mixed insurance companies, by mutual insurance organizations or by tontines. The commercial insurance companies, regardless the ownership type, are pursuing profit and they are forced to meet the provisions of the law referring to the size of the subscribed capital and on the way of keeping the record activity, etc.

In "Insurance and Reinsurance: A Global Perspective", Ciurel Voleta (2011) it is stated that the insurance market presents characteristics that include: a) the size of the market; b) the organizational structure; c) the structure and realization of the competition. The market dimension is determined by the size of the insurance application. The market dimension is expressed by the following indicators: the concluded contracts in one period, the annual value of insurance premiums, the amount of insured sums in a given period and the total value of the commitments made by the insurer at a time.

I should mention that the insurance market legislation is working on the following main law 136/1995 which is referring on insurance and reinsurance in Romania. A series of changes were made to this law, last being Law no. 304/2007 published in the Official Gazette no.784 of 19/11/2007. Law no. 32/2000 is referring to insurance undertakings and insurance supervision, last update being made by Law 289/2010 in the Official Gazette, part I no. 892 from 30/12/2010. Also the body that oversees the insurance activity is the Insurance Supervisory Commission.

¹ Ph.D. Lecturer, "Constantin Brâncoveanu" University, Pitești, crinagheordunescu@yahoo.com.

The insurance market is divided into submarkets by the type of the practiced insurance, but an important role in the market is held by the general insurances. These include: car, marine, transport and aviation insurances, insurance against fire and other damages of property, liability, credit and guarantees insurances, insurances against financial loss from insured risks, agricultural insurance, etc.

2. Research methodology

The main objective of this paper is an analysis of the general insurance market in terms of specific indicators: written and earned gross premiums, major insurers developments, dynamics of general insurance structure, volume of the written premiums, etc. This research is based on different types of insurance market data provided by various information sources (works of authors in the field and specialized sites). In the paper I used methods such as synthesis, comparative data analysis and classification. The character of the paper is of quantitative nature, which is given by using statistical data taken from official sites, but also those provided from the Insurance Supervisory Commission in Romania. Also, the use of the tables and graphs in this paper allow easy data interpretation, especially because they are successfully used in the quantitative research.

3. General insurance market analysis

It should be specified that in order to provide complete information about the insurance market in 2012, the deadline for annual financial statements at CSA is until April 15, 2013. Given this, the main insurance market players in a time period of nine months in 2012 are presented in Table 1. According to the information so far, we can notice that the leadership is held by VIG Omniasig with 788,72 million € representing written and collected gross premiums, then followed by the last leader of the insurance market in 2011, the Astra company with a total of 788,67 million € written and collected gross premiums. It can be noticed that the two companies have the same market share at two decimals. However, the market leader is unique even if the difference is 1 cent, this thing allowing to be ranked differently. This unusual situation from the top of the table draws our attention at the sharp fight on the insurance market where every cent counts. In fact, 10 CASCO policies in addition to one of the companies could settle the leadership, a position that counts at least in terms of image to customers (<http://www.insuranceprofile.ro/en>).

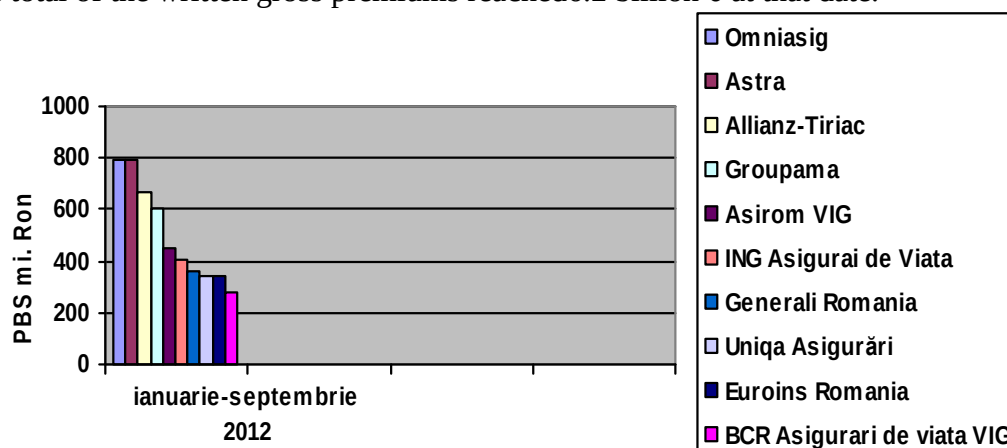
Table no. 1. Top 10 insurance companies in Romania for January-September 2012

	Companies	PBS (mil.Ron)
1.	OMNIASIG VIG	788,72
2.	ASTRA Insurances	788,67
3.	ALLIANZ-TIRIAC	665,42
4.	GROUPAMA Insurances	604,19
5.	ASIROM VIG	447,67
6.	ING Life Insurances	402,79
7.	GENERALI Romania	363,28
8.	UNIQA Insurances	346,48
9.	EUROINS Romania	345,64
10.	BCR Life Insurances VIG	275,36

Source: <http://www.iasig.ro/Piata-Asigurarilor-2.htm>

The new position can be explained by the fact that within the group there were fusions, the new OMNIASIG absorbed in 2012 the BCR Insurance company, but also by the policy group promotion.

According to the reported data from the Insurance Supervisory Commission, as shown in Chart 1, after the decreasing trend in 2011, the first 9 months of 2012 brought an increase of 1,43% in the written gross premiums (WGP), unlike the same period from last year. The total of the written gross premiums reached 6.2 billion € at that date.

Source: Developed by the author based on data from Table 1.

Chart no. 1. The evolution of insurance companies in Romania during January-September 2012

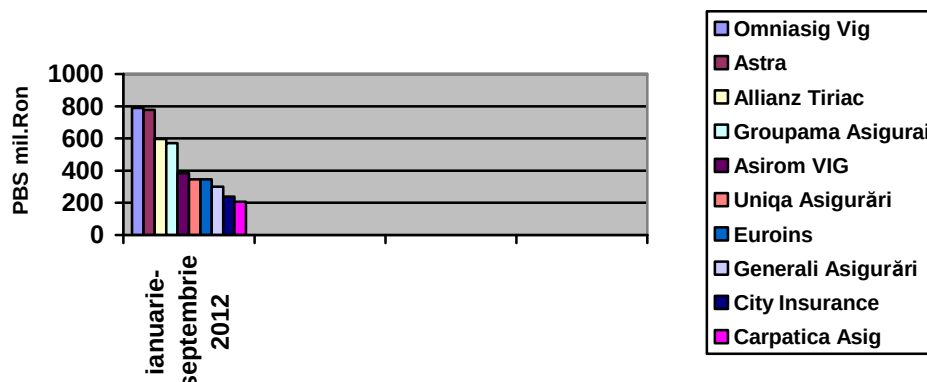
Significant positions of the insurance companies which practiced insurances can be shown from Table 2. So the first position is held by the Omniasig VIG company, next the second by Astra and the third by Allianz-Tiriac. We can notice that the top ten insurance companies consist of tradition companies on the Romanian market, Allianz-Tiriac was until 2010 the insurance market leader.

Table no.2. Top 10 General Insurances for January-September 2012

	Companies	PBS mil. RON
1.	OMNIASIG VIG	788,72
2.	ASTRA Asigurari	776,36
3.	ALLIANZ-TIRIAC	596,88
4.	GROUPAMA Asigurari	569,74
5.	ASIROM VIG	384,51
6.	UNIQA Asigurari	346,48
7.	EUROINS	345,64
8.	GENERALI Romania	300,26
9.	CITY Insurance	239,15
10.	CARPATICA Asig.	206,99

Source: <http://www.1sig.ro/Piata-Asigurarilor-2.htm> www.insuranceprofile.ro

The position of the insurance companies that practice general insurances can be seen in Chart 2. We notice that the tie of these positions that are occupied by insurers is quite big, given the written and collected grosses. If Omniasig VIG could register during the first months of 2012 up to 788,72 million lei, Carpathian Insurances Company recorded up to 206,99.

Source: Created by the author based on data in Table 2.

Graphic no. 2. The evolution of insurance companies for general insurances in the period January-September 2012

The structure of the underwriting, as shown in Table 3, shows that the general insurances continued to keep approximately 80% of the total, with premiums about 4.9 billion lei in the first months of 2012. Most of it was represented by the Casco vehicles insurance, fire and natural disaster insurance and the mandatory-RCA civil liability insurance. The subscribed gross premiums amount to 4,875,730,888 lei and registered an increase by 1.74% over the same period of 2011. According to Table no.3 the volume of total written gross premiums registered a decrease on 30.09.2011 compared with the same period in 2010, which at the date of 30.09.2012 enrolled on an increasing trend without achieving the level registered in the same period of 2010 (<http://www.1asig.ro/Piata-Asigurarilor-2.htm>).

Table no. 3. Structure of written gross premiums concerning general insurance

Types of insurances	30.09.2010 (lei)	30.09.2011 (lei)	Rhythm of change in nominal 30.09.2011/ 30.09.2010 (%)	30.09.2012 (lei)	Rhythm of change in nominal 30.09.2012/ 30.09.2011 (%)
General insurances	5,092,053,349	4,792,161,585	-5.89	4,875,730,888	1.74

Source: created by the author based on collected information from the Newsletter of the Insurance Supervisory Commission-Year VI, no.3-December 2012, p.7.

The allocation of subscribed premiums on different regions in Romania is as it follows: Bucharest and Ilfov: 48.21% of the total PBS, Central region: 7.53%, North-East: 6.63%, North-West: 8.04%, South: 7.53%, South-East: 7.07%, South-West: 4.53% and West: 5.68% (http://www.csaisc.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=845&Itemid=203&lang=ro).

In Table 4 a decrease of written gross premiums can be noticed in the first nine months of 2012 for classes III-Land vehicles Insurances (other than railway) and VIII-Fire and other natural calamities Insurances with 9.59% for both classes. For the X-Vehicle liability insurance class on 30.09.2012 an increase of 3.55% was registered more than on 30.09.2011. These three classes own significant weightings in the portfolio structure with a

total of 80.33% of the subscribed gross premiums of this insurance category. The insurances framed in “other classes” own a share of 19.66% in total of subscribed gross premiums for general insurance, which is growing by 39.88% over the level recorded on 30.09.2011. From all these, the classes that have registered significant increases in total weight were: Class XIII-Generally Liability Insurances and Class XV-Guarantee Insurances.

Table no. 4. The dynamic portfolio structure for general insurances

Classes	Gross premiums (lei)			Absolute change(lei)		Rhythm of Change (%)	
	30.09.2010	30.09.2011	30.09.2012	30.09.2011 / 30.09.2010	30.09.2012 / 30.09.2011	30.09.2011/ 30.09.2010	30.09.2012/ 30.09.2011
III	1,935,498,175	1,552,498,063	1,449,812,447	-383,000,112	-102,685,616	-19.79	-6.61
VIII	740,845,572	1,001,758,076	859,529,922	260,912,504	-142,228,154	35.22	-14.20
X	1,904,592,677	1,552,318,559	1,607,386,813	-352,274,118	55,068,254	-18.50	3.55
Other classes	511,116,925	685,586,887	959,001,706	174,469,962	273,414,819	34.14	39.88
Total	5,092,053,349	4,792,161,585	4,875,730,888	-299,891,764	83,569,303	-5.89	1.74

Source: Newsletter of the Insurance Supervisory Commission-Year VI, no.3.-December 2012, p. 8.

According to the reported information from the Insurance Supervisory Commission, in the CEDAM database (<http://cedam.csa-isc.ro/>) in the first nine months of 2012 a number of 11 insurers were authorized to conduct RCA conclusion policy activities. They recorded the following market shares: EUROINS with 19.22%, ASTRA with 15.48% and ASIROM with 12.05%. We notice these companies are the majority concerning the market shares. At the opposite side there are the ABC Insurance-Reinsurance and CITY-Insurance companies that are recording a total of 2.47% of the market. So the total amount of the subscribed written premiums for RCA in the first nine months of 2012 amounted up to 1,518,239,377 lei. In comparison with the similar period of 2011 when subscribed premiums for the vehicle liability insurance were 1,450,192,637 lei, in 2012 there was an increase of 5% on the total market. Given the same database, the number of policies in force on September 30, 2012 was 4,316,255 RCA insurance policies (<http://www.finantistii.ro/asigurari/piata-de-asigurari-a-crescut-cu-035-in-t1-2012-politele-auto-si-de-locuinte-s-au-ieftinit-72698>).

According to the paid gross claims in that period, the insurance companies reported that the paid gross claims in the two types of insurance (general and life insurance) recorded an amount of 3,789,710,193 lei with an increase of 3.90% from 30.09.2011. But according to Table 5, from the total amount of paid gross claims, 3,251,027,075 lei is related to insurance contracts, where an increase of 3.36% was recorded, unlike the same period of 2011 (<http://www.wall-street.ro/tag/piata-de-asigurari.html>).

Table no. 5. The situation of paid gross claims for general insurances

Period	Allowances gross paid for insurance general (lei)	Rhythm of change in nominal (%)
30.09.2010	3,496,859,737	-
30.09.2011	3,145,407,843	-10.05
30.09.2012	3,251,027,075	3.36

Source: created by the author based on collected data from the Newsletter of Insurance Supervisory Commission-Year VI, no.3.-December 2012, p.9.

The situation of the gross claims paid to the general insurances on 09/30/2012, as shown in Table 6, shows that the biggest amounts were paid for the III-Land vehicles

Insurance class (other than the railway), the X-Liability vehicle Insurance class, VII-Fire and other natural disasters class and XIV-Credit Insurance class, which together are representing 94.76% of the total paid gross claims for general insurances. From the total value of the gross claims paid for this insurance category, the car payments accounted up to 85,87% (2,791,627,739 lei). Compared to 30.09.2011 the gross claims paid for CASCO insurances (Class III) decreased by 3.93%, while the allowances for Class X (RCA) recorded an increase of 9.81%.

Table no. 6. Dynamic class structure of gross claims paid for general insurances

Classes	Allowances gross paid for insurance general (lei)			Rhythm of change 30.09. 2011/ 30.09.2010 %.	Rhythm of change 30.09.2012 /30.09.2011 (%)
	30.09.2010	30.09.2011	30.09.2012		
III	1,882,483,336	1,496,434,493	1,437,686,052	-20.51	-3.93
VIII	158,410,226	194,670,221	162,059,763	22.89	-16.75
X	1,220,703,975	1,233,038,530	1,353,941,687	1.01	9.81
XIV	114,766,899	84,724,715	126,886,955	-26.18	49.76
Other classes	120,495,301	136,539,884	170,452,618	13.32	24.84
Total	3,496,859,737	3,145,407,843	3,251,027,075	-10.05	3.36

Source: Newsletter of Insurance Supervisory Commission-Year VI,no.3-December 2012, p. 9

In Class III-Land vehicles insurance (other than railway), we can notice that there were made payments totaling 1,437,686,052 lei, representing 44.22% of the total. In Class X-Vehicle liability insurance, payments were made totaling 1,353,941,687 lei, representing 41.65% of the total. In Class VIII-Fire and other natural disasters Insurance, payments were made totaling 162,059,763 representing 4.98% of the total, recording a 16.75% nominal decrease unlike the same period of 2011. In Class XIV-Credit insurance, payments were made totaling 126,886,955 lei representing 3.90% of the total. This class recorded an increase of 49.76% compared to the same period in 2011.

According to the published and submitted information to the Insurance Supervisory Commission, Groupama Insurances holds 62.39% total allowances for credit insurances, followed by Garanti Insurances which holds 33.41%. Making an analysis on the gross claims paid in the first nine months of 2012, it can be noticed that the biggest amounts paid for classes III, X and VIII which cumulatively represented 90.85% of the total gross claims paid general insurances.

4. Conclusions

Regarding what I presented, my conclusion is that the insurers recorded in 2012 a volume of written gross premiums which shows that they are maintaining on an slightly ascending trend in comparison to the same period in 2011.

2012 was not fundamentally different from 2011, especially in terms of income, credit, car demand and, not least, the low level of knowledge about insurances.

From the above it can be concluded that insurers are treating with major importance the vehicle segment which is the largest mortality sector. Unfortunately the price is the one that dictates in this category at the expense of quality services in case that the insured events occur.

On the auto insurance market it appears that the limit of economic acceptability was reached. RCA has become difficult to sustain as business line. Also, we can notice that the insurance business has become lately a risk that all market players should take on. Even if the insurance market in Romania is going through difficult times there is still development potential. In my opinion, the health insurance sector is still an unpromoted sector and it is not shown to the customers enough.

Given all this, in the developed world nothing can be imagined outside the insurances field. This was proved a long time ago. But even this sector, as I showed, was hit by the global economic crisis that affected the worldwide insurance companies. Which companies will survive? Which will develop beyond expectations? These are questions that the specialists are trying to answer every year. The fact is that nothing will settle down.

Bibliography:

- 1.Ciurel Violeta, (2011), *Asigurări și Reasigurări: O perspectivă globală*, Editura Rentrop&Straton, București.
- 2.Constantinescu Dan Anghel, (2004), *Tratat de asigurări*, vol. I și II, Ed. Economică, București.
- 3.Buletin Informativ al Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor - Anul VI, Nr. 3 - decembrie 2012.
- 4.<http://www.wall-street.ro/tag/piata-de-asigurari.html>
- 5.<http://www.insuranceprofile.ro/en>
- 6.<http://www.1asig.ro/Piata-Asigurarilor-2.htm>
- 7.http://www.csaisc.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=845&Itemid=203&lang=ro
- 8.<http://cedam.csa-isc.ro/>
- 9.<http://www.finantistii.ro/asigurari/piata-de-asigurari-a-crescut-cu-035-in-t1-2012-politele-auto-si-de-locuinte-s-au-ieftinit-72698>
- 10.<http://www.wall-street.ro/tag/piata-de-asigurari.html>

ANALIZĂ PRIVIND ASIGURĂILE GENERALE ÎN PERIOADA ACTUALĂ

Maria-Elena, Gheordunescu¹

Rezumat: *Lucrarea de față urmărește să scoată în evidență modificările intervenite pe piața asigurărilor generale din România în ultimii ani. În contextul crizei financiare și economice, piața asigurărilor din România a înregistrat situații diferite în ultimii ani, observându-se încetinirea ritmului de creștere comparativ cu nivelul atins în intervalul 2007/2008. Scopul principal al acestei lucrări este de a prezenta situația asigurărilor generale prin prisma indicatorilor relevanți pentru acest gen de asigurări. În încercarea de a da o explicație cât mai convingătoare, atât din punct de vedere teoretic, cât și practic, în lucrare am folosit ca metode de cercetare clasificarea, sinteza, analiza comparativă statică și dinamică, a evenimentelor și fenomenelor investigate.*

Cuvinte cheie: asigurări, asigurări generale, piața asigurărilor, criză economică, companii de asigurare.

Clasificarea JEL: G22

1. Introducere

Asigurarea este o ramură importantă a economiei naționale. Operațiile de asigurare, realizate pe baze contractuale, se desfășoară într-un cadru care se numește piața asigurărilor. Se folosește această denumire deoarece aici se întâlnesc „cererea de asigurare venită din partea persoanelor fizice și juridice asigurabile, dornice să încheie diverse tipuri de asigurări și oferta de asigurare, susținută de organizații specializate, autorizate să funcționeze în acest domeniu și capabile, sub raport financiar, să desfășoare o astfel de activitate”, Constantinescu Dan Anghel (2004). Un aspect al pieței asigurărilor se referă la dimensiunea acesteia. Elementul hotărâtor, care definește dimensiunea unei astfel de piețe, îl constituie cererea de asigurare determinată, pe de o parte, de puterea economică a persoanelor fizice și juridice asigurabile, iar, pe de altă parte, de convingerea acestora asupra utilității asigurării mijlocite de organizațiile specializate. Este posibil ca nu toate persoanele care au solicitat oferte de la organizațiile de asigurare să încheie contracte cu acestea, fie pentru că nu găsesc conveniența sperată, fie deoarece condițiile solicitanților nu sunt acceptate de către ofertanți. Oferta de asigurare este prezentată de societățile comerciale de asigurare cu capital privat, de stat sau mix, de organizații mutuale de asigurare și de tontine. Societățile comerciale de asigurare, indiferent de forma de proprietate urmăresc realizarea de profit și sunt obligate să se încadreze în prevederile legale privitoare la mărimea capitalului social subscris și vărsat, modul de ținere a evidenței activității desfășurate, etc.

În lucrarea „Asigurări și Reasigurări: O perspectivă globală”, Ciurel Violeta (2011), precizează că piața asigurărilor prezintă caracteristici, care se referă la: a. dimensiunea pieței; b. cadrul organizațional; c. structura și modul de realizare a concurenței. Dimensiunea pieței este determinată de mărimea cererii de asigurare. Dimensiunea pieței se exprimă prin următorii indicatori: numărul contractelor încheiate într-o anumită perioadă, valoarea anuală a primelor de asigurare, cuantumul sumelor asigurate într-o anumită perioadă, valoarea totală a angajamentelor asumate de asigurător la un moment dat.

În ceea ce privește legislația care guvernează piața de asigurări, se cuvine să precizăm că aceasta funcționează pe baza următoarelor legi principale 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România. Acestei legi i s-au adus o serie de modificări ultima fiind prin Legea nr. 304/2007 publicată în MOF nr. 784 din 19/11/2007. Lege nr. 32/2000 privind activitatea de asigurare și supravegherea asigurărilor ultima actualizare făcându-se prin

¹ Lector universitar doctor, Universitatea „Constantin Brancoveanu” din Pitești, crinagheordunescu@yahoo.com.

Legea nr. 289/2010 publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 892 din 30/12/2010. De asemenea, organul care supraveghează activitatea de asigurare este Comisia de Supraveghere a Asigurărilor.

Piața asigurărilor este împărțită în subpiețe în funcție de tipul de asigurare practicat, însă un rol important îl reprezintă asigurările generale. Dintre acestea, amintim: asigurările de autovehicule, asigurările maritime și de transport, asigurările de aviație, asigurările de incendiu și alte pagube la bunuri, asigurările de răspundere civilă, asigurările de credite și garanții, asigurările de pierderi financiare din riscuri asigurate, asigurări agricole etc.

2. Metodologia cercetării

Având în vedere cele prezentate mai sus obiectivul principal al acestei lucrări constă într-o analiză privind asigurărilor generale prin prisma indicatorilor specifici: prime brute subscrise și încasate, evoluții ale principalilor asigurători, dinamica structurii asigurărilor generale, volumul primelor subscrise etc. Această cercetare se bazează pe diferite tipuri de date furnizate de piața asigurărilor, prin diferite surse de informații (lucrările unor autori din domeniu, precum și site-uri de specialitate). În lucrare sunt utilizate metode ca: sinteza, analiza comparativă a datelor, clasificarea. Caracterul lucrării este de natură cantitativă, acest lucru este dat de utilizarea datelor statistice preluate de pe site-uri oficiale, dar și cele furnizate de Comisia de Supraveghere a Asigurărilor din România. De asemenea, folosirea tabelelor și graficelor în lucrare permit o ușoară interpretare a datelor, mai ales ca acestea sunt folosite cu succes în cercetarea cantitativă.

3. Analiza pieței asigurărilor generale

Se cuvine să precizăm că, pentru a furniza informații complete cu privire la piața asigurărilor din anul 2012, termenul de depunere a situațiilor financiare anuale la CSA, de fiecare asigurător, este până la data de 15 aprilie 2013. Având în vedere acestea, principalii jucători ai pieței asigurărilor la nivelul celor nouă luni ale lui 2012 se prezintă conform tabelului nr.1. Conform informațiilor de până acum, observăm că poziția de lider al pieței asigurărilor este deținută de Omniasig VIG cu 788,72 milioane ron, reprezentând prime brute subscrise și încasate, urmată de fostul lider al pieței asigurărilor în 2011, compania Astra, cu un total de 788,67 milioane ron prime brute subscrise și încasate. Se observă că cele două companii au la 2 zecimale, aceeași cota de piață. Oricât de mică ar fi diferența, liderul pieței este unic, fie el și la 1 eurocent, acest lucru permițându-i să se diferențeze de următoarea clasată. Situația inedită de la vârful clasamentului ne atrage atenția asupra luptei ascutite din piața asigurărilor, unde fiecare cent contează. De fapt, 10 polițe CASCO în plus pentru una dintre companii ar fi putut tranșa poziția de lider, o poziție care contează cel puțin la capitolul imagine în fața clienților. (<http://www.insuranceprofile.ro/en>)

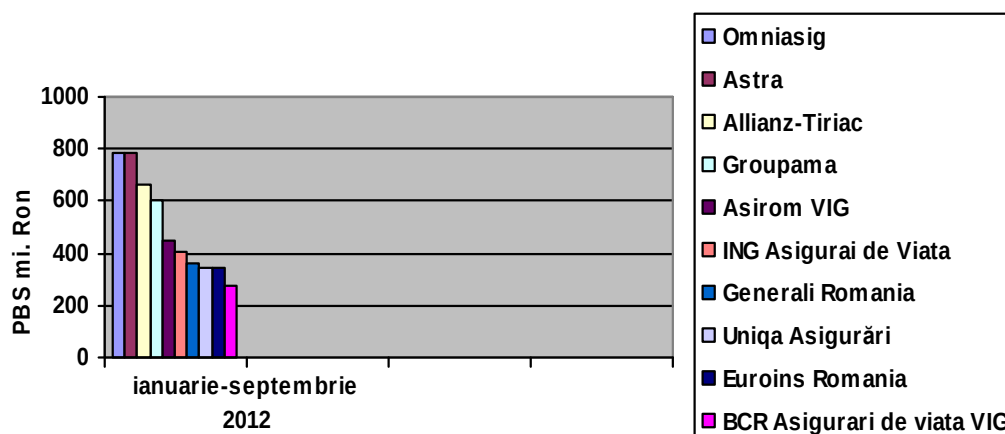
Tabel nr. 1. Clasamentul primelor 10 companii de asigurare din România pentru ianuarie - septembrie 2012

	Companie	PBS (mil.Ron)
1.	OMNIASIG VIG	788.72
2.	ASTRA Asigurari	788.67
3.	ALLIANZ-TIRIAC	665.42
4.	GROUPAMA Asigurari	604.19
5.	ASIROM VIG	447.67
6.	ING Asigurari de Viata	402.79
7.	GENERALI Romania	363.28
8.	UNIQA Asigurari	346.48
9.	EUROINS Romania	345.64
10.	BCR Asigurari de Viata VIG	275.36

Sursa: <http://www.1asig.ro/Piata-Asigurarilor-2.htm>

Noua poziție poate fi explicată prin faptul că în interiorul grupului au avut loc fuziuni, noul OMNIASIG a absorbit în anul 2012 BCR Asigurări, dar și prin politica de promovare a grupului.

Potrivit datelor raportate de Comisia de Supraveghere a Asigurărilor (CSA), așa cum reiese și din graficul nr.1, după o tendință de scădere înregistrată în 2011, primele 9 luni ale lui 2012 au adus o creștere de 1,43% a primelor brute subscrise (PBS) față de aceeași perioadă din anul precedent. Totalul primelor brute subscrise ajungând până la acea dată la 6,2 miliarde lei.

Sursa: realizat de autoare pe baza informațiilor din tabelul nr.1.

Grafic nr. 1. Evoluția companiilor de asigurare din România în perioada ianuarie-septembrie 2012

Poziții semnificative privind companiile de asigurare care au practicat asigurări generale, se desprind din tabelul nr.2. Astfel prima poziție este deținută de compania Omniasig VIG, urmtă de Astra pe locul doi și Alliantz-Țiriatic poziția treia. Observăm că topul celor zece asigurători practicanți de asigurări generale este format din compani cu tradiție pe piața asigurărilor din România, Allianz-Țiriatic fiind până în 2010 liderul pieței de asigurări.

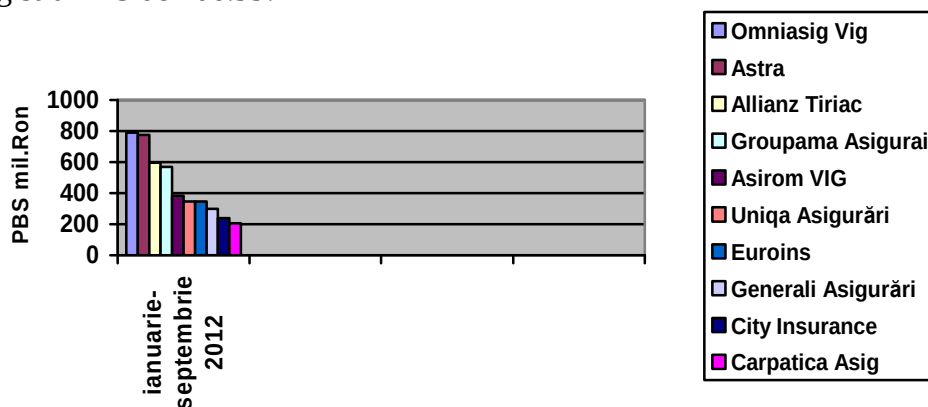
Tabel nr. 2. Top 10 – Asigurări generale pentru ianuarie - septembrie 2012

	Companie	PBS mil. RON
1.	OMNIASIG VIG	788.72
2.	ASTRA Asigurari	776.36
3.	ALLIANZ-TIRIAC	596.88
4.	GROUPAMA Asigurari	569.74
5.	ASIROM VIG	384.51
6.	UNIQA Asigurari	346.48
7.	EUROINS	345.64
8.	GENERALI Romania	300.26
9.	CITY Insurance	239.15
10.	CARPATICA Asig.	206.99

Sursa: <http://www.1asig.ro/Piata-Asigurarilor-2.htm>-www.insuranceprofile.ro

Poziția companiilor de asigurare, practicante de *asigurările generale*, se desprinde și din graficul nr.2. Remarcăm că departajarea acestor poziții ocupate de asigurători este destul de mare având în vedere primele brute subscrise și încasate. Dacă Omniasig VIG a

reuşit să înregistreze în primele luni ale anului 2012 PBS de 788.72 mil ron, Carpatica Asig. înregistra PBS de 206.99.

Sursa: creat de autoare pe baza informațiilor din tabelul 2.

Grafic.nr. 2. Evoluția companiilor de asigurare pentru asigurările generale în perioada ianuarie-septembrie 2012

Structura subscrierilor, așa cum reiese din tabelul nr.3, arată că asigurările generale au continuat să dețină aproximativ 80% din total, cu prime în valoare de aproximativ 4,9 miliarde lei, în primele luni ale anului 2012. Cea mai mare parte au reprezentat-o asigurările de mijloace de transport de tip Casco, asigurările de incendiu și calamități naturale și asigurările de răspundere civilă obligatorie-RCA.

Primele brute subscrise aferente *asigurărilor generale* sunt în sumă de 4.875.730.888 lei și au înregistrat o creștere cu 1,74% față de perioada similară a anului 2011. Potrivit tabelului nr. 3., volumul total al primelor brute subscrise, dar și cel aferent categoriei de asigurări generale a înregistrat o scădere la data de 30.09.2011 față de perioada similară din anul 2010, urmând ca la data de 30.09.2012 să se înscrie pe un trend crescător, fără însă a mai atinge nivelul înregistrat în perioada similară a anului 2010. (<http://www.1asig.ro/Piata-Asigurarilor-2.htm>).

Tabel nr. 3. Structura primelor brute subscrise privind asigurările generale

Categorii de asigurări	30.09.2010 (lei)	30.09.2011 (lei)	Ritm de modificare nominal 30.09.2011/ 30.09.2010 (%)	30.09.2012 (lei)	Ritm de modificare nominal 30.09.2012/ 30.09. 2011 (%)
Asigurări generale	5.092.053.349	4.792.161.585	-5,89	4.875.730.888	1,74

Sursa: creat de auroare pe baza informațiilor culese din Buletin Informativ al Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor - Anul VI, Nr. 3 - decembrie 2012, p.7.

Din punctu de vedere al *repartizării subscrierilor* de prime brute pe regiuni de dezvoltare ale României, situația a fost următoarea: regiunea București și județul Ilfov: 48,21% din totalul PBS, regiunea Centru: 7,53% din totalul PBS, regiunea Nord – Est: 6,63% din totalul PBS, regiunea Nord - Vest: 8,04% din totalul PBS, regiunea Sud: 7,53% din totalul PBS, regiunea Sud – Est: 7,07% din totalul PBS, regiunea Sud – Vest: 4,53% din totalul PBS, regiunea Vest: 5,68% din totalul PBS. (http://www.csaisc.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=845&Itemid=203&lang=ro).

În tabelul nr. 4 se observă o diminuare a volumului primelor brute subscrise în primele nouă luni ale lui 2012 pentru clasele III-Asigurări de mijloace de transport terestru (altele decât feroviare) și VIII-Asigurări de incendiu și alte calamități naturale, cu 9,59% pentru ambele clase. Pentru clasa X-Asigurări de răspundere civilă pentru vehicule, la data de 30.09.2012 s-a înregistrat o creștere cu 3,55% față de 30.09.2011. Aceste trei clase dețin ponderi semnificative în structura portofoliului, împreună totalizând 80,33% din total prime brute subscrise aferente acestei categorii de asigurări. Asigurările încadrate la „alte clase” dețin o pondere de 19,66% în total prime brute subscrise aferente asigurărilor generale, în creștere cu 39,88% față de nivelul înregistrat la data de 30.09.2011. Dintre acestea, clasele care au înregistrat creșteri importante ale ponderii în total au fost: clasa XIII-Asigurări de răspundere civilă generală și clasa XV-Asigurări de garanții.

Tabel nr. 4. Dinamica structurii portofoliului pentru asigurările generale

Clase	Prime brute subscrise (lei)			Modificare absolută (lei)		Ritm de modificare (%)	
	30.09.2010	30.09.2011	30.09.2012	30.09.2011 / 30.09.2010	30.09.2012 / 30.09.2011	30.09.2011/ 30.09.2010	30.09.2012/ 30.09.2011
III	1.935.498.175	1.552.498.063	1.449.812.447	-383.000.112	-102.685.616	-19,79	-6,61
VIII	740.845.572	1.001.758.076	859.529.922	260.912.504	-142.228.154	35,22	-14,20
X	1.904.592.677	1.552.318.559	1.607.386.813	-352.274.118	55.068.254	-18,50	3,55
Alte clase	511.116.925	685.586.887	959.001.706	174.469.962	273.414.819	34,14	39,88
Total	5.092.053.349	4.792.161.585	4.875.730.888	-299.891.764	83.569.303	-5,89	1,74

Sursa: Buletin Informativ al Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor - Anul VI, Nr. 3 - decembrie 2012, p. 8.

Conform informațiilor raportate de CSA, prin baza de date CEDAM (<http://cedam.csa-isc.ro/>), în primele 9 luni ale anului 2012 au fost autorizate pentru a desfășura activități privind încheierea de polițe RCA, un număr de 11 asigurători. Aceștia au înregistrat următoarele cote de piață: EUROINS cu 19,22%, ASTRA cu 15,48% și ASIROM cu 12,05%. Observăm că aceste societăți sunt majoritare privind cota de piață. La limita opusă se situează societățile ABC Asigurări-Reasigurări și CITY Insurance care înregistrează în total 2,47% din piață. Astfel, suma totală a primelor de asigurare subscrise pentru RCA în primele 9 luni ale anului 2012 a atins valoarea de 1.518.239.377 lei. Făcând o comparație cu perioada similară a lui 2011, când primele subscrise pentru asigurările de răspundere civilă auto au fost de 1.450.192.637 lei, în anul 2012 s-a înregistrat o creștere de 5% pe total piață. Având în vedere aceiași bază de date, numărul polițelor în vigoare la data de 30 septembrie 2012, era de 4.316.255 polițe de asigurare RCA. (<http://www.finantistii.ro/asigurari/piata-de-asigurari-a-crescut-cu-035-in-t1-2012-politele-auto-si-de-locuinte-s-au-ieftinit-72698>).

Cu privire la *indemnizațiile brute plătite* în perioada analizată, societățile de asigurare au raportat indemnizații brute plătite, cumulat pentru cele două categorii de asigurări (asigurări generale și asigurări de viață), în suma de 3.789.710.193 lei, înregistrând o creștere nominală cu 3,90% față de 30.09.2011. Însă, conform tabelului nr.5, din valoarea totală a indemnizațiilor brute plătite, 3.251.027.075 lei sunt aferente contractelor de asigurări generale, înregistrând o creștere cu 3,36% față de aceeași perioadă a anului 2011. (<http://www.wall-street.ro/tag/piata-de-asigurari.html>).

Tabel nr. 5. Situația indemnizațiilor brute plătite pentru asigurările generale

Perioada	Indemnizații brute plătite pentru asigurările generale (lei)	Ritm de modificare nominală (%)
30.09.2010	3.496.859.737	-
30.09.2011	3.145.407.843	-10,05

30.09.2012	3.251.027.075	3,36
-------------------	----------------------	-------------

Sursa: creat de autoare pe baza informațiilor culese din Buletin Informativ al Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor - Anul VI, Nr. 3 - decembrie 2012, p. 9.

Situația indemnizațiilor brute plătite aferente asigurărilor generale la 30.09.2012, pe clase plătite de asigurători, așa cum reiese din tabelul nr.6, arată că cele mai mari sume au fost plătite pentru clasele III - *Asigurări de mijloace de transport terestru, altele decât cele feroviare*, Clasa X -*Asigurări de răspundere civilă pentru vehicule*, Clasa VIII- *Asigurări de incendii și alte calamități naturale*, și Clasa XIV *Asigurări de credite*, care cumulativ au reprezentat 94,76% din total indemnizații brute plătite pentru asigurările generale.

Din valoarea totală a indemnizațiilor brute plătite pentru această categorie de asigurări, plățile aferente asigurărilor auto au reprezentat 85,87% (2.791.627.739 lei). Comparativ cu 30.09.2011 indemnizațiile brute plătite pentru asigurările casco (clasa III) au înregistrat o scădere cu 3,93%, în timp ce indemnizațiile aferente clasei X (RCA) au înregistrat o creștere cu 9,81%.

Tabel nr. 6. Dinamica structurii pe clase a indemnizațiilor brute plătite pentru asigurările generale

Clase	Indemnizațiile brute plătite pentru asigurările generale (lei)			Ritm de modificare 30.09. 2011/ 30.09.2010 (%)	Ritm de modificare 30.09.2012 /30.09.2011 (%)
	30.09.2010	30.09.2011	30.09.2012		
III	1.882.483.336	1.496.434.493	1.437.686.052	-20,51	-3,93
VIII	158.410.226	194.670.221	162.059.763	22,89	-16,75
X	1.220.703.975	1.233.038.530	1.353.941.687	1,01	9,81
XIV	114.766.899	84.724.715	126.886.955	-26,18	49,76
Alte clase	120.495.301	136.539.884	170.452.618	13,32	24,84
Total	3.496.859.737	3.145.407.843	3.251.027.075	-10,05	3,36

Sursa: Buletin Informativ - Anul VI, Nr. 3 - decembrie 2012, p. 9.

Cu privire la Clasa III - *Asigurări de mijloace de transport terestru, altele decât cele feroviare*, observăm că au fost efectuate plăți în sumă de 1.437.686.052 lei, reprezentând 44,22% din total. Clasa X-*Asigurări de răspundere civilă pentru vehicule*, au fost efectuate plăți în sumă de 1.353.941.687 lei, reprezentând 41,65% din total. Clasa VIII - *Asigurări de incendii și alte calamități naturale*, au fost efectuate plăți în sumă de 162.059.763 lei, reprezentând 4,98% din total, aceasta înregistrând o scădere nominală cu 16,75% față de perioada similară a anului 2011. În cadrul acestei clase XIV-*Asigurări de credite*, au fost efectuate plăți în sumă de 126.886.955 lei, reprezentând 3,90 % din total. Această clasă a înregistrat o creștere cu 49,76% față de aceeași perioadă a anului 2011. Potrivit informațiilor publicate și transmise Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor Groupama Asigurări deține o pondere de 62,39% în total indemnizații aferente asigurărilor de credite, urmată de Garanta Asigurări care deține o pondere de 33,41%.

Făcând o analiză pe clase a indemnizațiilor brute plătite în primele nouă luni ale anului 2012 se observă ca cele mai mari sume au fost plătite pentru clasele III, X și VIII, care cumulativ au reprezentat 90,85% din total indemnizații brute plătite pentru asigurările generale.

4. Concluzii

În concluzie, se poate spune că asiguratorii au înregistrat în 2012 un volum de prime brute subscrise care arată că se mențin pe un trend ușor ascendent față de perioada similară a anul 2011.

În ansamblu, anul 2012 nu a fost fundamental diferit de anul 2011, îndeosebi în ceea ce privește nivelul veniturilor populației, al creditării, al cererii auto și, nu în ultimul rând, al nivelului cunoștințelor reduse în privința asigurărilor.

Tot din cele de mai sus, se poate deduce că asiguratorii tratează cu o importanță majoră segmentul auto, care este un sector cu cea mai mare daunalitate. Din pacate, prețul este cel care dictează în aceasta categorie, în detrimentul calității serviciilor în caz de producere a evenimentului asigurat. Pe piața *asigurărilor auto* se pare că s-a ajuns la limita acceptabilității economice. RCA a devenit tot mai greu de susținut ca linie de business.

Totodată, observăm că businessul din asigurări a devenit în ultimii ani un risc, în general, pe care trebuie să și-l asume toți jucătorii din piață. Chiar dacă piața asigurărilor din România trece prin momente dificile, există în continuare potențial de dezvoltare. Din punctul meu de vedere, sectorul asigurărilor de sănătate este încă un sector nepromovat și neprezentat clienților suficient.

Având în vedere toate acestea, în lumea dezvoltată nimic nu se imaginează în afara *asigurărilor*. Acest lucru este dovedit de mult. Însă și acest sector de activitate, așa cum am arătat, a fost lovit de criza economică mondială care a afectat companiile de asigurare din întreaga lume. Ce companii de asigurare vor supraviețui? Care se vor dezvolta dincolo de așteptări? Sunt întrebări la care specialiștii încearcă să răspundă an de an. Cert este că nimeni nu va rămâne pe loc.

Bibliografie:

- 1.Ciurel Violeta, (2011), *Asigurări și Reasigurări: O perspectivă globală*, Editura Rentrop&Straton, București.
- 2.Constantinescu Dan Anghel, (2004), *Tratat de asigurări*, vol. I și II, Ed. Economică, București.
- 3.Buletin Informativ al Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor - Anul VI, Nr. 3 - decembrie 2012.
- 4.<http://www.wall-street.ro/tag/piata-de-asigurari.html>
- 5.<http://www.insuranceprofile.ro/en>
- 6.<http://www.1asig.ro/Piata-Asigurarilor-2.htm>
- 7.http://www.csaisc.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=845&Itemid=203&lang=ro
- 8.<http://cedam.csa-isc.ro/>
- 9.<http://www.finantistii.ro/asigurari/piata-de-asigurari-a-crescut-cu-035-in-t1-2012-politele-auto-si-de-locuinte-s-au-ieftinit-72698>
- 10.<http://www.wall-street.ro/tag/piata-de-asigurari.html>